

2007.gada publiskais
pārskats

RĪGA

Godātie lasītāji!

Mēs dzīvojam pārmaiņu laikā: Latvijas sabiedrību skar demogrāfiski izaicinājumi – emigrācija un novecošana, sociālā noslāņošanās nemazinās, vērtību prioritātes cilvēkiem ir tik dažādas un sabiedrība kultūras ziņā kļūst ļoti neviendabīga.

Kā šo izaicinājumu apstākļos veidot valsts un cilvēka attīstībai atbilstošu sociālo politiku? Kā nodrošināt dzīves kvalitāti šodien, ilgtspējīgu attīstību un labu dzīvi nākamajām paaudzēm?

Mums kopīgi jāstrādā, lai palielinātu sabiedrības materiālo labklājību, apmierinātību ar dzīvi un samazinātu sociālo nevienlīdzību.

Vēlos uzsvērt, ka sociālā politika nav vien problēmu risināšana, tā, galvenokārt, ir iekļaujošas vides veidošana – darba kontekstā kā sociālā dialoga vide uzņēmumos, nozarēs, reģionos, sociālās apdrošināšanas kontekstā kā individuālas drošības vide, kurā reāli samazināta sociālo risku ietekme.

Atslēgvārds drošas un tiesiskas darba vides radīšanā ir elastdrošība. Tā raksturo sabiedrību, kas ir gatava un spēj mainīties un gūt labumu no globālās vides, nezaudējot saliedētību un dzīves kvalitāti. Elastdrošības modelis cenšas savienot sociālo taisnīgumu ar augstiem ekonomiskiem rādītājiem, palīdzot justies cilvēkam pietiekami aizsargātam, vienlaikus izmantojot jaunas iespējas darba tirgū.

Elastdrošības ieviešanu raksturo, pirmkārt, elastīgi un droši darba līgumu nosacījumi, kas fiksēti mūsdienīgā un elastīgā darba likumdošanā, koplīgumos un darba organizācijā.

Otrkārt, tā ir visaptveroša mūžizglītība.

Treškārt, tā ir aktīva darba tirgus politika, kas sekmē pāreju starp dažādām nodarbinātības situācijām un sniedz atbalstu darba mainīšanas laikā un mūsdienīgas sociālās drošības sistēmas.

Elastdrošības īstenošana paredz līdzsvaru starp darba devēju, darbinieku, darba meklētāju un valsts institūciju tiesībām un pienākumiem, tā ir īstenojama tikai sociālo partneru un valsts kopīgu centienu rezultātā. Sekmīgi ieviešot elastdrošību, iegūsim vienādu iespēju pieeju nodarbinātībai.

Būtisks ieguldījums elastdrošības nodrošināšanā ir Valsts darba inspekcijai, kas ar kontroles un uzraudzības mehānismiem mērķtiecīgi veic nelegālās nodarbinātības samazināšanu, ar informēšanas un konsultēšanas aktivitātēm veic preventīvo darbu – sekmē sabiedrības izpratni par darba aizsardzības un tiesību ievērošanas nepieciešamību.

Uzskatu, ka drošai darba kultūrai ir jākļūst par neatņemamu mūsu darba ikdienas principu un pamatu, un vēlū panākumus visiem, kas ar savu darbu veicina cilvēkcieņīga darba nodrošinājumu ikvienam Latvijas iedzīvotājam, tādējādi veicinot mūsu valsts labklājību!

Labklājības ministre

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'I. Purne', enclosed within a hand-drawn, irregular oval shape.

/ I.Purne /

Cienītās dāmas, godātie kungi!

Sniedzu Jūsu vērtējumam publisko pārskatu par Valsts darba inspekcijas (VDI) darbību 2007.gadā. VDI misija ir panākt, lai tiktu ievērotas darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasības. Tas ir pamats, lai VDI, darba devēji, nodarbinātie un citi sociālie partneri kopīgi veidotu drošāku darba vidi uzņēmumos, kā rezultātā tiktu samazinātas iespējas, ka notiks nelaimes gadījums darbā, bīstamās iekārtas avārija vai nodarbinātie strādājot iegūs arodslimības.

VDI 2007.gadā bija izvirzītas šādas darbības prioritātes: nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana; informatīvo un inspicēšanas kampaņu realizācija Eiropas Savienības (ES) darba aizsardzības jomas aktivitāšu ietvaros; inspicēšanas kampaņu organizēšana nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanai un inspicēšanas kampaņas organizēšana tirgus uzraudzības jomā.

Pamatojoties uz to, ka nelegālās nodarbinātības samazināšana ir noteikta par valdības darbības prioritāti, jau trešo gadu pēc kārtas tā ir arī VDI darbības prioritāte. Nelegālās nodarbinātības samazināšanā VDI ir ieguldījusi ļoti lielu un pamatīgu darbu. Pēc VDI aprēķiniem¹, 2007.gadā VDI atklāto ēnstrādnieku, ar kuriem darba devējs tomēr noslēdza darba līgumu, legāla nodarbināšana valsts budžetu papildināja par 588 826 latiem. VDI gandarījumu sniedza VDI kampaņas “Darba līgums strādā” novērtējums ES līmenī. 2007.gada 24.oktobra Eiropas Kopienų Komisijas paziņojumā “Pastiprināta cīņa pret nelikumīgu nodarbinātību” kampaņa „Darba līgums strādā” minēta kā veiksmīgs piemērs, kādā veidā informēt un izglītēt sabiedrību, lai veicinātu izpratni par to, kas ir nelegālā nodarbinātība un kādas var būt sekas, ja darba ņēmējs piekrīt strādāt, nenošlēdzot darba līgumu. Domāju, ka arī vārda ‘ēnstrādnieks’, ar ko apzīmē personu, kura strādā bez noslēgta darba līguma, rašanās un atzīšana par 2007.gada vārdu ir precīza norāde uz notiekošajām sabiedrības uztveres izmaiņām. Tas nozīmē, ka sabiedrības apziņā nelegālā nodarbinātība tiek identificēta kā aktuāla un neatliekami risināma problēma, un līdz ar to ir svarīgi, lai VDI veiktais darbs nelegālās nodarbinātības samazināšanā, būtu veiksmīgs un tiktu atbalstīts.

ES noteikto kampaņu realizācija Latvijā bija otra VDI prioritāte, jo VDI, protams, piedalās visās ES darba aizsardzības jomas aktivitātēs. 2007.gadā tika īstenota Eiropas Nedēļas informatīvā kampaņa „Muskuļu, balsta un kustību sistēmas traucējumi” un ES

¹ Aprēķini veikti, pamatojoties uz 2007.gadā valstī noteikto minimālo algu (120 Ls).

Vecāko darba inspektoru komitejas informatīvā un inspicēšanas kampaņa „Smagumu pārvietošana ar rokām veselības aprūpes un transporta nozarē”.

Kā trešā jāmin VDI noteiktā un īstenotā prioritāte - inspicēšanas kampaņu organizēšana, ar mērķi panākt nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanu. Kampaņu laikā tika apsekoti pasta un telekomunikāciju nozares, pārtikas un dzērienu ražošanas, būvniecības un kokapstrādes nozares uzņēmumi, kuros strādājošie salīdzinoši biežāk cieš nelaimes gadījumos darbā vai ir pakļauti riska faktoriem, kuru ilgstoša iedarbība var izraisīt arodsaslimšanas.

Pirmo reizi VDI pastāvēšanas laikā tika organizēta inspicēšanas kampaņa tirgus uzraudzības jomā. Tā bija ceturtā VDI prioritāte 2007.gadā.

VDI 2007.gadā īstenoto inspicēšanas un informēšanas kampaņu rezultāti parāda, ka kampaņa ir efektīva uzņēmumu kontroles un sabiedrības informēšanas metode, kas ļauj konkrētas problēmas atklāt un risināt, precīzi identificējot mērķa grupas.

VDI ir sākusi īstenot bargāku administratīvo sodu piemērošanas taktiku. Tādējādi tiks panākts, ka pakāpeniski sabiedrības apziņā veidojas pārlicība, ka sods par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību pārkāpumiem ir nenovēršams un adekvāts, jo pārāk reti mēs aizdomājamies, ka darba drošības neievērošanas sekām var būt arī cilvēka veselības vai pat dzīvības cena.

2007.gads bija pagrieziena punkts arī VDI darbā, kas saistīts ar slēpto nelaimes gadījumu darbā atklāšanu. 2007.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, gandrīz sešas reizes palielinājies VDI atklāto neizmeklēto nelaimes gadījumu darbā skaits. Uzskatu, ka tas ir gan VDI amatpersonu aktīvās darbības, gan VDI plašā konsultatīvā un sabiedrības informēšanas darba rezultāts.

Jāuzsver, ka VDI kapacitātes stiprināšanā, kā arī kontroles un uzraudzības kvalitātes un operativitātes paaugstināšanā 2007.gadā būtiska nozīme bija arī valsts sniegtajam finansiālajam un morālajam atbalstam.

Darbs veido ļoti būtisku cilvēka dzīves daļu, tāpēc ir svarīgi, lai nodarbinātie savās darba vietās justos droši, viņu veselība un dzīvība būtu pasargāta. Neapšaubāmi, darba drošības un veselības aizsardzības līmenis darba vietā ietekmē gan katra nodarbinātā dzīves kvalitāti un labklājību, gan uzņēmuma ekonomisko izaugsmi, gan valsts kopējo attīstību. VDI ir sabiedrotais visām iesaistītajām pusēm, lai kopīgi panāktu darba vides sakārtošanu un uzlabošanu.

Par ieguldīto darbu, enerģiju un labām idejām 2007.gadā vēlos pateikties visiem saviem darbiniekiem, VDI sociālajiem un sadarbības partneriem, kā arī darba devējiem, kas dara visu iespējamo, lai sakārtotu un uzlabotu darba vidi savos uzņēmumos!

Ar patiesu cieņu,

Valsts darba inspekcijas direktore

/ R.Elce /

Saturs

Lietotie saīsinājumi un abreviatūras.....	2
1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju	3
1.1. Juridiskais statuss un izveidošanas gads	3
1.2. Darbības virzieni.....	3
1.3. Izmaiņas VDI darbībā 2007.gada laikā	4
1.4. Padotībā esošās iestādes	4
2. VDI darbības rezultāti	5
2.1. 2007.gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu.....	9
2.1.1. Nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana	9
2.1.2. Informatīvās un inspicēšanas kampaņas Eiropas Savienības darba aizsardzības jomas aktivitāšu ietvaros	12
2.1.2.1. Eiropas nedēļas informatīvā kampaņa „Muskuļu, balsta un kustību sistēmas traucējumi”	12
2.1.2.2. SLIC informatīvā un inspicēšanas kampaņa „Smagumu pārvietošana ar rokām veselības aprūpes un transporta nozarē”	14
2.1.3. Inspicēšanas kampaņu organizēšana nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanai	16
2.1.3.1. Inspicēšanas kampaņa pasta un telekomunikāciju nozares uzņēmumos	17
2.1.3.2. Inspicēšanas kampaņa pārtikas un dzērienu ražošanas nozares uzņēmumos	18
2.1.3.3. Inspicēšanas kampaņa būvniecības nozares uzņēmumos	19
2.1.3.4. Inspicēšanas kampaņa kokapstrādes nozares uzņēmumos	21
2.1.4. Inspicēšanas kampaņa tirgus uzraudzības jomā	22
2.2. Budžeta programmu rezultatīvo rādītāju izpildes analīze	23
2.3. Informācija par VDI pakalpojumiem	24
2.3.1. Sniegto pakalpojumu veidi	24
2.3.1.1. Preventīvas uzņēmumu pārbaudes.....	24
2.3.1.2. Tirgus uzraudzība	26
2.3.1.3. Bīstamo iekārtu reģistrācija un uzraudzība.....	29
2.3.1.4. Bīstamo iekārtu avāriju reģistrācija un izmeklēšana	31
2.3.1.5. Rūpniecisko avāriju risku novērtēšana	31
2.3.1.6. Spridzināšanas darbu atļauju izsniegšana un komersantu reģistrēšana	33
2.3.1.7. Iesniegumu izskatīšana	33
2.3.1.8. 2007.gadā notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšana un reģistrācija	36
2.3.1.9. Piedalīšanās arodslimību gadījumu izmeklēšanā un atzīto arodslimību analīze 2007.gadā	41
2.3.2. Uzlabojumi pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā	43
2.4. Informācija par īstenojamajām jaunajām politikas iniciatīvām.....	45
2.5. Pārskats par vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai	45
2.5.1. Iekšējais audits.....	45
2.5.2. VDI vadības sistēmas audits	46
3. Budžeta informācija.....	47
4. Personāls	47
5. Komunikācija ar sabiedrību	48
5.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi	48
5.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru	50
6. Plāni 2008.gadam	51
1. pielikums VDI pārskats - analīze par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2007.gadā	53
2. pielikums VDI pārskats par pirmreizējiem arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2007.gadā	64

Lietotie saīsinājumi un abreviatūras

Aģentūra - Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

SDIA – Starptautiskā Darba inspekciju asociācija

BKAS - balsta un kustību aparāta slimības

DDI – Drošas darbavietas iniciatīva

DVVI – Darba un vides veselības institūts

DLTSA – Darba lietu trīspusējās sadarbības apakšpadome

EK – Eiropas Komisija

EN – Eiropas nedēļa

ERAF – Eiropas reģionālās attīstības fonds

ES – Eiropas Savienības

ESAW – Eiropas statistika par nelaimes gadījumiem darbā

ESF – Eiropas sociālais fonds

HP - informācijas tehnoloģiju kompānija “Hewlett-Packard”

IAL – individuālie aizsardzības līdzekļi

Kontaktpunkts - Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras Latvijas nacionālais kontaktpunkts

LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība

LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija

LM – Labklājības ministrija

LR – Latvijas Republika

LSA - Latvijas Sakarnieku arodbiedrība

LTA - Latvijas Tirgotāju asociācija

MK – Ministru kabinets

MVU – mazie un vidējie uzņēmumi

NACE - Vispārējās ekonomiskās darbības klasifikators

NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

OVP – obligātā veselības pārbaude

PTAC - Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

RAPEX - Eiropas Kopienas Informācijas ātrās apmaiņas sistēma

RVDI - reģionālā Valsts darba inspekcija

SDO – Starptautiskā darba organizācija

SLIC – Vecāko darba inspektoru komiteja

VAS – Valsts administrācijas skola

VDI – Valsts darba inspekcija

VID – Valsts ieņēmumu dienests

VOAVA – Veselības obligātās apdrošināšanas valsts aģentūra

VR – Valsts robežsardze

VSAA – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju

1.1. Juridiskais statuss un izveidošanas gads

Vienotas valsts kontroles un uzraudzības sistēmas izveidošanai darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā, 1993.gada 4.maijā Latvijā tika atjaunots 1939.gada likums "Par Valsts darba inspekciju", kas arī kļuva par tiesisko pamatu Valsts darba inspekcijas (VDI) darbības uzsākšanai. Pašlaik VDI juridisko statusu, funkcijas un uzdevumus nosaka Valsts darba inspekcijas likums, kas pieņemts 2001.gadā un ir spēkā no 2002.gada 1.janvāra.

VDI ir Labklājības ministrijas (LM) pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes valsts iestāde. VDI uzraudzībai un kontrolei ir pakļauti komersanti, valsts un pašvaldību iestādes, reliģiskās un sabiedriskās organizācijas, darba devēji un to pilnvarotās personas atbilstoši tām uzticētajiem pienākumiem un pilnvarām, bīstamās iekārtas un to valdītāji, uzņēmumu darba vietas, kā arī jebkuras citas vietas uzņēmumā, kas nodarbinātajam ir pieejamas darba gaitā.

1.2. Darbības virzieni

VDI galvenā funkcija ir nodrošināt efektīvu valsts politikas īstenošanu un kontroli darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības jomā. Realizējot minēto funkciju, VDI pilda šādus uzdevumus:

1. uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;
2. kontrolē, kā darba devēji un darbinieki pilda pienākumus, kurus viņiem nosaka darba līgumi un koplīgumi, kā arī veicina darba devēju un darbinieku sadarbību;
3. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic darbā notikušo nelaimes gadījumu reģistrāciju un izmeklēšanu, kā arī piedalās arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanā;
4. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā reģistrē bīstamās iekārtas un izmeklē bīstamo iekārtu avārijas;
5. kontrolē darba vietās esošā darba aprīkojuma, personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu, kā arī tehnoloģisko procesu ievērošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
6. veic normatīvajos aktos noteikto iekārtu, darba vietās esošā darba aprīkojuma un personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu tirgus uzraudzību;
7. sniedz bezmaksas konsultācijas darba devējiem, darbiniekiem un bīstamo iekārtu valdītājiem par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasībām;
8. nodrošina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālā kontaktpunkta (Kontaktpunkts) darbību;
9. izsniedz un pārreģistrē reģistrācijas apliecības, pagarina to derīguma termiņu vai anulē šīs apliecības komersantiem, kuri vēlas veikt rūpnieciskos spridzināšanas darbus, sniegt pirotehniskos pakalpojumus, glabāt minēto darbu veikšanai un pakalpojumu sniegšanai paredzētos pirotehniskos izstrādājumus, sprāgstvielas, detonatorus vai to palīgierīces.

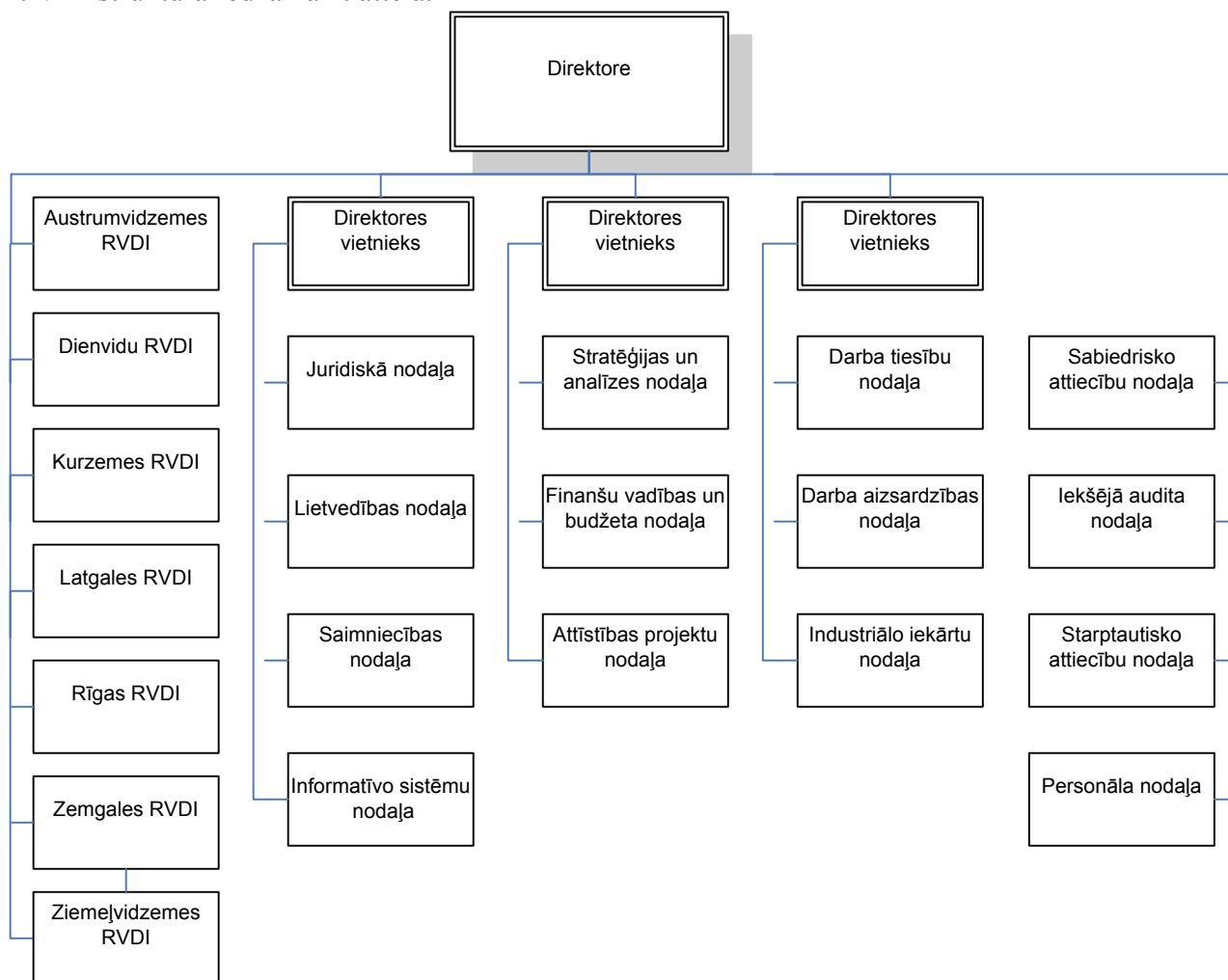
1.3. Izmaiņas VDI darbībā 2007.gada laikā

Optimālas struktūras izveidošana ir viens no faktoriem, kas nosaka VDI darbības efektivitāti visā valsts teritorijā, tāpēc arī pārskata periodā VDI struktūra tika pakļauta mērķtiecīgam pilnveidošanas procesam, kuru noteica gan veicamie uzdevumi, gan arī pieejamie resursi. VDI tika pabeigta reorganizācijas pirmā kārtā – stiprināta un reorganizēta VDI pārvalde, kas nodrošināja VDI strukturālās uzbūves pamatprincipu (koordinēta un efektīva, funkcionālo nodaļu atbalstīta reģionālo Valsts darba inspekciju (RVDI) tīkla darbība visā valsts teritorijā) īstenošanu. Neskatoties uz to, ka RVDI biroji pastāvīgi darbojas gandrīz visos Latvijas rajonos, lai uzlabotu VDI pakalpojumu ģeogrāfisko pieejamību, 2007.gadā tika izveidoti biroji arī Krāslavā un Preiļos.

VDI 2007.gadā veica arī vairāku iekšējo dokumentu izstrādi un esošo darbību reglamentējošo dokumentu pilnveidošanu. Atskaides periodā tika apstiprināti 10 dokumenti, kas būtiski ietekmēja VDI finanšu plānošanu, optimizēja budžeta izlietošanu un budžeta kontroli (piem., VDI grāmatvedības politika”, „Kārtība, kādā tiek plānoti un veikti būvdarbi, preču un pakalpojumu publiskie iepirkumi VDI vajadzībām”, „Transportlīdzekļu izmantošanas kārtība dienesta pienākumu pildīšanai VDI”, „VDI darba samaksas kārtība”, „Saziņas līdzekļu (mobilo un fiksēto tālrunu) izmantošanas kārtība VDI”).

1.4. Padotībā esošās iestādes

VDI padotībā nav nevienas iestādes. 2007.gadā VDI struktūru veidoja VDI pārvalde un septiņas RVDI. VDI struktūra redzama 1. attēlā.

1.attēls: VDI struktūra

Rīgas RVDI veic uzraudzību Rīgas un Jūrmalas pilsētā un Rīgas rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Rīgā. Rīgas RVDI ir 47 inspektoru amata vietas. Rīgas RVDI pārraudzībā ir 57 549

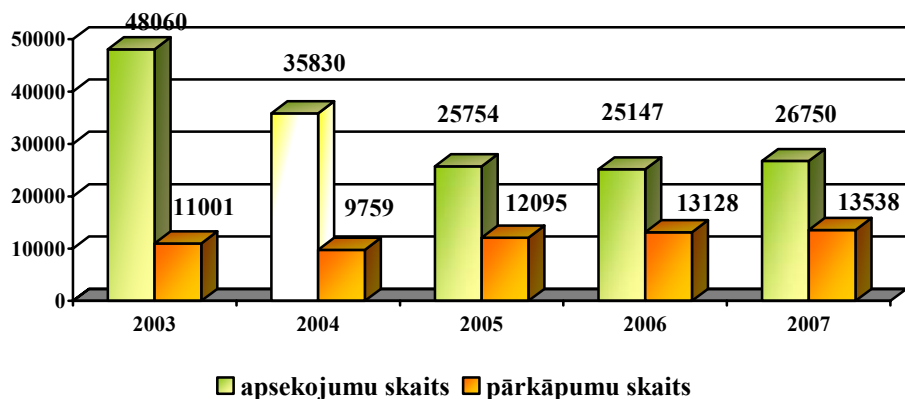
uzņēmumi ar 446 492 darbiniekiem. **Ziemeļvidzemes RVDI** veic uzraudzību Limbažu, Valmieras, Valkas un Cēsu rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Valmierā. Ziemeļvidzemes RVDI 14 inspektoru amata vietas. Ziemeļvidzemes RVDI pārraudzībā ir 4250 uzņēmumi ar 68 744 darbiniekiem. **Austrumvidzemes RVDI** veic uzraudzību Balvu, Alūksnes, Madonas un Gulbenes rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Gulbenē. Austrumvidzemes RVDI ir 12 inspektoru amata vietas. Austrumvidzemes RVDI pārraudzībā ir 2610 uzņēmumi ar 43 158 darbiniekiem. **Latgales RVDI** veic uzraudzību Rēzeknes, Ludzas, Preiļu, Krāslavas un Daugavpils rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Daugavpilī. Latgales RVDI ir 19 inspektoru amata vietas. Latgales RVDI pārraudzībā ir 6539 uzņēmumi ar 118 383 darbiniekiem. **Dienvidu RVDI** veic uzraudzību Ogres, Aizkraukles un Jēkabpils rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Ogrē. Dienvidu RVDI ir 10 inspektoru amata vietas. Dienvidu RVDI pārraudzībā ir 3703 uzņēmumi ar 63 867 darbiniekiem. **Zemgales RVDI** veic uzraudzību Bauskas, Jelgavas, Dobeles un Tukuma rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Jelgavā. Zemgales RVDI ir 16 inspektoru amata vietas. Zemgales RVDI pārraudzībā ir 5826 uzņēmumi ar 99 948 darbiniekiem. **Kurzemes RVDI** veic uzraudzību Saldus, Kuldīgas, Talsu, Ventspils un Liepājas rajonā. Reģionālās inspekcijas centrs atrodas Liepājā. Kurzemes RVDI ir 22 inspektoru amata vietas. Kurzemes RVDI pārraudzībā ir 9255 uzņēmumi ar 124 437 darbiniekiem.

2. VDI darbības rezultāti

2007.gadā VDI amatpersonas veikušas 13 538 apsekojumus 9 477 uzņēmumos. Ņemot vērā VDI rīcībā esošos materiālos un cilvēkresursus, kā arī ievērojamo darba apjomu, tas ir optimālais uzņēmumu apsekojumu skaits, ko pašlaik VDI amatpersonas praktiski spēj paveikt vienā gadā.

VDI amatpersonai, apsekojot uzņēmumu, galvenais mērķis ir iegūt informāciju par faktisko situāciju VDI kompetencē esošajos jomās konkrētajā uzņēmumā un nepieciešamības gadījumā, konstatējot pārkāpumus, pieņemt lēmumu par rīkojuma, brīdinājuma izsniegšanu vai soda piemērošanu. Apsekojuma laikā darba devējiem tiek sniegti norādījumi darba vides apstākļu uzlabošanai, tādējādi veicinot darbinieku veselībai un dzīvībai nekaitīgu darba apstākļu nodrošināšanu. Lai panāktu darba vides sakārtošanu un darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības, bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības un tirgus uzraudzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, VDI amatpersonas 2007.gadā darba devējiem izsniegušas 4 737 rīkojumus, kuros konstatēti 26 750 pārkāpumi (vidēji 5,6 pārkāpumi vienā rīkojumā), to novēršanai tika noteikts konkrēts termiņš. Pārskata periodā pavisam bija jānovērš 24 435 pārkāpumi, bet novērsti pēc darba devēju sniegtās informācijas tika 23 862 jeb 97,65 %. Pilnīgi visu pārkāpumu novēršanu kavē dažādi apstākļi, piemēram, uzņēmums, kam izsniegts rīkojums, pārtrauc savu darbību vai darba devēji, visbiežāk finansējuma trūkuma dēļ, lūdz pagarināt pārkāpuma novēršanas termiņu. VDI par rīkojumu izpildi darba devējs paziņo rakstiski. Lielā darba apjoma dēļ, pēc darba devēja paziņojuma saņemšanas, VDI amatpersonām vairumā gadījumu nav iespējams veikt papildus apsekojumus uzņēmumos, lai pārlicinātos par uzņēmēja faktisko rīcību. Taču jānorāda, ka 2007.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, to uzņēmumu skaits, kas apsekoti vairāk kā vienu reizi gadā, ir pieaudzis par trešdaļu (2006.gadā vairāk kā vienu reizi apsekoti 1505 uzņēmumi, 2007.gadā – 2069). Tas liecina, ka VDI amatpersonas uzņēmumiem, kuros ārkārtas vai preventīvo apsekojumu rezultātā tiek konstatēti būtiski darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības, bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības normatīvo aktu pārkāpumi, savu iespēju robežās, pievērš pastiprinātu uzmanību un rūpīgi seko, kā darba devējs izpilda rīkojumā noteikto.

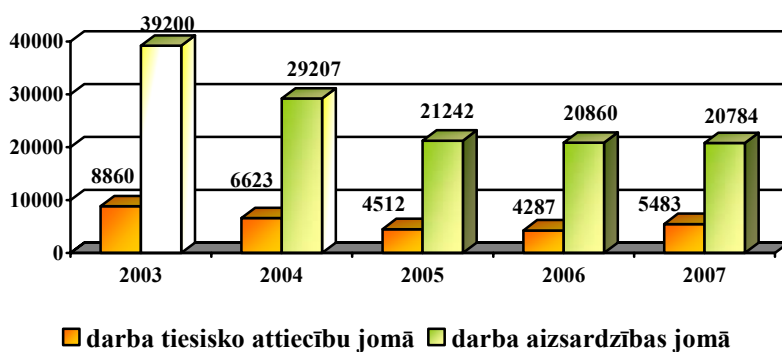
Kopumā, analizējot uzņēmumu apsekojumu un tajos konstatēto pārkāpumu skaita dinamiku (skat. 2.attēlu), var redzēt, ka, sākot ar 2005.gadu, iezīmējas neliela, bet vienmērīga apsekojumu un pārkāpumu skaita pieauguma tendence.

2.attēls: Uzņēmumu apsekojumu un pārkāpumu skaita dinamika (2003. – 2007.)

Savukārt, novērtējot vidējā konstatēto pārkāpumu skaita vienā rīkojumā dinamiku no 2003. – 2007.gadam, jākonstatē, ka tā ir lejupslidoša, ar tendenci samazināties. VDI amatpersonu darbības, kā arī VDI ieguldītā, ievērojamā sabiedrības informēšanas darba par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības lomu Latvijas darba vides uzlabošanā rezultātā, darba devēji ir kļuvuši informētāki, viņu tiesiskuma apziņa attiecībā uz savu darbinieku drošību, veselību un labklājību ir pieaugusi, līdz ar to darba attiecību un vides sakārtošanai uzņēmumos tiek pievērsta arvien lielāka uzmanība. Sākot ar 2006. gada otro pusgadu, ir mainītas arī VDI darba metodes, tas nozīmē, ka vairāk tiek piemēroti sodi. Kopumā situācija, salīdzinot ar 2003.gadu ir uzlabojusies, tomēr minētie fakti ir jāaplūko arī notikušo nelaimes gadījumu darbā statistikas kontekstā (plašāk skat. 2.3.1.8. nodaļu).

2007.gadā izsniegto rīkojumu skaits, salīdzinot ar 2006.gada rezultātiem, ir palielinājies par 27,6%, bet pārkāpumu kopējais skaits - par 5,9%. Arī tas lielā mērā izskaidrojams ar VDI darba metožu maiņu, proti, VDI būtisku darba apjomu paveic kampaņu laikā, kā arī jau pirmajā uzņēmuma apsekojuma reizē konstatēto pārkāpumu novēršanai tiek izdots rīkojums, nevis tikai sniegta konsultācija un norādījumi darba devējam konstatēto pārkāpumu novēršanai vai izteikts mutisks brīdinājums, kas bija bieža VDI darba prakse līdz 2006.gada vidum.

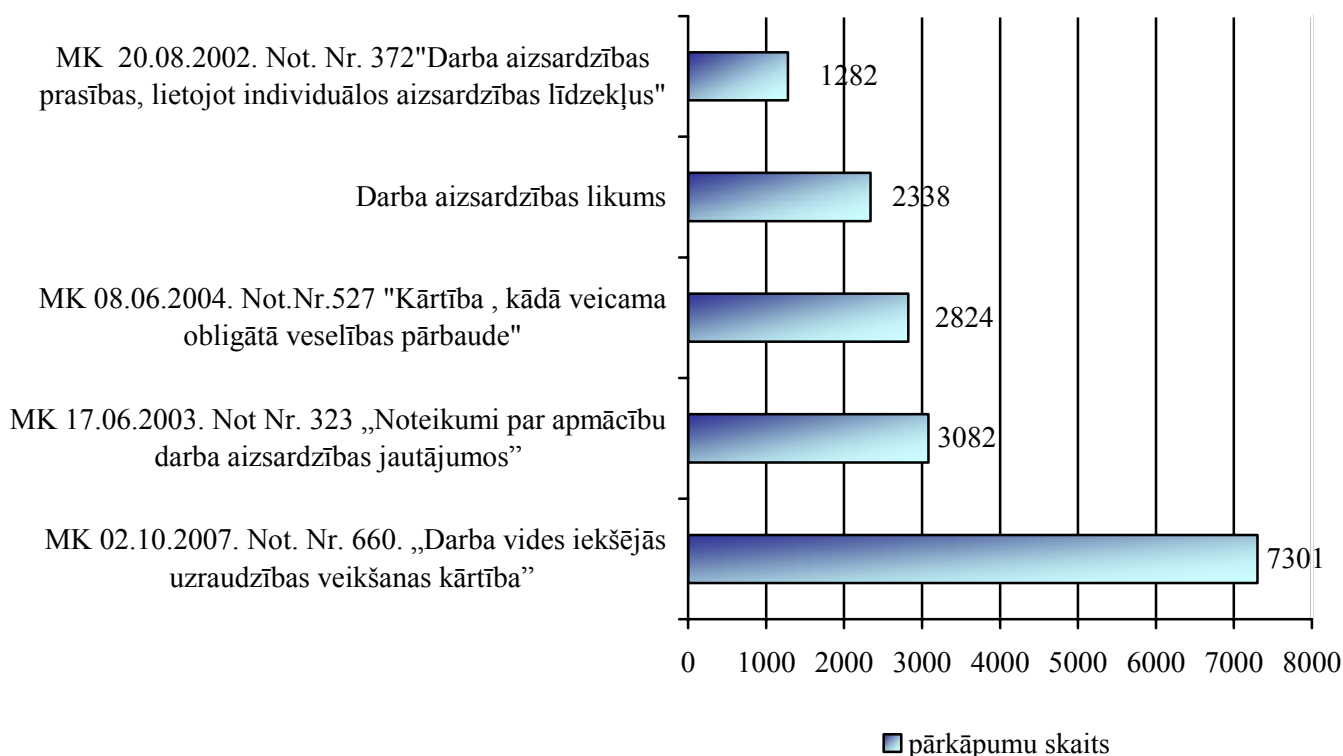

3.attēls: Konstatēto pārkāpumu sadalījuma pa VDI kompetences jomām dinamika (2003. – 2007.)

Atskaides periodā konstatēto un rīkojumus uzrādīto pārkāpumu analīze ļauj secināt, ka:

- 20,5 % pārkāpumu ir darba tiesisko attiecību jomā. Galvenie darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi bija:
 - 59,4 % (3256) no pārkāpumiem darba tiesisko attiecību jomā ir par darba līgumiem – darba līgumu nenoslēgšana ar darbiniekiem, nepilnīga vai neprecīza to noformēšana; netiek veikta darba līgumu uzskaitē u.c. Jāpiebilst, ka diemžēl sabiedrības domāšanas veids un apziņa mainās ļoti lēnām, un joprojām daudzi cilvēki labprātīgi piekrīt strādāt bez darba līguma, un, VDI inspektoriem uzņēmumā veicot pārbaudi, to slēpj, atnākot uz VDI pēc palīdzības tikai tad, kad jau izraisījies konflikts ar darba devēju vai nav saņemta darba samaksa;
 - 14,8 % (814) - par darba samaksu (netiek apmaksāts virsstundu vai nakts darbs, netiek savlaicīgi izmaksāta darba alga u.c.);

- o 21,5 % (1181) - par darba un atpūtas laiku (netiek piešķirts ikgadējais apmaksātais atvaļinājums, netiek piešķirts mācību atvaļinājums valsts eksāmenu kārtošana u.c.);
- o 4,3 % (232) - citu darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi (netiek izmaksātas atvaļinājuma kompensācijas par neizmantoto atvaļinājumu, ja nodarbinātais no darba tiek atbrīvots; bērni vecumā no 13 gadiem tiek nodarbināti tādos darbos, kuros viņus nodarbināt nav atļauts u.c.).
- 77,7 % pārkāpumu ir darba aizsardzības jomā. 35% no visiem darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumu gadījumiem nebija ievēroti MK 2007.gada 2.oktobra noteikumi Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”, 14,8% - MK 2003.gada 17.jūnija noteikumi Nr. 323 „Noteikumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos”, 13,6% - MK 2004.gada 8.jūnija noteikumi Nr. 527 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”, 11,3% - Darba aizsardzības likums, 6,2% - MK 2002.gada 20.augusta noteikumi Nr. 372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus” (skat. 4.attēlu). Arī pēc darba aizsardzības normatīvu organizatoriskā (80,3 %) un tehniskā (19,7 %) rakstura pārkāpumu savstarpējās attiecības var secināt, ka darba devēji lielāku uzmanību pievērš ražošanas iekārtu, darbgaldu, aparātu u.c. tehnisko iekārtu iegādei, apkopei un uzturēšanai, bet nepietiekami velta uzmanību darba aizsardzības sistēmas kvalitatīvai izveidošanai un ieviešanai uzņēmumā, kā arī apmācības jautājumiem. Piemēram, ir konstatēti gadījumi, ka darba devējs uzskata, ja darbā nav ražošanas risku, tad nodarbinātie nav jāsūta uz obligātajām veselības pārbaudēm (OVP), jo nav tiešu draudu viņu veselībai, tādējādi netiek ņemti vērā visi veselībai kaitīgie faktori. Savukārt, konstatētie pārkāpumi par apmācību darba aizsardzības jautājumos saistās, lielākoties, ar darba aizsardzības speciālistu apmācību. Mazo uzņēmumu darba devējiem bieži vien nepietiek finanšu, lai piesaistītu vai apmācītu darba aizsardzības speciālistu. Tā ir īpaši liela problēma zemnieku saimniecībās.

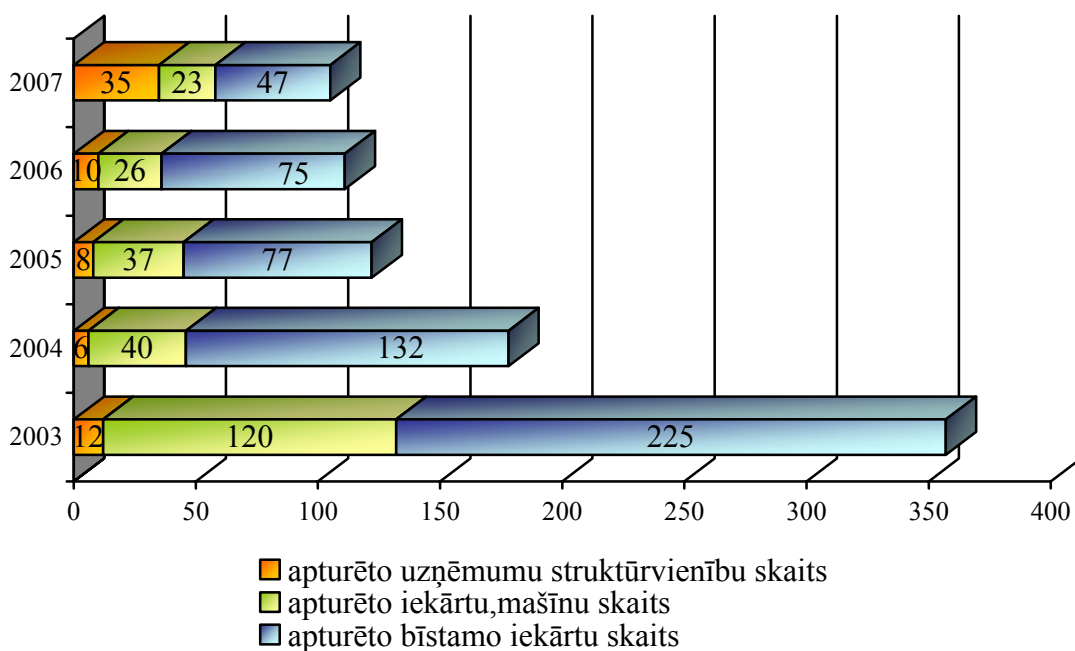
4. attēls: Darba aizsardzības normatīvie akti, kuru prasības visbiežāk nebija ievērotas 2007.gadā

Arodveselības jomā konstatēto pārkāpumu analīze rīkojumos parāda, ka normatīvie akti, kuros noteikta darbinieku OVP veikšanas kārtība un darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus (IAL), ir visbiežāk pārkāpto normatīvo aktu vidū – attiecīgi 13,6% un 6,2 %.

- 1,8 % pārkāpumu ir bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības jomā (nav veiktas bīstamo iekārtu tehniskās pārbaudes, tiek darbinātas bīstamās iekārtas bez ekspluatācijas atļaujas, nav rakstiski noformēts rīkojums par atbildīgā speciālista norīkošanu, kurš atbild par stāvokli, lietošanu un apkopi u.c.).

VDI amatpersonas, apsekojot uzņēmumus, uzmanību pievērša arī ārvalstnieku likumīgai nodarbināšanai, jo nodarbinot citu valstu pilsoņus, neievērojot normatīvo aktu prasības, var tikt radīti ne tikai draudi konkrētai personai, bet arī negatīvs priekšstats par Latvijā pastāvošo kārtību darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Saistībā ar ārvalstnieku nodarbināšanu VDI veiktajās uzņēmumu pārbaudēs, galvenokārt, tika konstatēti pārkāpumi attiecībā uz darba samaksu. 2007.gadā notikuši divi nelaimes gadījumi darbā, kuros, smagus veselības traucējumus guvuši bulgāru un moldāvu viesstrādnieki, un četri letāli nelaimes gadījumi darbā, kuros gāja bojā ukraiņu, moldāvu un bulgāru viesstrādnieki. Sakarā ar notikušajiem nelaimes gadījumiem tika veiktas speciālās nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas, kuru materiāli nosūtīti Valsts policijai.

Atskaides periodā VDI amatpersonām, apsekojot uzņēmumus, bija tiesības un pienākums apturēt uzņēmumus, atsevišķas to struktūrvienības vai iekārtas, ja to turpmāka ekspluatācija apdraud darbinieku vai apkārtējo cilvēku veselību un dzīvību, kā arī izteikt brīdinājumu, ka darbība tiks apturēta, ja nekavējoties netiks novērsta konstatētās neatbilstības. 2007.gadā tika apturēti 35 būvobjekti, 70 mašīnas un iekārtas, no tām 47 bīstamās iekārtas, un izsniegts 51 brīdinājums par darbības apturēšanu. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2007.gadā būvobjekti ir apturēti trīs reizes vairāk, bet apturēto mašīnu un iekārtu skaits sarucis par 30,7 %, apturēto bīstamo iekārtu skaits – par 37,4 %.

5.attēls: Apturēto uzņēmumu struktūrvienību un iekārtu skaita dinamika (2003. – 2007.)

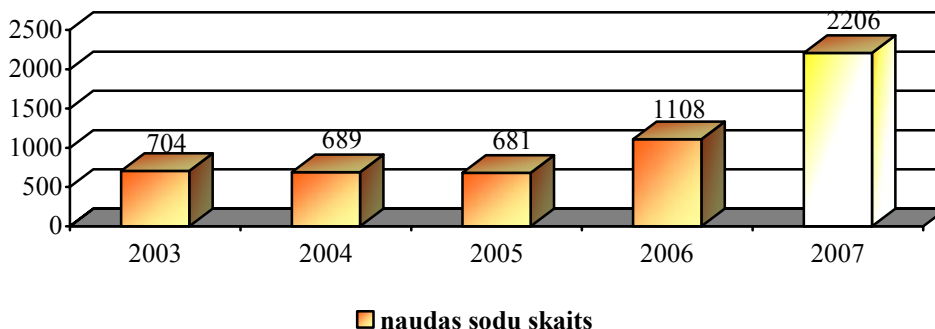
Apturēto iekārtu skaita dinamika no 2003.gada līdz 2007.gadam parāda būtisku situācijas uzlabošanās tendenci (skat. 5.attēlu). Tas liecina, ka darba devēji kļūst informētāki un veic nepieciešamos pasākumus, lai iekārtas tiktu lietotas atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Atskaides periodā ievērojami pieaudzis par būtiskiem darba aizsardzības normatīvo aktu prasību pārkāpumiem apturēto uzņēmumu struktūrvienību skaits. Lielākoties, apturēti ir būvobjekti Rīgas RVDI uzraudzības teritorijā. Ar šādu radikālu rīcību VDI ir panākusi, ka, pirmkārt, darba devēji konstatētos pārkāpumus novērš nekavējoties, otrkārt, nepalielinās būvobjektos darbā notikušo nelaimes gadījumu skaits strauja būvniecības apjoma pieauguma situācijā.

Ievērojot samērības principu starp administratīvo nodarījumu, tā sekām un piemērotā soda lielumu, VDI amatpersonas 2007.gadā par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības, bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības normatīvo aktu pārkāpumiem darba devējiem piemērojušas 2 418 administratīvos sodus, no tiem 212 brīdinājumus un 2206 naudas sodus:

- 1485 darba tiesisko attiecību jomā – par darba līgumiem (1004), par darba samaksu (254), par darba un atpūtas laika neievērošanu (114), par darba tiesisko attiecību izbeigšanas procedūras neievērošanu (77) u.c.;
- 878 darba aizsardzības jomā – par Darba aizsardzības likuma pārkāpumiem (257), par darba vides iekšējās uzraudzības neveikšanu (135), par nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtības neievērošanu (114), par OVP neveikšanu (88) u.c.;
- 55 bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības jomā – par pārkāpumiem bīstamo iekārtu (23), kravas celtņu (13) un cilvēku celšanai paredzēto pacelāju (7) tehniskajā uzraudzībā u.c.

2007.gadā VDI amatpersonas piemērojušas naudas sodus 287 483 Ls apmērā.

6.attēls: Uzlikto naudas sodu dinamika (2003. – 2007.)

Uzlikto naudas sodu skaits 2007.gadā, salīdzinot ar 2006.gadu, ir divkārtšojies, bet, salīdzinot ar 2005.gadu, pat trīskārtšojies (skat. 6.att.). Salīdzinot ar 2006.gadu, būtiski (par 74%) ir pieaudzis piemēroto naudas sodu skaits par darba tiesisko attiecību pārkāpumiem, bet gandrīz četrkārtšojies par darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem piemēroto naudas sodu skaits. Ir pagājis pietiekoši ilgs laiks, lai darba devēji varētu izprast darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasības un atbilstoši tām sakārtot savus uzņēmumus. Tāpēc VDI amatpersonu rīcība, konstatējot pārkāpumus, ir atbilstoša un darba devējs tiek arī sodīts, nevis saņem tikai rīkojumu pārkāpumu novēršanai.

2.1. 2007.gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu

VDI darbības plānošanā tiek ievērots prioritāro darbību princips. Saskaņā ar VDI 2007.gada darbības programmu, pārskata periodam tika izvirzītas 4 galvenās prioritātes:

1. MK noteiktā prioritāte - „Nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana”;
2. Eiropas Savienības (ES) līmenī noteiktā prioritāte - „Informatīvo un inspicēšanas kampaņu organizēšana ES darba aizsardzības jomas aktivitāšu ietvaros”;
3. VDI noteiktā prioritāte - „Inspicēšanas kampaņu organizēšana nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanai”;
4. VDI noteiktā prioritāte - „Inspicēšanas kampaņas organizēšana tirgus uzraudzības jomā”.

2.1.1. Nelegālās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana

Nelegālās nodarbinātības samazināšana ir noteikta par VDI prioritāti, jo Latvijas darba tirgū tā ir ilgstoša un raksturīga iezīme, kas rada ne tikai sociālo dempingu, bet arī nevienlīdzīgus darba apstākļus nodarbinātajiem un tirgus konkurences izkropļojumus. Galvenie dokumenti, kas ir VDI mērķu sasniegšanas un prioritātes īstenošanas pamatā, ES politikas aktualitāte nelegālās nodarbinātības pārveidošanā par legālo nodarbinātību (Eiropas Padomes rezolūcija OV C 260, 29.10.2003), LR MK 2004.gada 2.novembra rīkojums Nr. 836 “Pasākumu plāns 2005. – 2009.gadam Valsts darba inspekcijas administratīvās spējas paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu” (Plāns) un VDI 2007. gada darbības programma.

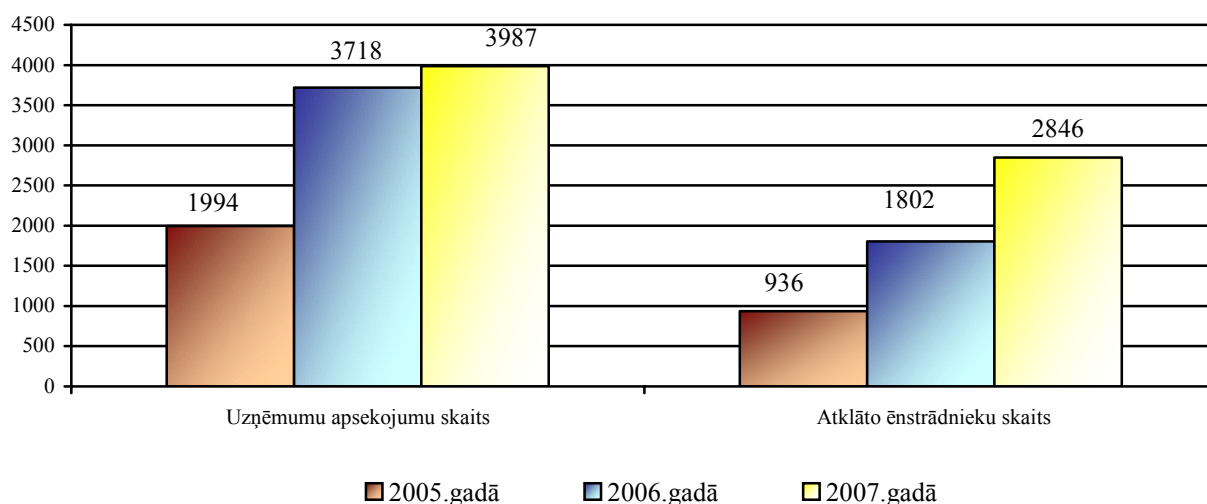
VDI prioritātes darbības mērķis ir samazināt nelegālo nodarbinātību valstī, bet pamatuzdevumi mērķa sasniegšanai ir VDI administratīvās spējas paaugstināšana un uzņēmumu kontroles pilnveidošana, kā arī sabiedrības informēšana un tiesiskās kultūras attīstības veicināšana.

Saskaņā ar Plānu VDI 2007.gadā papildus tika piešķirtas 7 amata vietas. Kopumā VDI 2007.gadā nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā tika norīkoti 23 inspektori, kuri katrs savā RVDI darbojās arī kā prioritātes īstenošanas koordinatori. Visas minētās amata vietas tika nokomplektētas no RVDI jau strādājošajiem līnijas inspektoriem, jo veiksmīgai prioritātes realizācijai ir nepieciešams VDI kompetenci pamatīgi un padziļināti pārzinoši inspektori. Lai sasniegtu Plānā noteiktos rādītājus, tika iesaistīti arī citi VDI līnijas inspektori.

VDI kā galvenie pamatuzdevumi tika noteikti:

- apsekojumu skaita palielināšana to nozaru uzņēmumos, kuru saimnieciskā darbība ir saistīta ar paaugstinātu nelegālās nodarbinātības risku (būvniecība, mazumtirdzniecība un vairumtirdzniecība, lauksaimniecība, skaistumkopšana, veselības aprūpe);
- VDI ierēdņu un darbinieku profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana;
- atbilstošas darba vides izveidošana un inspektoru nodrošināšana ar nepieciešamo tehnisko aprīkojumu;
- valsts darba inspektoru materiālās stimulēšanas sistēmas ieviešana;
- informatīvās kampaņas un preventīvo pasākumu darba tiesību jautājumos organizēšana.

Saskaņā ar Plānu 2007. gadā VDI bija jāveic 6 300 uzņēmumu apsekojumi sakarā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu. Faktiski tika veikti 3 987 apsekojumi (63,3 % no plānotā), kas veido tikai 4,4% no VDI uzraudzībā esošo uzņēmumu, iestāžu un organizāciju skaita. Galvenie apsekojumu skaita neizpildes iemesli ir, pirmkārt, normatīvo aktu nepilnības (darba līgumu atrašanās vietas nenoteikšana, darba devējam dotā iespēja paziņot par darba attiecību uzsākšanu nākamajā mēnesī); otrkārt, laik- un darbietilpīgā administratīvā procesa prasību nodrošināšana, veicot nelegālās nodarbinātības samazināšanas mērķapsekojumu (apsekojums pēc fakta, dokumentu noformēšana uz vietas, atbildīgās personas un lietā iesaistīto personu noskaidrošana un ierašanās laiku saskaņošana, paskaidrojumu saņemšana, protokola sastādīšana, lietderības apsvērumu izvērtēšana, lēmuma pieņemšana); treškārt, lai pierādītu nelegālo nodarbinātību, nereti ir nepieciešams apsekojumu uzņēmumā veikt vienlaicīgi vismaz divās vietās, piemēram, gan birojā, gan būvobjektā; ceturtkārt, pirms apsekojuma tiek veikts laikietilpīgs sagatavošanās process (informācijas saņemšana un tās apstrāde, VDI Datu bāzes informācijas analīze, objekta novērošana, lielu būvobjektu gadījumā – nepieciešamo inspektoru piesaistīšana, sadarbība ar Valsts ieņēmumu dienestu (VID), Valsts robežsardzi (VR), policiju).

7.attēls: Uzņēmumu apsekojumu skaita sakarā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu un atklāto ēnstrādnieku skaita dinamika (2005.-2007.)

VDI, apkarojot nelegālo nodarbinātību, galveno uzmanību pievērta inspicēšanas darba kvalitātei un tagad var secināt, ka šāda pieeja ir sevi pilnībā attaisnojusi. 2007.gadā Plānā bija paredzēts atklāt 1 760 ēnstrādniekus. VDI aktivitāšu rezultātā 2007.gadā tika atklāti 2 846 ēnstrādnieki, kas, savukārt, ir par 61,7 % vairāk kā iecerēts. Inspektoru darba efektivitāti un kvalitāti būtiski uzlaboja iespēja izmantot VID

datu bāzi, apsekojumu veikšana, sadarbojoties ar citām valsts institūcijām, kā arī uzkrātā pieredze nelegālās nodarbinātības samazināšanā.

Ar 1 018 VDI atklātajiem ēnstrādniekiem viņu darba devēji noslēdza darba līgumu, kas deva ieņēmumu pieaugumu valsts budžetā sakarā ar atklāto ēnstrādnieku legālu nodarbināšanu Ls 588 826,30² apmērā. Darba attiecības netika turpinātas ar 1 828 VDI atklātajiem ēnstrādniekiem, kas norāda uz to, ka abas līguma slēdzējpusēs nav varējušas vienoties par darba līguma nosacījumiem vai kādai no pusēm nav bijusi griba darba attiecības dibināt uz darba līguma pamata. Pārsniegtais Plānā noteiktais atklājamo ēnstrādnieku skaits liecina par to, ka VDI ir precīzi identificējusi nozares, kurās ir paaugstināts nelegālās nodarbinātības risks, un šo nozaru uzņēmumi ir vairāk apsekoti.

Plānā minēto paaugstinātas nelegālās nodarbinātības riska nozaru uzņēmumos VDI inspektori turpina konstatēt vislielāko ēnstrādnieku skaitu: būvniecības nozarē – 1453 (51% no kopējā atklāto nelegāli nodarbināto skaita 2007.gadā); vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā – 286 (10%); koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanā – 241 (8,5%); sabiedrisko, sociālo un individuālo pakalpojumu jomā – 171 (6%); lauksaimniecībā – 116 (4,1%); mežsaimniecībā – 109 (3,8%); viesnīcu un restorānu nozarē – 85 (3%); pārtikas produktu un dzērienu ražošanā – 64 (2,2%).

Par pārkāpumiem saistībā ar nelegālo nodarbinātību darba devējiem kopā piemēroti 836 administratīvie naudas sodi par kopējo summu Ls 100 689, kas ir par 58% lielāka, salīdzinot ar 2006.gada rādītājiem.

Analizējot VDI datus par nelegālo nodarbinātību Latvijā, jāsecina, ka pašlaik tā nesamazinās, bet turpina saglabāt iepriekšējo gadu līmeni, ko, piemēram, skaidri atspoguļo situācija Rīgā un Rīgas rajonā, kurā ~ 40% apsekoto uzņēmumu tiek konstatēta nelegālā nodarbinātība. Atklāto ēnstrādnieku skaits pieaug tāpēc, ka VDI veiksmīgāk un precīzāk strādā, apsekojumus rūpīgi plānojot paaugstināta nelegālās nodarbinātības riska nozaru uzņēmumos.

Lai ātrāk tuvotos mērķa sasniegšanai, ir nepieciešams novērst problēmas, ar kurām darba gaitā saskaras VDI inspektori, apsekojot uzņēmumus. Kā vienu no aktuālākajām problēmām nelegālās nodarbinātības samazināšanā var minēt normatīvo aktu nepilnības, kas negodprātīgiem darba devējiem dod iespēju nodarbināt personas bez rakstveidā noslēgtiem darba līgumiem, turklāt darba inspektoram, veicot pārbaudi uzņēmumā, ir sarežģīti pierādīt nelegālās nodarbinātības faktu, jo normatīvajos aktos nav noteikts, kur tieši jāglabājas darba līgumiem, kā arī tajos paredzēts darba devēja pienākums par darba attiecību uzsākšanu paziņot līdz tā mēneša piektajam datumam, kurš seko mēnesim, kurā persona ir ieguvusi darba ņēmēja statusu, t.i., nākamajā mēnesī pēc darba uzsākšanas. Tāpēc VDI amatpersonas joprojām turpina konstatēt, ka tiek nodarbinātas personas, kuras pārsvarā strādā pirmo dienu, kā arī sastopas ar darba devēja iebildēm, ka darba līgumi atrodas pie promesošās grāmatvedes, un tāpēc tos nekavējoties uzrādīt nav iespējams. Tas nozīmē, ka darba devējam saglabājas iespēja sekojošā administratīvā procesa laikā sagatavot darba līgumus pārbaudei. Līdz ar to mazinās inspektoru darba efektivitāte un lietderība, proti, preventīvais apsekojums nerasniedz savu mērķi.

Lai akcentētu darba līguma nepieciešamību un nozīmi stabilās darba attiecībās, VDI 2007.gadā turpināja organizēt kampaņu legālās nodarbinātības veicināšanai „Darba līgums strādā!”. VDI mājas lapā www.vdi.gov.lv tika atjaunota sadaļa “Darba līgums strādā”, kurā interesentiem visi informatīvie materiāli bija pieejami elektroniskā versijā. Kampaņa “Darba līgums strādā!” tika novērtēta ES līmenī un informācija par to tika iekļauta 2007.gada 24.oktobra Eiropas Kopienas Komisijas paziņojumā “Pastiprināta cīņa pret nelikumīgu nodarbinātību”.

² Pieaugums aprēķināts, pamatojoties uz 2007.gadā valstī noteikto minimālo algu (120 Ls).

2.1.2. Informatīvās un inspicēšanas kampaņas Eiropas Savienības darba aizsardzības jomas aktivitāšu ietvaros

2.1.2.1. Eiropas nedēļas informatīvā kampaņa „Muskuļu, balsta un kustību sistēmas traucējumi”

Eiropas nedēļas (EN) informatīvās kampaņas „Muskuļu, balsta un kustību sistēmas traucējumi” mērķis ir veicināt integrētu vadības pieeju balsta un kustību aparāta slimību (BKAS) radīto problēmu risināšanā, kas ietver BKAS risku novēršanu un nodarbināto, kuri jau cieš no BKAS, atveseļošanu un atgriešanos darbā.

2007.gadā viena no VDI darbības prioritātēm bija EN informatīvās kampaņas drošībai un veselībai darbā organizēšana, kuras tēma bija BKAS profilakse. Kampaņas sauklis bija „STOP - Pārslodze!”.

Kampaņa tika atklāta 6. jūnijā ar preses konferenci SIA „RIMI Latvia” loģistikas centrā, kur ar masu mediju pārstāvjiem tikās VDI direktore, Darba un vides veselības institūta (DVVI) pārstāvis, LM Darba departamenta direktores vietnieks, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) ģenerāldirektors vietnieks, kā arī Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) pārstāvis. Klātesošie tika aicināti vērot smagumu pārvietošanu, izmantojot speciālo aprīkojumu, vienlaicīgi bija iespēja piedalīties arī DVVI un SIA „RIMI Latvia” darba aizsardzības speciālistu demonstrācijās par pareizām smagumu celšanas un pārvietošanas tehnikām.

Kampaņas „STOP-Pārslodze!” ietvaros VDI un informāciju tehnoloģiju kompānija “Hewlett-Packard” (HP) kopīgi organizēja fotokonkursu. Konkursa mērķis bija pievērst sabiedrības uzmanību ergonomikai, drošībai un veselības aizsardzībai darba vietās. Ikviens Latvijas iedzīvotājs tika aicināts iemūžināt pozitīvus vai negatīvus darba drošības risinājumus saistībā ar balsta un kustību sistēmu un laikā no 24.septembra līdz 12.oktobrim piedalīties konkursā. Labākie darbi tika izvietoti VDI mājas lapā, kuras apmeklētāji balsojot varēja noteikt konkursa uzvarētājus.

8.attēls: Fotokonkursā „STOP – Pārslodze!” uzvarējušais foto

Savukārt, Šveices farmācijas kompānija „Mepha”, atsaucoties VDI aicinājumam, runāt un izglītēt cilvēkus par pārslodzes tēmu, nāca klajā ar ideju organizēt publisku masu vingrošanas pasākumu, kas notika 12.oktobrī, Rīgā, Esplanādē. Pasākuma ietvaros ikvienam bija iespēja izvingroties Baibas Sīpenieces un Latvijas ķīniešu vingrošanas skolas treneru vadībā, pārbaudīt savu stāju pie „Mepha” speciālistiem un saņemt ieteikumus veselības uzlabošanai, kā arī konsultēties ar VDI ekspertiem par darba vides piemērotību un vienkāršiem paņēmieniem, kā izvingrināt sevi darba vietā. EN norises laikā VDI amatpersonas, „Mepha” speciālisti un radio Star FM rīta raidījuma „Zoopasta” veidotāji viesojās 5 Rīgas uzņēmumos, kuros demonstrēja vingrinājumus biroja darbiniekiem, kā arī radio Star FM rīta raidījumā „Zoopasta” biroja darbinieki tika aicināti vingrot darba vietās.

Jau trešo gadu pēc kārtas EN drošībai un veselībai darbā ietvaros VDI un DVVI speciālisti rudenī Latvijas profesionālo skolu audzēkņiem un pasniedzējiem organizēja informatīvo semināru un lekciju ciklu "Drošs sākums", kura galvenais mērķis bija iepazīstināt jauniešus ar svarīgākajiem darba drošības un veselības aizsardzības noteikumiem, viņu tiesībām un iespējām meklēt palīdzību neskaidrību un nelaimes gadījumos.

Lekciju laikā DVVI speciālisti profesionālo skolu audzēkņiem stāstīja par darba drošības un veselības aizsardzības aspektiem, demonstrēja interesantas video īsfilmas, rādīja attēlus no reālas darba vides, kā arī stāstīja par dažādiem negadījumiem darba vietās. Izglītojošie semināri un lekcijas bija veidoti interaktīvā un jauniešiem saistošā veidā, lai vairāk piesaistītu viņu uzmanību un liktu padomāt par dažādiem riska faktoriem darba vidē, kas var apdraudēt viņu veselību un pat dzīvību.

EN drošībai un veselībai darbā "STOP-Pārslodze!" ietvaros VDI jau ceturto gadu aicināja uzņēmējus un organizācijas pieteikties Labas prakses balvai. Balvu varēja iegūt uzņēmumi, organizācijas vai mācību iestādes, kas devušas izcilu vai radošu ieguldījumu, nodrošinot jauniešiem aizsargātu darba gaitu sākumu, kā arī, uzņēmumi vai organizācijas, kas apzinājušas pastāvošos riskus un tos efektīvi novērsušas.

2007.gadā Labas prakses balvas konkursā piedalījās pieci uzņēmumi, taču par Labas prakses balvas „Zelta Ķivere 2007” ieguvēju tika atzīti SIA „Būvuzņēmums STATS” un SIA "STATS Serviss", kas darba ergonomikas jautājumus risina ļoti sistemātiski un integrē tos darba procesā. Līdz ar uzvaru Latvijā abi uzņēmumi tika izvirzīti Eiropas Labas prakses balvas konkursam, kas noslēdzās 2008. gada 26. februārī Bilbao, Spānijā.

9.attēls: Labas prakses balvas „Zelta ķivere 2007” ieguvēji – SIA „Būvuzņēmums STATS” un „STATS Serviss” pārstāvji

26.oktobrī VDI organizēja EN drošībai un veselībai darbā 2007 „STOP-Pārslodze!” noslēguma konferenci, kas bija veltīta BKAS profilaksei darba vietās. Konferences laikā tika sniegta informācija par kampaņas „STOP – PĀRSLODZE!” norisi Latvijā, par BKAS, to cēloņiem un profilaksi, kā arī aktuālākajām BKAS risku novērtēšanas metodēm un risinājumiem to novēršanai un samazināšanai. Klātesošie tika iepazīstināti ar pētījuma „Darba apstākļi un riski Latvijā” rezultātiem par pašreizējo situāciju valstī saistībā ar pārslodzes radītām veselības problēmām.

Programmas turpinājumā VDI un HP kopīgi sveica fotokonkursa „STOP - Pārslodze!” trīs labāko darbu autorus, savukārt, noslēgumā tika apbalvoti Labas prakses balvas konkursa uzvarētāji, pasniedzot galveno balvu - „Zelta Ķivere 2007”, bet informāciju tehnoloģiju kompānija HP pasniedza specbalvu „DnB NORD Bankai”, kas bija ieviesusi veiksmīgāko un ērtāko biroja darba vietas risinājumu darbam ar datoru.

Jau trešo gadu VDI Latvijā organizēja mākslas darbu konkursu "Mans darbs - drošs darbs", kura īstenošanā piedalījās arī Latvijas Bērnu mākslinieciskās fantāzijas akadēmija un mākslinieks Jānis Anmanis. 2007. gada 29. novembrī, kinoteātrī “Coca Cola Plaza” VDI apbalvoja konkursa uzvarētājus un aktīvākos dalībniekus. Kopumā VDI organizētajās izglītojošajās aktivitātēs par darba ergonomiku un drošu smagumu pārvietošanu - mākslas darbu konkursā, fotokonkursā un darba drošības dienās - piedalījās vairāk nekā 120 bērnu un jauniešu no visas Latvijas.

10.attēls: Bērnu un jauniešu plakātu izstāde "Mans darbs - drošs darbs" kinoteātrī „Forum Cinemas”

Zīmējot plakātus vai filmējot video par tematu darba ergonomika, drošība un veselības aizsardzība darba vietās, konkursā varēja piedalīties jebkurš Latvijas skolas vai augstskolas vecuma jauniešs. Konkursa apbalvošanas ceremonijā diplomus par labāko mākslas darbu saņēma Jūlija Podskočija un Vanda Sondore no Preiļu mākslas skolas, Elīna Bērziņa no Valkas mākslas skolas un Meldra Bule no Latvijas bērnu Māksliniecišķās fantāzijas akadēmijas. Savukārt, diplomus par labāko kolekciju saņēma zīmēšanas pulciņš “Ulla” un Liepājas rajona Virgas pamatskola.

2.1.2.2. SLIC informatīvā un inspicēšanas kampaņa „Smagumu pārvietošana ar rokām veselības aprūpes un transporta nozarē”

VDI 2007.gadā īstenoja ES līmenī noteiktu darbības prioritāti, organizējot Vecāko darba inspektoru komitejas (Senior Labour Inspectors Committee – SLIC) informatīvo un inspicēšanas kampaņu „Smagumu pārvietošana ar rokām veselības aprūpes un transporta nozarē”. Kampaņa norisinājās visās ES dalībvalstīs un tās mērķi bija:

- pārbaudīt, kā tiek izpildītas ES direktīvas 90/269/EEK par minimālajām veselības un drošības prasībām kravu apstrādē ar rokām, pastāvot īpašam riskam darbiniekiem gūt muguras traumas, prasības;
- mazināt balsta un kustību aparāta traucējumus nodarbinātajiem;
- akcentēt uzmanību uz smaguma pārvietošanas risku novēršanu;
- saskaņot noteikumu izpildes kontroli attiecībā uz kravu apstrādi ar rokām visā ES.

Kampaņas laikā tika pārbaudītas 103 veselības aprūpes iestādes (49 slimnīcas; 24 pansionāti; 26 pansionāti cilvēkiem ar fiziskās un intelektuālās attīstības traucējumiem; 4 rehabilitācijas centri) un 103 transporta nozares uzņēmumi (2 ostas; 2 lidostas; 99 sauszemes transporta uzņēmumi). Veselības aprūpes iestādēm tika izsniegti 62 rīkojumi 306 pārkāpumu novēršanai, kā arī uzlikti 3 sodi par kopējo summu 180 Ls. Savukārt, transporta nozares uzņēmumos tika konstatēti 274 pārkāpumi un izsniegti 59 rīkojumi pārkāpumu novēršanai, kā arī uzlikti 9 sodi par kopējo summu 980 Ls.

Jāpiebilst, ka darba devējiem kampaņas ietvaros 2007. gada septembrī tika izsūtītas 200 aptaujas anketas, lai varētu iepazīties ar jautājumiem un sagatavoties pārbaudei.

Kampaņas norises laikā veselības aprūpes iestādēs tika konstatēts, ka lielākā slodze ir aprūpētājām, medmāsām un sanitārēm, kuru darbs ir saistīts ar gulošo pacientu apkopi, mazgāšanu un pārvietošanu. Vissmagākā no darbībām ir pacientu pārvietošana no operācijas galda uz gultu un no gultas uz ratiņkrēslu vai kušeti, kad cilvēks ir bezsamaņā.

Kampaņas laikā tika novērotas situācijas, kurās nodarbinātajiem tiek nodrošināta iespēja smagumu pārvietošanā izmantot palīglīdzekļus un arī telpas ir tam piemērotas, taču nodarbinātie neizmanto palīglīdzekļus un smagumus pārvieto ar rokām, jo „tā esot ātrāk”. Parasti šādās situācijās nodarbinātie

neapzinājās nepareizas smagumu pārvietošanas risku, iespējamo kaitējumu savai veselībai. Tas liecina par nepietiekošu nodarbināto instruktāžu un apmācību smagumu pārvietošanai ar rokām.

Sliktākā situācijā ir citu profesiju pārstāvji, kuri tiek nodarbināti veselības aprūpes uzņēmumos, piemēram, kurinātāji, veļas mazgātavu un virtuves darbinieki, māju apkopotāji u.c. Minētajās profesijās nodarbinātie netiek pienācīgi informēti par smagumu pārvietošanas ar rokām riskiem, netiek apmācīti, kā pareizi pārvietot smagus. Šo profesiju nodarbinātajiem atbilstošajās darba aizsardzības instrukcijās pārsvarā ir ietverta arī sadaļa „Smagumu pārvietošana ar rokām”, bet instrukcijas bieži vien tiek izstrādātas nekvalitatīvi un ir formālas.

Analizējot rīkojumus, kas izsniegti darba devējiem veselības aprūpes iestādēs inspicēšanas kampaņas laikā, konstatēts, ka visbiežāk darba aizsardzības normatīvo aktu prasību pārkāpumi ir šādi:

- nav veikts smagumu pārvietošanas ar rokām riska novērtējums;
- nav apzinātas visas darba vietas un nodarbinātie, kuri veic smagumu pārvietošanu ar rokām;
- nodarbinātie netiek informēti par iespēju izmantot visas esošās palīgierīces;
- nav izliktas drošības/ brīdinājuma zīmes;
- nav veiktas OVP nodarbinātajiem, kuru darbs saistīts ar smagumu pārvietošanu ar rokām u.c.

Latvijas tirgū tiek piedāvāti dažādi smaguma pārvietošanas palīglīdzekļi, taču daudzos uzņēmumos palīgierīču iegādei trūkst līdzekļu vai to iegāde finansējuma trūkuma dēļ vēl ir tikai projekta līmenī. Finansiāla rakstura problēmas ir arī tajās ārstniecības iestādēs, kuras nav celtas kā ārstniecības iestādes, bet tikai pielāgotas šim mērķim, tas nozīmē, ka telpas un koridori ir pārāk šauri, kā arī pastāv dažādi šķēršļi, piemēram, augsti sliekšņi, kas apgrūtina smagumu pārvietošanas palīgierīču izmantošanu.

Kampaņas rezultāti transporta nozares uzņēmumos liek secināt, ka nozares darba devēji daudzos gadījumos neapzinās smaguma pārvietošanas risku nenovērtēšanas iespējamās sekas. Transporta nozarē vairākos uzņēmumos netiek veikti maksimālās slodzes mērījumi, kā arī smaguma pārvietošanas riska novērtējums. Bieži vien uzņēmumos, kur ir noteikts smaguma pārvietošanas risks, nav veikta nodarbināto apmācība, kā pareizi pārvietot smagus ar rokām.

Tāpat kā veselības aprūpes iestādēs, arī transporta nozares uzņēmumos tika novērots, ka nodarbinātie neizmanto viņu rīcībā esošos palīglīdzekļus un smagus pārvieto ar rokām, neapzinoties un nenovērtējot sekas, kādas nepareiza smagumu pārvietošana var atstāt uz viņu veselību (piemēram, vienā reizē nesot vairāk kastes nekā atļauts, jo tā esot ātrāk; nepareizi ceļot smagumu, jo, pareizi ceļot, smieklīgi izskatās utt.). Tas liecina par nepietiekošu nodarbināto instruktāžu un apmācību par smagumu pārvietošanu ar rokām, jo nodarbinātajiem trūkst motivācijas izmantot pareizas darba metodes.

Darba devējs un darba aizsardzības speciālists bieži vien instrukcijās ir paredzējuši smagumu pārvietošanas normas, kuras nodarbinātajam ir jāievēro, bet realitātē pārvietojamo smagumu svars ir daudz lielāks un nodarbinātais tādējādi pārkāpj darba instrukcijā noteikto. Līdz ar to šādas darba instrukcijas ir formālas, ja netiek veiktas nepieciešamās korekcijas, lai tās atbilstu reālajiem darba apstākļiem un uzņēmuma īpatnībām.

Bieži vien smaguma pārvietošanas ar rokām risku darba aizsardzības speciālists ir novērtējis pārāk zemu, kā rezultātā nav noteikti nepieciešamie darba aizsardzības pasākumi. Ir uzņēmumi, kuros ir novecojušas palīgierīces, kuros nepieciešams telpu remonts, īpaši grīdu segumam, bet finansiālās situācijas dēļ to atjaunošana kavējas. Piemēram, autoremontdarbnīcās bieži vien ir nelīdzens grīdas segums, kas traucē autoriepu disku nomaiņu, smagumu un nodarbināto pārvietošanos (krišana, aizmešanās, ratiņu gāšanās u.c.). Uz nodarbinātajiem lauka apstākļos iedarbojas dažādi riska faktori – mitrums, pazemināta un paaugstināta darba vides temperatūra. Pārvietojamās kravas var būt mitras, netīras, kas ievērojami palielina smagumu pārvietošanas risku.

Analizējot rīkojumus, kas izsniegti darba devējiem transporta nozarē inspicēšanas kampaņas laikā, konstatēts, ka visbiežāk darba aizsardzības normatīvo aktu prasību pārkāpumi ir šādi:

- netiek veikta darba vides iekšējā uzraudzība;
- nav veikts smagumu pārvietošanas ar rokām riska novērtējums;
- nav atbilstoši apmācīts darba aizsardzības speciālists;
- nav apmācīti nodarbinātie, kā pareizi ar rokām pārvietot smagus;
- darba instruktāža darba vietā tiek veikta neregulāri;
- netiek dokumentēti riska novērtēšanas rezultāti;
- nodarbinātie netiek informēti par nepareizas smagumu celšanas izraisītajām sekām;
- uzņēmumā nav instrukcijas par smagumu pārvietošanu ar rokām;

- netiek izvietotas drošības zīmes;
- netiek veiktas OVP.

Apkopojot un analizējot kampaņas rezultātus veselības aprūpes un transporta nozarē, jāsecina, ka pašlaik gan darba devējiem un darba aizsardzības speciālistiem, gan nodarbinātajiem, gan ārstiem trūkst pieredzes un pilnīgu zināšanu par pareizu smagumu pārvietošanu ar rokām un par smagumu pārvietošanas ar rokām riska novērtēšanu. Tāpēc aktuāla ir apmācības nepieciešamība. Tas motivētu pareizi rīkoties, savlaicīgi plānojot un veicot nepieciešamos preventīvos pasākumus, un, izvēloties darba metodes smagumu pārvietošanai ar rokām. Veicot personāla apmācību, lai rezultāti būtu paliekoši un lietderīgi, nepieciešams veikt arī praktiskus treniņus, jo nepietiek tikai ar teorētiskajām zināšanām. Par minētās problēmas nopietnības nepietiekamu izpratni liecina arī kampaņas laikā apsektajos uzņēmumos konstatētais, proti, ir darba devēji, kuri ir informēti par smagumu pārvietošanas riskiem, tomēr nav pievērsuši pietiekami daudz uzmanības to novēršanai vai samazināšanai, bieži motivējot to ar finansiāla rakstura problēmām. Tāpat arī nodarbinātie ne vienmēr pievērš vajadzīgo uzmanību pareizu smagumu pārvietošanas metožu pielietojanas nepieciešamībai un nav motivēti izmantot palīgierīces pat tad, ja ir veikta apmācība un nodrošināta iespēja lietot palīgīdzekļus.

Kampaņas laikā tika aktualizētas konkrētas problēmas un nepilnības uzņēmumos, organizējot darbus, kuros nepieciešams smagus pārvietot ar rokām, tas rosināja daudzus darba devējus pievērst vairāk uzmanības tieši smagumu pārvietošanas risku novērtēšanai (izmantojot atbilstošas metodes), lai gan šo risku kārtējā novērtēšana uzņēmumā jau bija veikta. Uzņēmumu apsekojumu laikā veiktajā smaguma pārvietošanas riska novērtēšanā bieži vien tika konstatēts, ka iepriekš noteiktais riska līmenis ir zemāks, nekā tad, ja novērtēšanā izmanto SLIC piedāvātās riska novērtēšanas metodes.

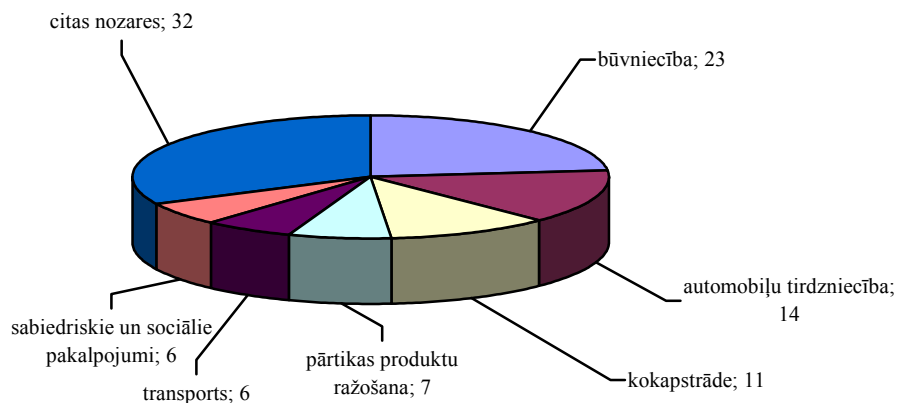
Kampaņas laikā tika papildinātas arī arodslimību ārstu, arodveselības ārstu un darba aizsardzības speciālistu zināšanas par smaguma pārvietošanas riska novērtēšanu un par dažādo novērtēšanas metožu pielietojanas iespējām.

2.1.3. Inspicēšanas kampaņu organizēšana nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanai

Saskaņā ar VDI 2007.gada darbības programmu un ņemot vērā iepriekšējos gados notikušo nelaimes gadījumu darbā statistikas analīzi, prioritātes ietvaros 4 nozarēs tika veiktas uzņēmumu inspicēšanas kampaņas:

1. Pasta un telekomunikāciju nozarē
2. Pārtikas un dzērienu ražošanā
3. Būvniecības nozarē
4. Kokapstrādē

Apkopojot un analizējot visu minēto VDI organizēto inspicēšanas kampaņu nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanai rezultātus, var konstatēt, ka kampaņas ir efektīva uzņēmumu kontroles metode. Nozarēs, kuru uzņēmumi kampaņu laikā tika apsekoti, darbā notikušo nelaimes gadījumu skaitam ir tendence samazināties. Turklāt, neraugoties uz būvniecības apjoma salīdzinoši straujo pieauguma tempu, VDI mērķtiecīgās darbības rezultātā tomēr ir izdevies samazināt tempu darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita pieaugumam nozarē. Būtiski uzsvērt, ka visvairāk slēptos darbā notikušos nelaimes gadījumus VDI amatpersonas atklājušas tieši to nozaru uzņēmumos, kurās tika rīkotas kampaņas (skat. 11.attēlu). Tas ļauj secināt, ka, pirmkārt, kampaņu laikā tiek aktualizēti darba drošības un veselības aizsardzības jautājumi nozarē nodarbināto vidū, otrkārt, 2007.gadā darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita pieaugums lielā mērā saistāms ar lielo VDI atklāto slēpto nelaimes gadījumu darbā skaita pieaugumu, piemēram, būvniecībā 2007.gadā nelaimes gadījumu darbā skaits, salīdzinot ar 2006.gadu, pieaudzis par 29 gadījumiem, savukārt, atklāti 23 slēptie nelaimes gadījumi darbā. Treškārt, VDI plānošanas darbs ir bijis precīzs, identificējot un nosakot riska nozares, kurās organizēt kampaņas.

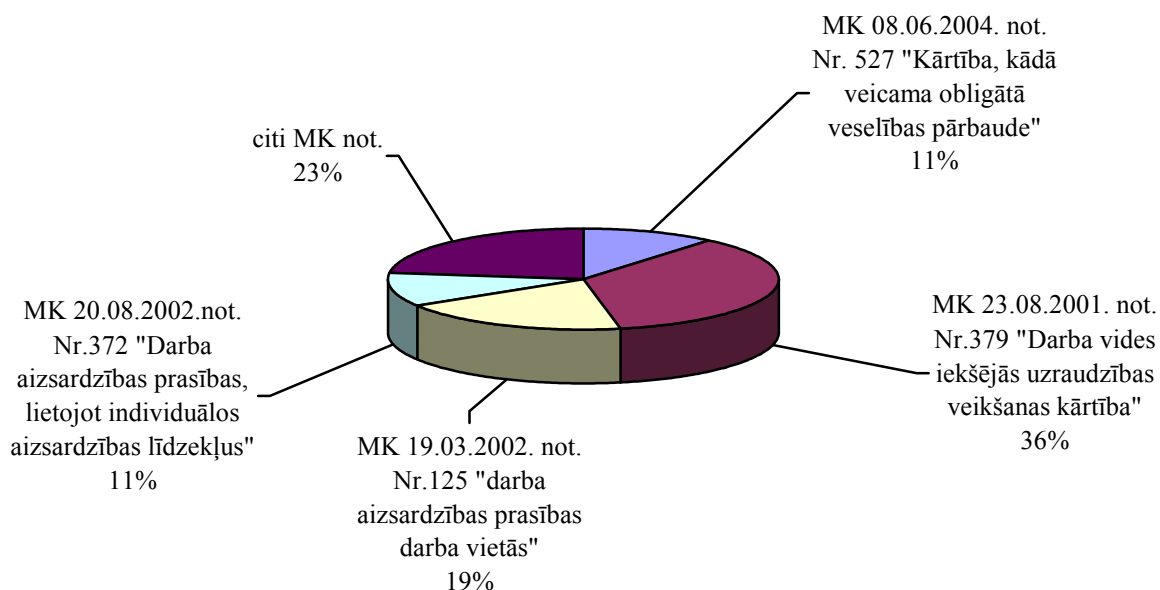
11.attēls: VDI 2007.gadā atklāto darbā notikušo slēpto nelaimes gadījumu skaita sadalījums pa nozarēm

2.1.3.1. Inspicēšanas kampaņa pasta un telekomunikāciju nozares uzņēmumos

Kampaņas mērķi:

- uzlabot preventīvos pasākumus pasta un telekomunikāciju nozarē nodarbinātā personāla darba vietās,
- nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanos,
- izvērtēt pasta un telekomunikāciju nozarē nodarbinātā personāla faktiskos darba apstākļus un sniegt nozares darba devējiem informāciju par darba vides uzlabošanas pasākumiem.

Kampaņa norisinājās no 2007.gada 1.februāra līdz 30.martam un tās laikā tika veikti 124 apsekojumi, izsniegti 48 rīkojumi 302 pārkāpumu novēršanai, kā arī uzlikti 6 sodi par kopēju summu 680 Ls.

12.attēls: VDI inspicēšanas kampaņā pasta un telekomunikāciju nozares uzņēmumos konstatēto pārkāpumu procentuālais sadalījums

Pēc kampaņas rezultātu apkopošanas konstatēts, ka būtiskākais pārkāpums ir tas, ka darba devējs nav vispār vai nepietiekoši informējis darba ņēmējus par darba vides riska faktoriem. Risku novērtējums veikts 74% apsekojamo uzņēmumu, tikai 53% no apsekotajiem uzņēmumiem darba vides risku novērtējums atrodas konkrētajā struktūrvienībā un ir pieejams darbiniekiem, darba telpās nav izvietotas visas nepieciešamās drošības zīmes (22%).

Visbiežāk konstatētie nelaimes gadījumu darbā cēloņi pasta nozares darbiniekiem ir dzīvnieku kodieni un pakrišana. 2006. gadā bija 15 nelaimes gadījumi darbā, kuru cēlonis saistīts ar pakrišanu, 2007.

gadā – 11. Savukārt, dzīvnieku kodieni kā nelaimes gadījuma darbā cēlonis 2006.gadā konstatēts 27 gadījumos, 2007.gadā – 8. Darbinieki ir apmācīti un zina, kā rīkoties suņu koduma gadījumos, 98% apsekoto uzņēmumu.

	01.04. –31.12.2006.	01.04.-31.12. 2007.
Smagi	5	0
Letāli	2	1
Nav smagi	50	34
kopā	57	35

1.tabula: Nelaimes gadījumu darbā statistikas dati pēc VDI rīkotās inspicēšanas kampaņas pasta un telekomunikācijas nozares uzņēmumos

Kampaņas noslēgumā notika apaļā galda diskusija, kurā piedalījās VDI, VAS “Latvijas Pasts”, abonēšanas centra “Diena” un arodbiedrību pārstāvji, kā arī žurnālisti. Diskusijas laikā tika pārrunātas galvenās problēmas pasta un telekomunikāciju nozarē strādājošiem.

2.1.3.2. Inspicēšanas kampaņa pārtikas un dzērienu ražošanas nozares uzņēmumos

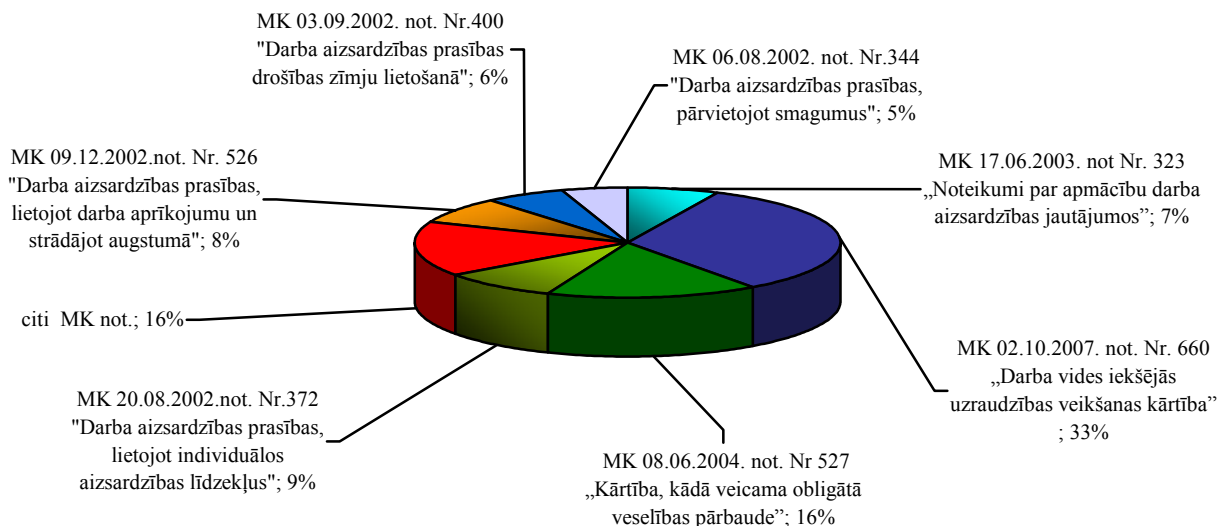
Kampaņas mērķi:

- uzlabot preventīvos pasākumus pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē nodarbinātajiem darba vietās,
- veicināt nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanos,
- izvērtēt pārtikas un dzērienu ražošanas nozarē nodarbināto faktiskos darba apstākļus un sniegt nozares darba devējiem informāciju par darba vides uzlabošanas pasākumiem.

Kampaņa norisinājās no 2007.gada 12.aprīļa līdz 18.jūnijam, apsekojot 87 uzņēmumus. Veicot uzņēmumu pārbaudes tika atklāti 506 pārkāpumi un izsniegti 69 rīkojumi konstatēto pārkāpumu novēršanai. Par būtiskiem darba aizsardzības likumdošanas aktu pārkāpumiem, kas apdraud nodarbināto dzīvību un veselību darba vietā, kampaņas laikā tika uzlikti 16 naudas sodi par kopēju summu 1490 Ls.

Kampaņas laikā apsekotajos pārtikas un dzērienu ražošanas uzņēmumos visbiežāk konstatētie pārkāpumi saistīti ar:

- darba vides iekšējo uzraudzību (33%):
 - nav veikts risku novērtējums (40%),
 - darbinieki nav iesaistīti risku novērtēšanā (52%),
 - nodarbinātie nav iepazīstināti ar risku novērtējumu (59%);
- OVP veikšanu (16%):
 - nav veiktas OVP atbilstoši darba vides risku novērtējumam (49%),
 - nav sastādīts darbinieku saraksts, kuri pakļaujami OVP (38%);
- apmācībām darba aizsardzības jomā (7%):
 - darba aizsardzības speciālists ir 85% apsekoto uzņēmumu,
 - darbinieki instruēti darba aizsardzībā (92%).

13.attēls: VDI inspicēšanas kampaņā pārtikas un dzērienu ražošanas nozares uzņēmumos konstatēto pārkāpumu procentuālais sadalījums

Kampaņas laikā slidenas grīdas tika konstatētas 21% apsekoto uzņēmumu. Darbiniekiem ir izsniegti piemēroti individuālās aizsardzības līdzekļi (IAL) pret paslīdēšanu un pakrišanu 79% apsekoto uzņēmumu. Tā kā kampaņa notika pavasarī, paslīdēšanas (pakrišanas) faktors tika atklāts mazāk nekā tas būtu bijis ziemā.

	19.06. –31.12.2006.	19.06.-31.12. 2007.
Smagi	8	5
Letāli	0	1
Nav smagi	44	28
kopā	52	34

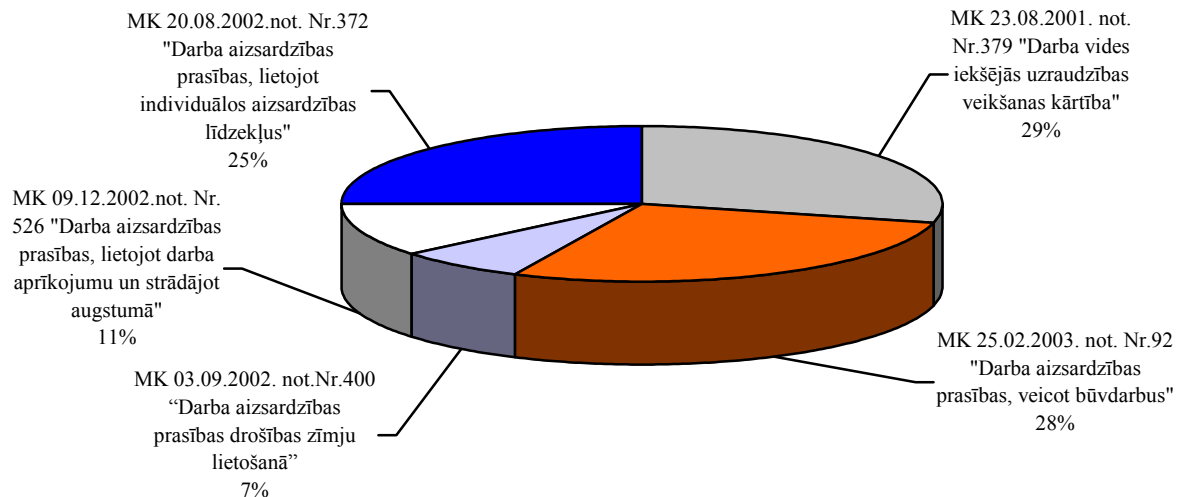
2.tabula: Nelaiemes gadījumu darbā statistikas dati pēc VDI rīkotās inspicēšanas kampaņas pārtikas un dzērienu ražošanas nozares uzņēmumos

2.1.3.3. Inspicēšanas kampaņa būvniecības nozares uzņēmumos

ES būvniecības nozare tiek uzskatīta par vienu no tiem ekonomiskās darbības sektoriem, kuros nodarbinātie visvairāk ir pakļauti riskam zaudēt dzīvību vai gūt traumas. Tas ir saistīts ar būvniecības darbu specifiku, proti, būvlaukumos vienlaicīgi strādā vairāki uzņēmumi, kuros, savukārt, strādā dažādās profesijās un dažādu profesionālās sagatavotības līmeņu nodarbinātie, kā arī tiek pielietotas dažādas tehnoloģijas utt.

Kampaņas mērķi bija, pirmkārt, uzlabot darba aizsardzības preventīvo pasākumu organizēšanu darba vietās būvniecības nozares uzņēmumos, otrkārt, samazināt nelaimes gadījumu darbā skaitu, treškārt, nodrošināt ES stratēģijas mērķu realizēšanu.

Kampaņa norisinājās no 2007.gada 2.aprīļa līdz 29.jūnijam un tās laikā tika veikts 141 uzņēmuma apsekojums, izsniedzot 80 rīkojumus 395 pārkāpumu novēršanai, par būtiskiem likumdošanas pārkāpumiem VDI amatpersonas uzlika 45 sodus (t.sk. tika apturēti 5 būvobjekti un izsniegti 6 brīdinājumi par apturēšanu), uzlikto naudas sodu kopēja summa sastādīja 10655 Ls.

14.attēls: VDI inspicēšanas kampaņā būvniecības nozares uzņēmumos konstatēto pārkāpumu procentuālais sadalījums

Pēc iegūtajiem rezultātiem darba vides risku novērtējums ir veikts 60% būvlaukumu, nav veikts 21% un ir daļēji veikts 19%. Vērtējums 'daļēji' dots tad, ja darba vides riski nav noteikti visās darba vietās vai darbu veidos. Konstatēti 118 MK 2001.gada 23.augusta noteikumu Nr.379 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība" prasību pārkāpumi, kas veido 29% no kopējā atklāto pārkāpumu skaita.

Par darbu augstumā uzskatāmi jumtu darbi, darbi uz sastatnēm, darbi uz pārvietojamajām kāpnēm, kā arī visi citi darbi, kur nodarbinātie strādā 1,5m augstumā un augstāk.

Analizējot iegūtos rezultātus jāsecina, ka:

- nodarbinātie, strādājot augstumā, nerada risku savai un citu veselībai 65% gadījumos,
- darba vietas ir norobežotas ar aizsargnožogojumu un nerada risku nokrist 60% gadījumu, bet nav - 16% un daļēji ir - 24% gadījumu;
- jumtu darbi tiek veikti droši, pielietojot kolektīvos vai IAL, 76% gadījumu, bet neapmierinošos apstākļos - 13% gadījumu;
- sastatnes ir uzstādītas droši un stabili ar aizsargnožogojumiem 74% gadījumu, nav droši un stabili uzstādītas - 5% un ir daļēji uzstādītas - 21%;
- darbi uz pārvietojamām kāpnēm var tikt veikti droši 84% gadījumu, pilnīgi nedroši – 7%, bet daļēji droši - 9%.

Apsekotajos būvlaukumos nodarbinātie tiek aizsargāti pret krītošu priekšmetu risku ar kolektīvajiem un IAL 70% gadījumu, netiek aizsargāti - 11%, bet daļēji tiek aizsargāti - 19%. Savukārt, būvmateriāli nebija nokrauti droši 6% gadījumu.

Būvlaukumos uzstādītās celšanas iekārtas bija darba kārtībā un ekspluatācijā drošas 97%, bet daļēji drošas - 3% gadījumu. Apsekojumu brīdī celšanas iekārtas tika izmantotas tikai 77 būvlaukumos.

Kampaņā tika pārbaudīta MK 2002.gada 20.augusta noteikumu Nr.372 "Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus" atsevišķu prasību izpilde (1. pielikuma 1.1., 9.1., 9.2. punkti un 3. pielikuma 1.1., 9.1., 9.2. punkti).

Pārbaudot, kā nodarbinātie lieto aizsargķiveres noteikumos uzskaitītajos darbos, konstatēts, ka prasības ievērotas 69% gadījumu, netiek ievērotas 16%, bet netiek lietotas visos nepieciešamajos gadījumos 15%. Par drošības jostu lietošanu aizsardzībai pret kritieniem (ja nav kolektīvo aizsardzības līdzekļu) attiecīgi 69%, nelieto 21%, bet daļēji 10%.

Pārbaudot drošības zīmju lietošanu būvlaukumos, konstatēts, ka MK 2002.gada 3.septembra noteikumu Nr.400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā" prasības ievērotas 51% būvlaukumu, bet nav ievērotas attiecīgi - 24%, bet daļēji ievērotas - 25%.

Kampaņas laikā konstatētais liecina, ka joprojām liela uzmanība jāpievērš risku novēršanai darbos augstumā: strādājot uz jumtiem, uz sastatnēm, uz pārvietojamajām kāpnēm, kā arī visos citos darbos, kuros nodarbinātie strādā augstumā (1,5m un augstāk). Svarīgi, lai darba vietās būtu pareizi uzstādīti

aizsargnožogojumi vai aizslietņi, lai tiktu uzturēts kārtībā darba aprīkojums. Par krišanas no augstuma riska novēršanas svarīgumu liecina arī 2006.gada nelaimes gadījumu darbā statistika, proti, vairāk kā 50% smago un letālo nelaimes gadījumu darbā būvniecības nozares uzņēmumos notikuši tieši veicot darbus augstumā. Salīdzināšanai: notikušo nelaimes gadījumu skaits, kuros kā riska faktors uzrādīts krītoša priekšmeta iedarbība, 2006.gadā - 20, 2007. gadā (pēc kampaņas) - 21 gadījums, savukārt, riska faktors - kritieni – uzrādīts saistībā ar 50 nelaimes gadījumiem darbā 2006.gadā un 57 - 2007.gadā.

	30.06. –31.12.2006.	30.06.-31.12. 2007.
Smagi	30	35
Letāli	8	13
Nav smagi	83	68
kopā	121	116

3.tabula: Nelaimes gadījumu darbā statistikas dati pēc VDI rīkotās inspicēšanas kampaņas būvniecības nozares uzņēmumos

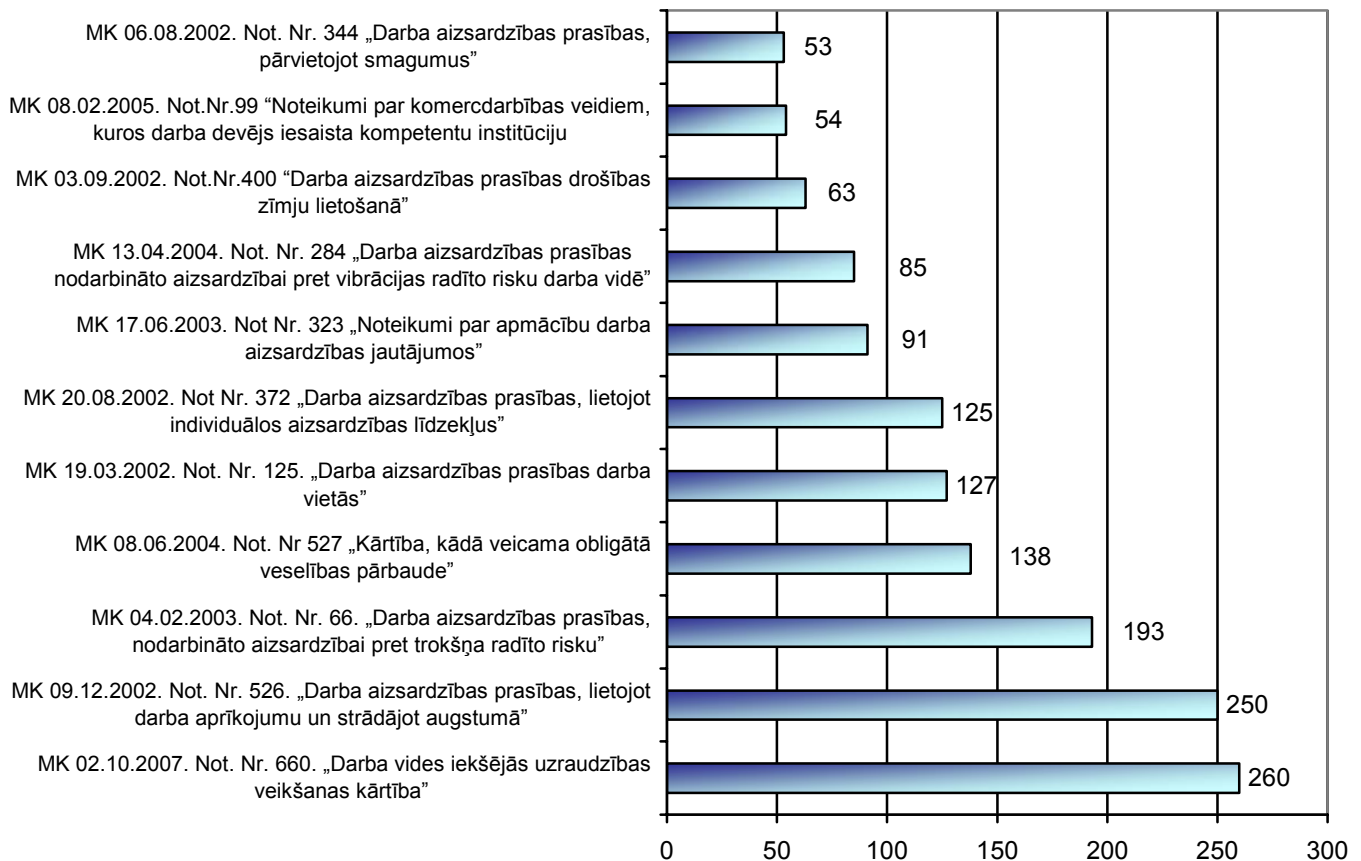
VDI amatpersonas 2007. gadā, konstatējot būtiskus darba aizsardzības pārkāpumus, biežāk pieņēma lēmumu par uzņēmuma, struktūrvienības vai iekārtas darbības apturēšanu, t.sk. apturot arī būvobjektus, piemēram, Rīgas RVDI 2007.gadā tika apturēti 32 būvobjekti (2006. gadā - 3). Jāuzsver, ka būvniecības apjomu valstī (īpaši Rīgā) pieaugot, notikušo nelaimes gadījumu skaits būtiski nav palielinājies, piemēram, Rīgā 2006.gadā būvniecības nozarē notikuši 132 nelaimes gadījumi darbā, bet 2007.gada - 133. Tas liecina, ka VDI inspektori, vairāk izmantojot represīvās metodes, kontrolējot uzņēmumus, ir panākuši lielāku darba devēju respektu attiecībā uz darba aizsardzības normu ievērošanu.

2.1.3.4. Inspicēšanas kampaņa kokapstrādes nozares uzņēmumos

Statistiskie dati atklāja kritiskus rādītājus - 2006.gadā kokapstrādes nozarē reģistrēti 242 nelaimes gadījumi darbā, kas veido 13,7% no kopējā darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita. Nelaimes gadījuma darbā rezultātā 10 nodarbinātajiem iestājās nāve, bet 31 nodarbinātais guva smagas traumas. 2006.gadā kokapstrādes nozarē reģistrēti 29 arodslimnieki, bet 2007.gada pirmajā pusē – 12, līdz ar to var secināt, ka kokapstrādes nozares uzņēmumos konstatēto risku skaitam nepiemīt tendence būtiski samazināties. Tāpēc tika apzināts, kā tiek ievērotas darba aizsardzības prasības, strādājot ar darba un tehnisko aprīkojumu, saskarsmē ar asiem priekšmetiem, kā arī IAL un drošības zīmju lietošanā.

Kampaņas mērķi bija, pirmkārt, preventīvi apsekot kokapstrādes uzņēmumus un izvērtēt tajos esošos faktiskos darba apstākļus, lai noskaidrotu reālo situāciju darba drošības jomā, otrkārt, apsekot dažāda profila kokapstrādes uzņēmumus, īpašu uzmanību pievēršot tiem, kuros ir notikuši nelaimes gadījumi darbā, treškārt, veicināt darba devēju izpratni par darba drošības jautājumiem.

Kampaņa norisinājās no 2007.gada 29.septembra līdz 29.novembrim, apsekojot 206 uzņēmumus. Veicot uzņēmumu pārbaudes tika atklāti 1 218 pārkāpumi un izsniegts 181 rīkojums konstatēto pārkāpumu novēršanai. Par būtiskiem darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumiem, kas apdraud nodarbināto dzīvību un veselību darba vietā, kampaņas laikā tika piemērotas sekojošas sankcijas: uzlikti 42 naudas sodi par kopēju summu 5 005 Ls, tika apturēta 4 iekārtu darbība un izsniegti 4 brīdinājumi par darbības apturēšanu.

15.attēls: Atklāto pārkāpumu sadalījums pēc MK noteikumiem kokapstrādes nozares uzņēmumos

	30.11. –31.12.2006.	30.11.-31.12. 2007.
Smagi	0	2
Letāli	3	0
Nav smagi	10	13
kopā	13	15

4.tabula: Nelaimes gadījumu statistikas dati pēc VDI inspicēšanas kampaņas kokapstrādē

Visbiežāk konstatētie pārkāpumi kokapstrādes uzņēmumos:

- nav izveidots un aktualizēts darba aprīkojuma saraksts, kas rada risku nodarbināto veselībai un drošībai (50%),
- darbinieki nav iepazīstināti ar risku novērtēšanas rezultātiem (40%),
- nav dokumentēti dati par mašīnu tehnisko apkopi (44%),
- netiek veiktas OVP (29%),
- nav veikts darba vides risku novērtējums (24%).

Nelaimes gadījumu darbā skaits, kuros kā riska faktors norādīta saskarsme ar asu priekšmetu, periodā pēc kampaņas ir nemainīgs - gan 2006., gan 2007.gadā tie ir 2 nelaimes gadījumi. Letālo nelaimes gadījumu skaits kokapstrādē ir samazinājies.

2.1.4. Inspicēšanas kampaņa tirgus uzraudzības jomā

Inspicēšanas kampaņa tirgus uzraudzības jomā tika rīkota ar mērķi nodrošināt, lai Latvijas tirgū būtu pieejamas tikai drošas, noteiktām prasībām atbilstošas preces, pastiprinātu uzmanību pievēršot

lietošanā esošo vienkāršo spiedtvertņu atbilstībai normatīvo aktu prasībām, normatīvajos aktos noteiktās dokumentācijas pārbaudei un CE marķējuma esamībai.

Vienkāršās spiedtvertnes, kas ir paredzētas gaisa vai slāpekļa uzglabāšanai, tiek pietiekoši plaši lietotas. Gandrīz jebkurā ražošanas uzņēmumā vai būvlaukumā var atrast vienkāršās spiedtvertnes – kompresorus, gaisa un gāzu sistēmas u.c. Tāpēc, ka vienkāršajās spiedtvertnēs ir gāze ar spiedienu līdz 30 bāriem, visas iekārtas ar tām ir paaugstinātas bīstamības avots.

Kampaņa tika organizēta 2007.gada martā un tās laikā tika apsekoti 83 aprīkojumi 53 uzņēmumos. Tika konstatēti 100 normatīvo aktu prasību pārkāpumi, no tiem būtiskākie: atbildīgo personu nenorīkošana, apkalpes personāla nenorīkošana un nepietiekama apmācība, ekspluatācijas dokumentācijas un darba instrukciju neizstrādāšana vai nepilnīga izstrāde, nemarķēts aprīkojums u.c. Pārkāpumu novēršanai VDI amatpersonas izdeva 32 rīkojumus, pieņēma lēmumu par 2 naudas sodiem, apturēja 2 iekārtu darbību un izdeva brīdinājumu par 1 iekārtas darbības apturēšanu.

Kampaņas rezultāti parāda, ka darba devēji nepietiekoši pievērš uzmanību iekārtu drošai ekspluatācijai, un tādēļ arī turpmāk nepieciešama VDI pastiprināta uzraudzība iekārtām, kas ir paaugstinātas bīstamības avots.

2.2. Budžeta programmu rezultatīvo rādītāju izpildes analīze

VDI darbība 2007.gadā pamatojās uz 2007.gada 17.aprīļa MK 2007.gada 17.aprīļa noteikumiem Nr.258 „Noteikumi par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu programmu un apakšprogrammu rezultatīvajiem rādītājiem 2007.gadam” un VDI 2007.gada darbības programmu. Saskaņā ar minētajos dokumentos noteiktajiem rādītājiem VDI atskaites periodā bija jāveic 14 300 uzņēmumu apsekojumi, t.sk. 6 300 apsekojumi sakarā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu. 2007.gadā tika veikti 13 538 apsekojumi 9 477 uzņēmumos. Tā kā iesniegumu izskatīšanas, nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas, higiēnisko raksturojumu sagatavošanas un citu VDI uzdevumu veikšanas procesā viens un tas pats uzņēmums var būt jāapmeklē vairākkārt, VDI vairāk kā vienu reizi 2007.gadā apsekojusi 2069 uzņēmumus, tas ir par 37,5% vairāk nekā 2006.gadā.

Sakarā ar nelegālo nodarbinātību atskaites periodā tika veikti 3987 apsekojumi, kas ir mazāk nekā bija iecerēts, bet par 7,2% vairāk, salīdzinot ar 2006.gadu.

Jāuzsver, ka VDI iecerētais apsekojumu skaits 2007.gadā nav sasniegts tāpēc, ka nav veikti visi plānotie apsekojumi sakarā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu. Analizējot minēto apsekojumu skaita dinamiku no 2005.gada līdz 2007.gadam, tika konstatēts, ka ar pašlaik VDI rīcībā esošajiem resursiem un pie VDI pieaugošā darba apjoma citās kompetencē esošajās jomās, kā arī sakarā ar neparedzētajiem, laikietilpīgajiem Administratīvā procesa likuma principu piemērošanas praksē dažādajiem aspektiem, nav iespējams veikt plānotos 6300 uzņēmumu apsekojumus sakarā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu gadā (plašāk skat. 2.2.1. nodaļu).

Atskaites periodā bija jāapseko 7% no visiem VDI uzraudzībā esošajiem uzņēmumiem, iestādēm un organizācijām. VDI ir apsekojusi 10,6% no tās uzraudzībā esošajiem uzņēmumiem. Lai aprēķinātu minēto rādītāju, VDI lūdza informāciju par uzņēmumu skaitu VID. Uz 2007.gada 1.novembri pēc VID sniegtajiem datiem Latvijā darbojās 89 732 uzņēmumi.

2007.gadā bija plānotas 5 sabiedrības informēšanas kampaņas par darba apstākļiem. VDI atskaites periodā noorganizējusi 9 informatīvās un inspicēšanas kampaņas. Kampaņas kā vienu no būtiskākajiem savas darbības veidiem VDI ir izvēlējusies, jo tādējādi sabiedrība arī tiek intensīvāk un efektīvāk informēta par konkrēto darba aizsardzības vai darba tiesību jomas problēmu un tās risinājumu iespējam, jo, arī izvēloties un nosakot kampaņu tēmas, VDI analizē, kuras problēmas vai normatīvo aktu prasības ir aktuālākās darba devējiem un darbiniekiem, kā arī sabiedrībai kopumā, kurām būtu jāpievērš pastiprināta uzmanība, jārod ātrāks risinājums. (plašāk skat. 2.1.nodaļu).

Lai Darba likuma un darba aizsardzības normatīvo aktu prasības tiktu praksē veiksmīgi ieviestas un reāli darbotos, sasniedzot paredzēto mērķi, VDI amatpersonas veic plašu izskaidrošanas darbu, organizējot konsultatīvos pasākumus darba devējiem un darbiniekiem. 2007.gadā notikuši 589 konsultatīvie pasākumi, no tiem pēc VDI iniciatīvas notikuši – 330, bet VDI amatpersonas kā lektori piedalījās 259 pasākumos, kurus organizēja citas valsts un pašvaldību iestādes vai darba devēji un kuru programmā bija iekļauti VDI kompetences sfēru jautājumi. Visvairāk rīkoti konsultatīvie pasākumi par

darba aizsardzības jautājumiem – 354 (169 organizējusi VDI, 185 konsultatīvajos pasākumos VDI amatpersonas piedalījušās kā lektori), no tiem saistībā ar Darba aizsardzības likumu – 279, par nelaimes gadījumiem darbā – 60, saistībā ar kampaņām darba aizsardzības jomā – 15. Būtiski uzsvērt, ka 16 konsultatīvos pasākumos par nelaimes gadījumiem darbā organizēja VDI, bet 44, tātad gandrīz trīs reizes vairāk, pasākumu iniciators bija cits uzņēmums, iestāde vai organizācija. Tas liecina, ka darba devēji saprot, ka drošas darba vides izveidošana ir pirmais un galvenais priekšnoteikums nelaimes gadījumu darbā novēršanā, un sāk patiešām apzināties, cik būtiski ir paziņot VDI un izmeklēt nelaimes gadījumu darbā, ja tas ir noticis. Nelaimes gadījuma darbā izmeklēšanas rezultātā izdarot secinājumus, darba devējs var novērst citu nelaimes gadījumu darbā iespējamo notikšanu.

Par darba tiesiskajām attiecībām notikuši 210 konsultatīvie pasākumi (144 organizējusi VDI, 66 VDI amatpersonas piedalījušās kā lektori), no tiem saistībā ar Darba likumu – 123, ar nelegālas nodarbinātības samazināšanu – 84, ar kampaņām darba tiesisko attiecību jomā – 3. Savukārt, konsultācijās, ko VDI amatpersonas sniedz birojos un pa konsultatīvo tālruni, 91,3% jautājumu skar tieši darba tiesiskās attiecības. Līdz ar to var secināt, ka cilvēki sev interesējošo informāciju par minēto tēmu aktīvāk meklē un vairāk iegūst individuāli. Darba tiesisko attiecību dažādie aspekti, piemēram, darba samaksa, piemaksas pie darba algas, darba tiesisko attiecību izbeigšana u.c., nodarbināto un darba devēju visbiežāk skar finansiāli, tāpēc radušos problēmu risinājums tiek meklēts operatīvi.

2007.gadā par bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības jautājumiem noorganizēti 25 konsultatīvie pasākumi (17 organizējusi VDI, 8 VDI amatpersonas piedalījušās kā lektori), no tiem 8 – saistībā ar Bīstamo iekārtu likumu, 16 – par bīstamo iekārtu ekspluatācijas jautājumiem un 1 saistībā ar kampaņu tirgus uzraudzības jomā. Konsultatīvo pasākumu, kuros plašāk aplūkoti dažādi jautājumi saistībā ar Bīstamo iekārtu likumu, iniciatore 2007.gadā bijusi tikai VDI, savukārt, 8 seminārus par bīstamo iekārtu ekspluatāciju organizējusi VDI, bet 8 – kāds cits uzņēmums, iestāde vai organizācija.

2.3. Informācija par VDI pakalpojumiem

2.3.1. Sniegto pakalpojumu veidi

2.3.1.1. Preventīvas uzņēmumu pārbaudes

VDI preventīvā darba galvenais uzdevums ir, veicot plānveida apsekojumus, kā arī organizējot inspicēšanas kampaņas, uzraudzīt un kontrolēt darba tiesiskās attiecības, darba aizsardzību, bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzību regulējošo normatīvo aktu ievērošanu visos privātajos, pašvaldību un valsts uzņēmumos, iestādēs, organizācijās un citās darba vietās, izņemot pašnodarbinātās personas. Preventīvās apsekošanas mērķis ir panākt, lai darba devēji noformētu darba tiesiskās attiecības atbilstoši normatīvo aktu prasībām un abas puses godprātīgi pildītu pienākumus un izmantotu savas tiesības, kā arī, lai uzņēmumos tiktu izveidota nodarbināto veselībai droša un nekaitīga darba vide. 2007.gadā tika veikti 4804 preventīvie uzņēmumu apsekojumi (2006.gadā - 3871). Jāuzsver, ka preventīvi apsekoto uzņēmumu skaits ir atkarīgs no VDI kapacitātes un reaktīvajam darbam veltītā laika. 2007.gadā VDI amatpersonas kopumā preventīvajam darbam veltīja 26,02%, kas ir pat par 2% vairāk, salīdzinot ar 2006.gadu.

Saskaņā ar VDI darbības 2007.gadā tika organizēti preventīvi uzņēmumu apsekojumi par MK 2003.gada 1.jūlija noteikumu Nr.359 “Par drošības un veselības aizsardzības prasībām un medicīnisko aprūpi uz kuģiem” (ES direktīva 92/29/EEK) prasību izpildi. Tika izstrādāta un ar Jūras administrāciju saskaņota uzņēmumu aptaujas lapa ar 32 jautājumiem, kurā jānorāda informācija par kuģi, tā īpašnieku, aprīkojumu, apkalpi, ugunsdrošību, drošības instruktāžām, IAL, drošības zīmēm u.c. Pavisam kopā tika apsekoti 4 dažāda lieluma kuģi Rīgas, Liepājas un Ventspils ostās. Kuģu karoga valsts ir Latvija.

Analizējot apsekojumu laikā iegūto informāciju, tika konstatēts, ka:

- jo mazāks kuģis un apkalpe, jo mazāka vērība tiek pievērsta darba aizsardzības jautājumiem;
- apkalpojošais personāls ir atbilstoši apmācīts un kvalificēts veikt tiešos darba pienākumus uz kuģa;
- kuģiem tiek veikta regulāra apkope un remonts;
- kuģiem tiek veiktas ugunsdrošības pārbaudes;

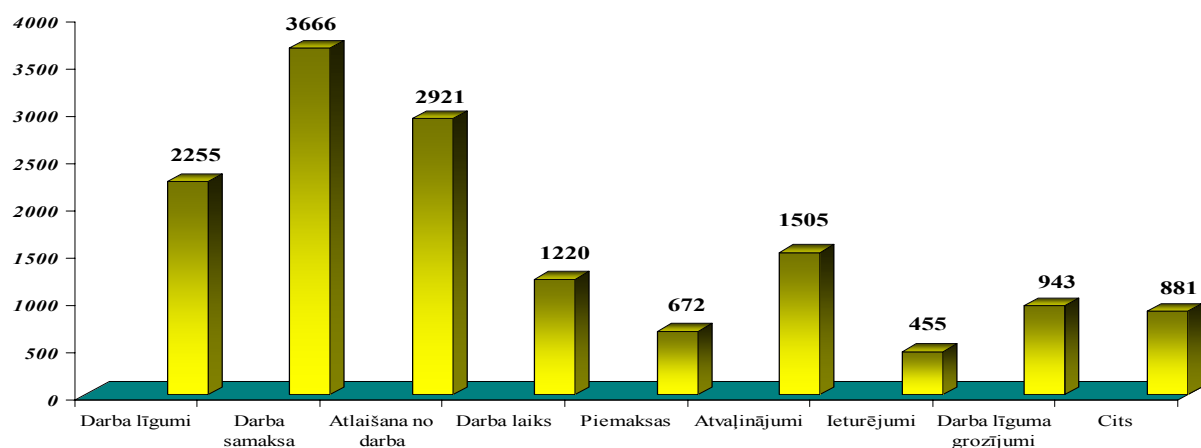
- jūrniekiem regulāri tiek veiktas atbilstošās medicīniskās pārbaudes (ārsta izziņa);
- uz kuģiem atrodas medikamentu, medicīnisko ierīču un pretlīdzekļu saraksts, kā arī pirmās palīdzības aptieciņa;
- sadzīves un higiēnas apstākļi uz kuģa ir normāli;
- kuģi ir pietiekami apgādāti ar IAL (darbam gan vasaras, gan ziemas apstākļos);
- nepieciešamās drošības zīmes uz kuģiem ir izvietotas daļēji.

Saskaņā ar VDI 2007. gada darbības programmu visu VDI rīkoto inspicēšanas kampaņu laikā, apsekojot uzņēmumus, lai veicinātu ES direktīvas 92/58/EEK un atbilstošo Latvijas normatīvo aktu prasību izpildi, īpaša uzmanība tika pievērsta MK 2002.gada 3.septembra noteikumu Nr.400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā" ievērošanai.

Nozare	Prasības tiek ievērotas	Prasības netiek ievērotas	Tiek ievērotas daļēji
Pasts un telekomunikācijas	78 %	22 %	-
Pārtikas un dzērienu ražošana	69 %	31 %	-
Būvniecība	51 %	24 %	25 %
Kokapstrāde	63 %	7 %	30 %

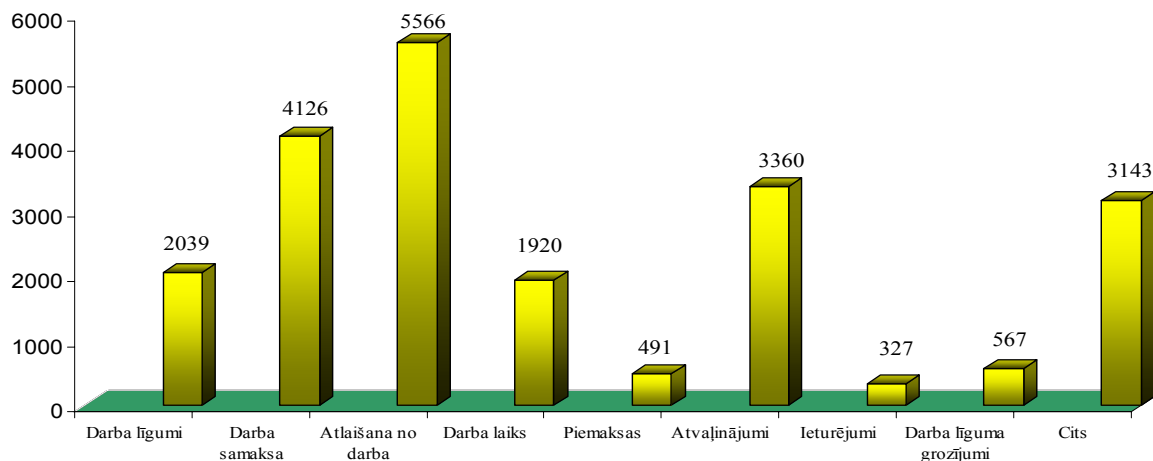
5.tabula: MK 2002.gada 3.septembra noteikumu Nr.400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā" prasību ievērošanas pārbaudes rezultāti

Būtisku preventīvo darbu VDI veic, konsultējot visus interesentus VDI birojos apmeklētāju pieņemšanas laikā. 2007.gadā pavisam sniegtas atbildes uz 16 890 jautājumiem, no tiem 528 – par industriālajām iekārtām, 1844 – darba aizsardzībā, bet visvairāk - 14 518 – par darba tiesiskajām attiecībām (skat. 16.attēlu).

16. attēls: Sniegto konsultāciju skaits apmeklētāju pieņemšanas laikā 2007.gadā par darba tiesisko attiecību jautājumiem

Konsultācijas tiek sniegtas arī pa VDI bezmaksas konsultatīvo tālruni, kopā atbildot uz 22 607 jautājumiem, no tiem 130 – par industriālajām iekārtām, 938 – darba aizsardzībā, bet visvairāk – 21 539 – par darba tiesiskajām attiecībām (skat. 17.attēlu).

17.attēls: Sniegto konsultāciju skaits pa konsultatīvo tālruni 2007.gadā par darba tiesisko attiecību jautājumiem

Konsultāciju procentuālais sadalījums pa tēmām ir proporcionāli līdzīgs konsultāciju sadalījumam, kas sniegts apmeklētāju pieņemšanas laikā.

Lai aptvertu iespējami lielāku darba devēju un nodarbināto auditoriju, RVDI organizēja konsultatīvos pasākumus darba tiesību, darba aizsardzības, bīstamo iekārtu un tirgus uzraudzības jautājumos (plašāk skat. 2.2.nodaļu).

2.3.1.2. Tirgus uzraudzība

Latvijas tirgus uzraudzības sistēma kalpo kā aizsargmehānisms, lai tirgū nenonāktu nedrošas un patērētāju veselībai kaitīgas preces. Kopš Latvija kļuva par ES dalībvalsti, tā pievienojās ES vienotajam tirgum un kļuva par vienu no vienotā tirgus nozīmīgu sastāvdaļu – ES ārējo austrumu robežu. Tas nozīmē, ka preces no trešajām valstīm, kuras šķērsos Latvijas robežu, būtībā šķērsos visas ES vienotā tirgus robežu un nonāks brīvā apritē ES vienotajā tirgū. Lai nodrošinātu kvalitatīvu un drošu ES vienotā tirgus aizsardzību pret nedrošām, nekvalitatīvām un bīstamām precēm VDI, līdzīgi kā citas Latvijas tirgus uzraudzības institūcijas, strādā ar paaugstinātu atdevi.

Tirgus uzraudzība ir visu pasākumu kopums, ko veic valsts un privātās institūcijas, ar mērķi, lai nodrošinātu, ka tiek ražotas, laistas apgrozībā un piedāvātas patērētājiem tikai drošas, patērētāja dzīvībai, veselībai un īpašumam, kā arī videi nekaitīgas preces.

Tirgus uzraudzība ir ļoti komplicēts un plašs pasākumu kopums, sākot jau ar likumdošanas izstrādi un beidzot ar tās praktisko ieviešanu un uzraudzību. Tirgus uzraudzības sistēmā ir iesaistītas daudz un dažādas institūcijas - kā valsts iestādes (piemēram, ministrijas, inspekcijas u.c.), tā arī privātās institūcijas (laboratorijas, inspicēšanas un sertificēšanas institūcijas u.c.), tādēļ, lai nodrošinātu sekmīgu sistēmas funkcionēšanu, nepieciešama precīza un koordinēta visu sistēmā iesaistīto institūciju darbība.

Sekmīgai tirgus uzraudzības sistēmas darbībai ir nepieciešami divi priekšnosacījumi – pirmkārt, institucionālā bāze jeb institūcijas un personāls, kas ar savu darbību nodrošinās tirgus uzraudzības mehānisma funkcionēšanu, un, otrkārt, likumdošanas bāze, kas noteiktu pirmās uzdevumus, rīcības tiesības un funkcijas.

Latvijā nav vienota likumdošanas akta, kas paredzētu tirgus uzraudzības sistēmas darbību un regulētu tajā iesaistīto institūciju funkcijas, uzdevumus, tiesības un sadarbību. Tirgus uzraudzības sistēma un tās funkcionēšana ir iestrādāta vairākos likumos un MK noteikumos. Par vieniem no galvenajiem tirgus uzraudzības sistēmas likumdošanas pīlāriem uzskatāmi:

- 1) 1999.gada 18.marta Patērētāju tiesību aizsardzības likums;
- 2) 2004.gada 7.aprīļa Preču un pakalpojumu drošuma likums;
- 3) 1996.gada 8.augusta likums “Par atbilstības novērtēšanu”.

VDI kompetence, galvenokārt, saistās ar likumu “Par atbilstības novērtēšanu”, kas nosaka atbilstības novērtēšanas vispārīgos principus reglamentētajā sfērā un akreditācijas sistēmu reglamentētajā un nereglamentētajā sfērā. Šā likuma mērķis ir nodrošināt vienotu, ar ES un starptautiskajiem

normatīvajiem aktiem harmonizētu produktu, procesu un pakalpojumu atbilstības novērtēšanas kārtību. Uz šā likuma pamata ir izstrādāti daudzi MK noteikumi, kas transponē ES “preču” direktīvas, un visi šie noteikumi tieši regulē preču tirgus uzraudzību, nosakot, kādas institūcijas veic konkrēto preču tirgus uzraudzību. Šīs institūcijas atkarībā no konkrētās preces var būt atšķirīgas. VDI ir viena no tirgus uzraudzības institūcijām šo normatīvo aktu izpratnē.

VDI galvenokārt darbojas industriālo iekārtu tirgus uzraudzībā, kas dalās 3 posmos:

1. izgatavošanas jeb ražošanas stadijā tirgus uzraudzību iekārtām veic atbilstības novērtēšanas institūcijas, izsniedzot atbilstošu sertifikātu, ja iekārta atbilst visām drošības prasībām;
2. tirgus piedāvāšanas stadijā, kur prece nonāk pie patērētājiem veikalos, noliktavās, izstādēs u.tml., tirgus uzraudzības funkcijas galvenokārt veic Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (PTAC), izvērtējot, vai prece ir droša un vai tai ir nepieciešamais marķējums, lai tā varētu tikt piedāvāta tirgū. Šajā posmā VDI darbojas tajos gadījumos, kad prece jeb iekārta tiek piedāvāta tirgū, apejot parastās tirdzniecības vietas, un nonāk no preces (iekārtas) ražotāja pie ražotāja, kas šo iekārtu izmanto savā ražotnē;
3. preces lietošanas stadijā, kad tā nonāk pie lietotāja (parasti – uzņēmumā, darbinieku lietošanā), tirgus uzraudzību veic tikai VDI.

VDI veic iekārtu un produktu tirgus uzraudzību atbilstoši šādiem normatīvajiem aktiem:

Iekārtu veids	Tiesiskais regulējums
Individuālie aizsardzības līdzekļi	MK 2003.gada 11.februāra noteikumi Nr.74 "Prasības individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, to atbilstības novērtēšanas kārtība un tirgus uzraudzība"
Lifti	MK 2000.gada 25.aprīļa noteikumi Nr.157 "Noteikumi par liftu un to drošības sastāvdaļu projektēšanas, ražošanas un liftu uzstādīšanas atbilstības novērtēšanu"
Mašīnas	MK 2000.gada 30.maija noteikumi Nr.186 "Noteikumi par mašīnu drošību"
Trošu ceļu iekārtas	MK 2003.gada 21.oktobra noteikumi Nr.578 "Noteikumi par cilvēku pārvadāšanai paredzētām trošu ceļu iekārtām"
Iekārtas, kas emitē troksni ārpus telpām	MK 2002.gada 23.aprīļa noteikumi Nr.163 "Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām"
Sprādzienbīstamā vidē lietojamās iekārtas un aizsargsistēmas	MK 2002.gada 23.aprīļa noteikumi Nr.163 "Noteikumi par trokšņa emisiju no iekārtām, kuras izmanto ārpus telpām"
Spiedieniekārtas un to kompleksi	MK 2000.gada 2.maija noteikumi Nr.165 "Noteikumi par spiedieniekārtām un to kompleksiem"
Transportējamās spiedieniekārtas	MK 2002.gada 18.jūnija noteikumi Nr.234 "Noteikumi par transportējamām spiedieniekārtām"
Vienkāršas spiedtvertnes	MK 2000.gada 18.jūlija noteikumi Nr.242 "Noteikumi par vienkāršām spiedtvertnēm"

Uzliesmojošu, sprādzienbīstamu un kaitīgu vielu uzglabāšanas rezervuāri*	MK 2006.gada 25.aprīļa noteikumi Nr.339 "Noteikumi par prasībām bīstamo ķīmisko vielu un ķīmisko preparātu (produktu) uzglabāšanas rezervuāru projektēšanai, uzstādīšanai, par to atbilstības novērtēšanas kārtību un tirgus uzraudzību "
Maģistrālie cauruļvadi*	MK 2002.gada 18.jūnija noteikumi Nr.235 "Noteikumi par maģistrālo cauruļvadu projektēšanu, būvniecību un atbilstības novērtēšanu"

*- nacionālās prasības

6.tabula VDI tirgus uzraudzībā esošie iekārtu veidi

Atbildība par drošu, cilvēka dzīvībai, veselībai un personas mantai, kā arī videi nekaitīgu preču ražošanu, laišanu apgrozībā un pakalpojumu sniegšanu ir ražotājam. Ražotājs ir ES reģistrēts preces izgatavotājs, jebkura cita persona, kas izgatavojusi un laidusi apgrozībā precī ES vai atzīst sevi par ražotāju, norādot (marķējot) uz preces, tās iepakojuma, preces tehniskajā dokumentācijā vai tehniskajā pasē savu nosaukumu (firmu), vārdu, uzvārdu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi, vai persona, kas atjaunojusi precī, lai to laistu apgrozībā. Latvijā par ražotāju uzskatāmi arī ražotāja pilnvarots pārstāvis - persona, kura ražotāja uzdevumā, bet savā vārdā laiž precī apgrozībā, ja ražotājs nav reģistrēts ES; importētājs, ja ES nav reģistrēts ražotāja pilnvarots pārstāvis; jebkura cita persona, kas savas saimnieciskās darbības ietvaros pārdod, piegādā vai citādi izplata precī, ja šīs personas darbība var ietekmēt preces drošumu; vai izplatītājs jeb persona, kas savas saimnieciskās darbības ietvaros pārdod, piegādā vai citādi izplata precī. Savukārt, VDI kā tirgus uzraudzības iestāde var pieprasīt no ražotāja visu nepieciešamo informāciju (atbilstības deklarāciju, sertifikātus, testēšanas rezultātus, tehnisko dokumentāciju), īpaši gadījumos, kad rodas šaubas par iekārtas atbilstību normatīvo aktu prasībām. MK noteiktajos gadījumos VDI var pieprasīt arī informāciju no paziņotajām sertifikācijas institūcijām.

Darba devēji, kas iegādājas iekārtas, ir atbildīgi par jebkuru darbību ar darba aprīkojumu - palaišanu (iedarbināšanu), apstādināšanu, lietošanu, pārvietošanu, labošanu, pārveidošanu, tehnisko apkopi (uzturēšanu), apkalpošanu, tīrīšanu u.c., tai skaitā arī iegādi. Darba devējs ir tiesīgs iegādāties tikai drošu aprīkojumu ar atbilstošu marķējumu.

VDI savas tirgus uzraudzības funkcijas veic darba vietās. 2007.gadā tirgus uzraudzība tika veikta gan apsekojumu laikā, gan, pirmo reizi VDI pastāvēšanas laikā, tika organizēta tirgus uzraudzības kampaņa, kas notika 2007.gada martā (plašāk skat. 2.1.4. nodaļu). VDI tirgus uzraudzību veica arī izstādēs ar nolūku pārliecināties par izstādēs reklamētās produkcijas atbilstību normatīvo aktu prasībām. Pārskata periodā tika apmeklētas tādas izstādes kā "Māja", "Lauksaimniecības tehnika 2007" un "Kokapstrāde 2007". Apskojuma rezultātā atklāts tikai viens neatbilstības gadījums. Izstādes laikā tika konstatēts eksponēts kokapstrādes darba galds bez CE marķējuma un bez dokumentāliem apstiprinājumiem tam, ka izstādē eksponētā iekārta atbilst būtiskajām normatīvo aktu un piemērojamo standartu prasībām.

Viens no būtiskiem tirgus uzraudzības instrumentiem ir Eiropas Kopienas Informācijas ātrās apmaiņas sistēma (RAPEX), kuras ietvaros 2007.gadā tika saņemti 3256 ziņojumi par neatbilstošu preču izņemšanu no vienotā tirgus, no tiem tikai 15 ziņojumi par izstrādājumiem, kas ir VDI kompetences jomā. VDI, lai informētu darba devējus par neatbilstošu precī, informāciju ievieto VDI mājas lapā. Būtiska loma ir sadarbībai starp tirgus uzraudzības institūcijām. Tā, piemēram, saņemot informāciju no PTAC par „Denka Lift” Dānijā ražotajiem DL25 un DL30 pacelājumiem. Uzņēmumiem, kas vērsās VDI pēc skaidrojumiem, tika sniegta metodiska palīdzība par tālāku rīcību saistībā ar minētajiem pacelājumiem un doti norādījumi, pie kādu nosacījumu izpildes ir iespējama šo iekārtu darbības atjaunošana.

2007.gadā saistībā ar tirgus uzraudzību apsekotas 772 iestādes un uzņēmumi, kuros konstatēts 221 pārkāpums (skat. 7.tabulu). Darba vietās pārbaudītas 2085 iekārtas un IAL veidi.

Nr.p.k.	Piedāvāšana tirgū vai lietošana bez atbilstības apliecinājumiem (CE un citi marķējumi, instrukcijas, datu plāksnes, atbilstības deklarācijas, sertifikāti)	Pārkāpumu skaits	
		2007.	2006.
1.	IAL darba vietās*	128	232
2.	IAL piedāvāšana tirdzniecībā (šajā skaitā IIN darbinieku un PTAC kopējo pārbaužu rezultātā atklātie pārkāpumi)*	4	22
3.	Darba mašīnas	57	68
4.	Spiedieniekārtas un to kompleksi	14	18
5.	Vienkāršās spiedvertnes	16	1
6.	Transportējamās spiedieniekārtas	0	-
7.	Cilvēku pārvadāšanai paredzēti trošu ceļi, to drošības sastāvdaļas un apakšsistēmas	0	3
8.	Sprādzienbīstamā vidē lietojamās iekārtas un aizsardzības sistēmas	2	-
9.	Iekārtas, kas emitē troksni vidē ārpus telpām	0	-
10.	Sprāgstvielas un pirotehniskie izstrādājumi	0	-

* viena veida IAL (neatkarīgi no to skaita) neatbilstība uzskatāma par vienu pārkāpumu

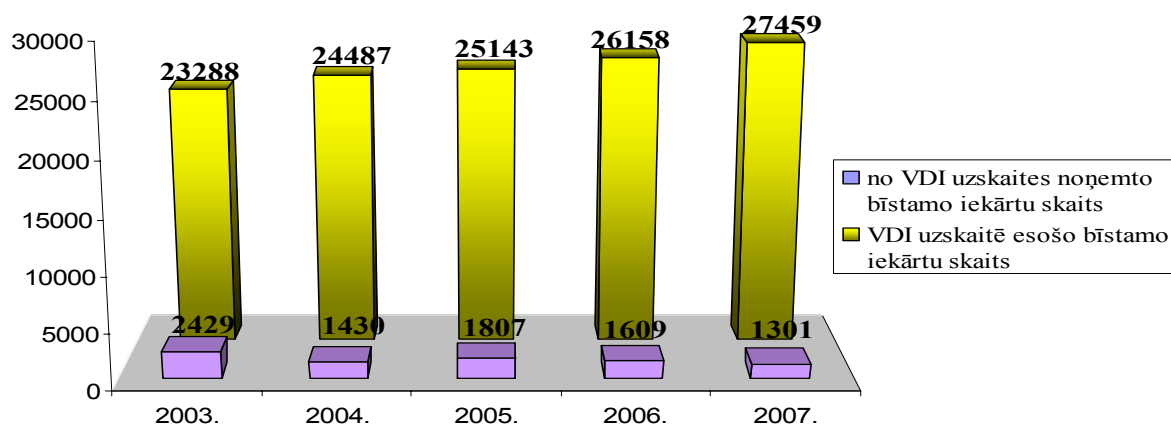
7.tabula: Dati par atklātajiem tirgus uzraudzības atbilstības prasību pārkāpumiem

2.3.1.3. Bīstamo iekārtu reģistrācija un uzraudzība

Lai efektīvi īstenotu Tirgus uzraudzību un darba aprikojuma vai iekārtu lietošanas fāzi integrētu Latvijas darba aizsardzības sistēmā, tika izstrādāta uz riska analīzi bāzēta pieeja, ko reglamentē likums “Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību”, savukārt MK līmenī noteikts bīstamo iekārtu saraksts un prasības to tehniskajai uzraudzībai.

2007.gadā VDI saskaņā ar MK 2000.gada 4.aprīļa noteikumiem Nr.129 “Bīstamo iekārtu reģistrācijas kārtība”, turpināja veikt bīstamo iekārtu reģistrāciju, pārreģistrāciju un bīstamo iekārtu ekspluatācijas uzraudzību uzņēmumos, organizācijās un iestādēs.

VDI uzskaitē uz 2008.gada 1.janvārī bija 27 459 bīstamās iekārtas. 2007.gada laikā reģistrētas 2609 bīstamās iekārtas, bet noņemtas no uzskaites 1302 bīstamās iekārtas. 2007.gadā iekārtu skaits, salīdzinot ar 2006.gadu, palielinājies par 1301 iekārtām. Visvairāk reģistrēti kravas celtņi (6815), spiedieniekārtas (6307) un lifti (5870). Reģistrēto bīstamo iekārtu skaita pieaugums uzskatāms par atbilstošu tautsaimniecības attīstībai un kopējiem jaunās tehnikas iegādes tempiem.

18.attēls: Bīstamo iekārtu reģistrācijas dinamika (2003. – 2007.)

Pēc 18.attēlā atspoguļotajiem datiem var redzēt, ka bīstamo iekārtu skaits ik gadu palielinās, tomēr šīs funkcijas pildīšanai un bīstamo iekārtu jomas aktualizēšanai darba devēju vidū VDI budžeta programmā finansējums nav paredzēts. Tāpēc nav iespējams veikt aktīvu darbu darba devēju informēšanai - organizēt informatīvās kampaņas, izstrādāt informatīvos un skaidrojošos materiālus, kā arī pilnveidot un uzturēt izveidoto bīstamo iekārtu datu bāzi.

Līdz ar MK 2007.gada 29.maija noteikumu Nr. 344 „Noteikumi par bīstamo iekārtu reģistrāciju” stāšanos spēkā tika vienkāršota bīstamo iekārtu ekspluatācijas atļauju izsniegšanas kārtība, jo vienlaicīgi ar bīstamo iekārtu reģistrāciju tagad tiek izsniegtas arī to lietošanas atļaujas.

2007.gadā VDI amatpersonas pārbaudījušas 3041 bīstamo iekārtu (skat. 8. tabulu), īpašu uzmanību veltot kravas celtniem, spiedieniekārtām, un liftiem. Apsekošanas gaitā inspektori atklājuši 449 pārkāpumus bīstamo iekārtu ekspluatācijā, apturēta bīstamo iekārtu darbība 47 gadījumos, kā arī 53 gadījumos par rupjiem pārkāpumiem bīstamo iekārtu lietošanā administratīvi sodītas uzņēmumu amatpersonas.

Nr. p.k.	Bīstamo iekārtu nosaukums	Uzraudzība esošo reģistrēto bīstamo iekārtu skaits	Apsekoto bīstamo iekārtu skaits	Konstatēto pārkāpumu skaits bīstamo iekārtu ekspluatācijā	Novērsto pārkāpumu skaits bīstamo iekārtu ekspluatācijā
1.	lifti	5913	332	33	33
2.	kravas celtni	7129	749	176	163
3.	pacēlāji cilvēku celšanai	1846	415	26	21
4.	trošu gaisa piekarceļi ar kabīni (vagonu) pasažieriem;	2	1	-	-
5.	eskalatori un konveijeri	168	19	2	2
6.	katliekārtas	1864	197	44	39
7.	spiedieniekārtas	6610	772	74	69
8.	cauruļvadi	63	8	-	-
9.	tehnoloģiskās iekārtas degvielas uzpildes stacijās	947	133	45	37
10.	stacionāri rezervuāri un to grupas	2542	276	48	43
11.	metalurģijas tehnoloģiskās iekārtas	18	2	1	1
12.	autotransporta līdzekļu iekārtas bīstamo kravu pārvadāšanai	303	56	-	-
13.	publiskās atrakciju iekārtas	54	81	-	-
	Kopā:	27459	3041	449	408

8.tabula: Informācija par bīstamo iekārtu pārbaudēm 2007.gadā

Jau 2006.gadā iezīmējās problēma ar mobilo bīstamo iekārtu identifikāciju objektos, kuros iekārtas tiek ekspluatētas. Problēmas pamatā ir tas, ka savlaicīgi netiek nodrošināta vizuālās informācijas atjaunošana uz iekārtām. Bieži uz pacēlājiem cilvēku pacelšanai trūkst normatīvajos aktos noteiktās informācijas – reģistrācijas numurs un dati par tehniskajām pārbaudēm. Par šiem pārkāpumiem uzņēmumi - iznomātāji ir saukti pie administratīvās atbildības. Iekārtas tiek iznomātas dažādām organizācijām, nomas līgumos ir noteikts, ka uz nomas laiku šie uzņēmumi pārņem bīstamās iekārtas valdītāja pienākumus. Veicot bīstamo iekārtu apsekošanu, inspektori konstatējuši, ka vairumā gadījumu nomniekam vispār nav nekādu zināšanu par to, kādas prasības normatīvajos aktos nomas gadījumā ir noteiktas un kādu atbildību nomnieks uzņemas.

Visbiežāk konstatētie pārkāpumi bīstamo iekārtu ekspluatācijā:

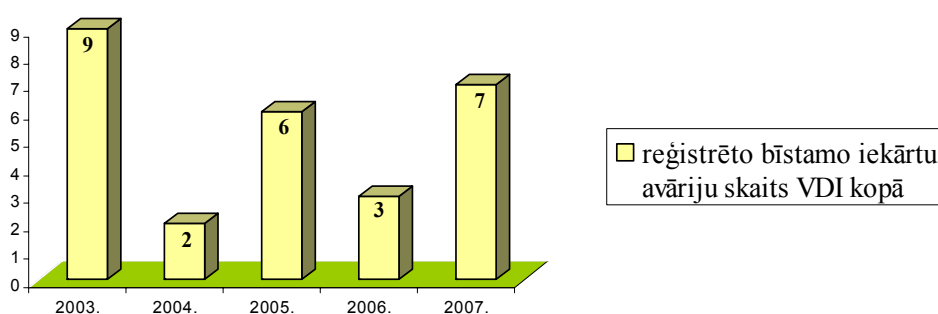
- nav veiktas iekārtu tehniskās pārbaudes;
- bīstamo iekārtu darbināšana bez ekspluatācijas atļaujām;
- bīstamās iekārtas apkalpo neapmācīts personāls;
- bīstamā iekārta tiek darbināta pēc lietošanas resursa laika izbeigšanās un nav saņemts no ekspertu organizācijas šī resursa laika pagarinājums;
- bīstamo iekārtu lietošanas instrukcijas ir izstrādātas nepilnīgi;
- bīstamās iekārtas nav reģistrētas VDI u.c.

2.3.1.4. Bīstamo iekārtu avāriju reģistrācija un izmeklēšana

2007. gadā VDI reģistrēja un izmeklēja 7 bīstamo iekārtu avārijas (skat. 9.tabulu). Rīgā bīstamo iekārtu avārijas tiek reģistrētas visbiežāk, jo šajā pilsētā ir vislielākais reģistrēto bīstamo iekārtu skaits.

Nr. p.k	Avārijas datums	Rajons, uzņēmuma nosaukums	Avarējusī bīstamā iekārta	Avārijas cēlonis	Avārijas sekas
1.	09.05.2007	Rīga, SIA "Latspas"	autoceltnis	- darbu veikšanai ar autoceltni netika norīkots atbildīgais speciālists; - autoceltna ekspluatācija neatbilstoši drošības noteikumiem.	Cietušo nav
2.	27.06.2007	Rīga, SIA "Valiants"	torņa celtnis	- torņa celtna ekspluatācija, nenovērtējot laika apstākļus.	Cietušo nav
3.	20.07.2007	Rīga, SIA „STATS Serviss”	ceļamkrāns	- demontāžas darbu procesā pieļautas nepareizas darbības; - nepietiekoša kontrole, organizējot un veicot celtna demontāžas darbus.	Cietušo nav
4.	28.08.2007	Rīga, SIA „Ramkons”	viensijas tilta celtnis	- netika nodrošināta pietiekama drošības ierīču darbība celtna ekspluatācijas laikā; - tilta celtna ekspluatācija neatbilstoši drošības noteikumiem.	Viens cilvēks smagi cietis
5.	26.10.2007	Rīga, SIA „Laura”	kāpurķēžu celtnis	- netika sagatavots un nodots laukums kāpurķēžu celtna darbu veikšanai; - netika pietiekami sagatavots kāpurķēžu celtna pārvietošanās ceļš.	Cietušo nav
6.	28.11.2007	Daugavpils, SIA „LatRosTrans”	autopacelājs	- autopacelāja ekspluatācija neatbilstoši drošības noteikumiem.	Cietušo nav
7.	08.12.2007	Cēsis, SIA „Cēsu alus”	sālsskābes rezervuārs	- netika veikta pietiekama kontrole un novērtējums iespējamās avārijas situācijā tukšās taras uzglabāšanas laukumā.	Cietušo nav

9.tabula: 2007.gadā reģistrētās bīstamo iekārtu avārijas

19.attēls: Bīstamo iekārtu avāriju skaita dinamika (2003. – 2007.)

Analizējot reģistrēto bīstamo iekārtu skaita dinamiku no 2003.gada līdz 2007.gadam, jāsecina, ka nevar novērot kādas izteiktas tendences. Bīstamo iekārtu avārijām ir gadījuma raksturs.

2.3.1.5. Rūpniecisko avāriju risku novērtēšana

Saskaņā ar Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likumu un MK 2005. gada 19. jūlija noteikumiem Nr.532 "Noteikumi par rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtību un riska samazināšanas

pasākumiem”, kā arī, pildot Valsts darba inspekcijas likumu, VDI ir iesaistīta rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu apsekošanā un minēto uzņēmumu sastādīto dokumentu, Drošības pārskatu vai Rūpniecisko avāriju novēršanas programmu izvērtēšanā. Pavisam valstī ir 65 paaugstinātas bīstamības objekti, kam jāievēro MK noteikumu Nr.532 prasības. Vides pārraudzības valsts biroja uzskaitē ir vēl 8 uzņēmumi, kam jāprecizē iesniegtās ziņas par bīstamajām vielām objektos. Atbilstoši VDI Sadarbības līgumam ar Valsts vides dienestu un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu tika izstrādāts kopīgs rūpniecisko avāriju risku uzņēmumu apsekošanas plāns 2007. gadam, kas gada laikā tika precizēts un papildināts atbilstoši konkrētajai situācijai.

2007. gadā VDI apsekoja 42 rūpnieciskā riska uzņēmumus, uzraugot un kontrolējot darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu ievērošanu. Apsekošanas galvenais mērķis ir sniegt rekomendējošus norādījumus normatīvo aktu pārkāpumu novēršanai, pamatojoties uz iegūto informāciju par situāciju uzņēmumā (skat. 10.tabulu).

N.p.k.	Rādītāju nosaukums	2007.gads
1.	Pārbaudīto uzņēmumu / izsniegto rīkojumu skaits	42
2.	Norādījumu skaits rīkojumos trūkumu novēršanai, kas saistīti ar:	556
2.1.	darba vides iekšējo uzraudzību	86
2.2.	darba aizsardzības prasībām saskarē ar ķīmiskajām vielām darba vietās	84
2.3.	darba aizsardzības prasībām, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus	51
2.4.	kārtību, kādā veicamas obligātās veselības pārbaudes	16
2.5.	apmācību darba aizsardzības jautājumos	38
2.6.	darba aizsardzības prasībām drošības zīmju lietošanā	31
2.7.	darba aizsardzības prasībām, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā	38
2.8.	darba aizsardzības prasībām darbā sprādzienbīstamā vidē	103
2.9.	bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību	39
2.10.	tiesiskām attiecībām	22
2.11.	citiem jautājumiem	48

10.tabula: Uzņēmumu pārbažu rezultāti rūpniecisko risku novērtēšanas un kontroles programmas ietvaros 2007.gadā

Balstoties uz apsekojumu rezultātiem, var secināt, ka VDI aktīvā informēšanas un inspicēšanas darba rezultātā darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības problēmu risināšanai rūpniecisko avāriju riska uzņēmumos tiek pievērsta aizvien lielāka uzmanība. Darba devēju izpratne par darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehnisko prasību jomu ir padziļinājusies – tiek uzlabota tehnoloģisko procesu drošība, uzlabota apmācības sistēma personāla profesionālajā un darba aizsardzības jomā, iegādāti kvalitatīvāki IAL utt. Tomēr uzņēmumos vēl joprojām pienācīga uzmanība netiek pievērsta vairāku darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanā, kā raksturīgākie piemēri jāmin: neprecīzi un nepilnīgi izvērtētie sprādzienbīstamas darba vides riska faktori un darba vides iekšējās uzraudzības kontrole. Darba aizsardzības pasākumi ne vienmēr ir nodrošināti ar atbilstošu finansējumu uzņēmuma saimnieciskās darbības ikgadējā plānā.

Atbilstoši MK noteikumiem Nr.532 VDI arī piedalījies Vides pārraudzības valsts biroja rīkotajās Riska komisijas sēdēs, kurās izskatīti uzņēmumu izstrādātie Drošības pārskati un Rūpniecisko avāriju novēršanas programmas. 2007. gadā izvērtēti un sniegti atzinumi par 14 Drošības pārskatiem un 20 Rūpniecisko avāriju novēršanas programmām.

2.3.1.6. Spridzināšanas darbu atļauju izsniegšana un komersantu reģistrēšana

Pildot Ieroču aprites likumā un MK 2003. gada 23. septembra noteikumos Nr.538 "Ieroču, munīcijas, speciālo līdzekļu, sprāgstvielu, spridzināšanas ietaišu un pirotehnisko izstrādājumu komerciālās aprites, pirotehnisko izstrādājumu klasificēšanas un izmantošanas noteikumi" uzliktos pienākumus, VDI veica komersantu reģistrāciju, kuri vēlas veikt rūpnieciskos spridzināšanas darbus un sniegt pirotehniskos pakalpojumus. 2007. gadā 2 komersantiem tika izsniegtas reģistrācijas apliecības rūpniecisko spridzināšanas darbu veikšanai, 15 komersantiem tika izsniegtas reģistrācijas apliecības pirotehnisko pakalpojumu sniegšanai.

Spridzināšanas darbus Latvijā veic 4 komersanti un tiem 2007. gadā izsniegtas 27 atļaujas rūpniecisko spridzināšanas darbu veikšanai, tajā skaitā 16 atļaujas derīgo izrakteņu ieguves darbiem karjeros un 2 atļaujas tilta rekonstrukcijas darbu nodrošināšanai, veco tilta balstu uzspridzināšanai.

2.3.1.7. Iesniegumu izskatīšana

Pildot Valsts darba inspekcijas likuma 3. panta pirmajā daļā noteikto VDI funkciju valsts uzraudzības un kontroles īstenošanā darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības jomā, sniedzot konsultācijas par normatīvo aktu prasībām, kā arī veicot pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbinieku, VDI amatpersonas likumā "Iesniegumu, sūdzību un priekšlikumu izskatīšanas kārtība valsts un pašvaldību institūcijās" noteiktajā kārtībā izskatīja fizisko un juridisko personu iesniegumus un sniedza rakstiskas atbildes.

2007.gadā VDI amatpersonas izskatīja 3387 iesniegumus, kas ir par 16,7 % vairāk nekā pagājušajā gadā (2006.gada laikā VDI izskatīti 2852 iesniegumi) (skat. 11.tabulu).

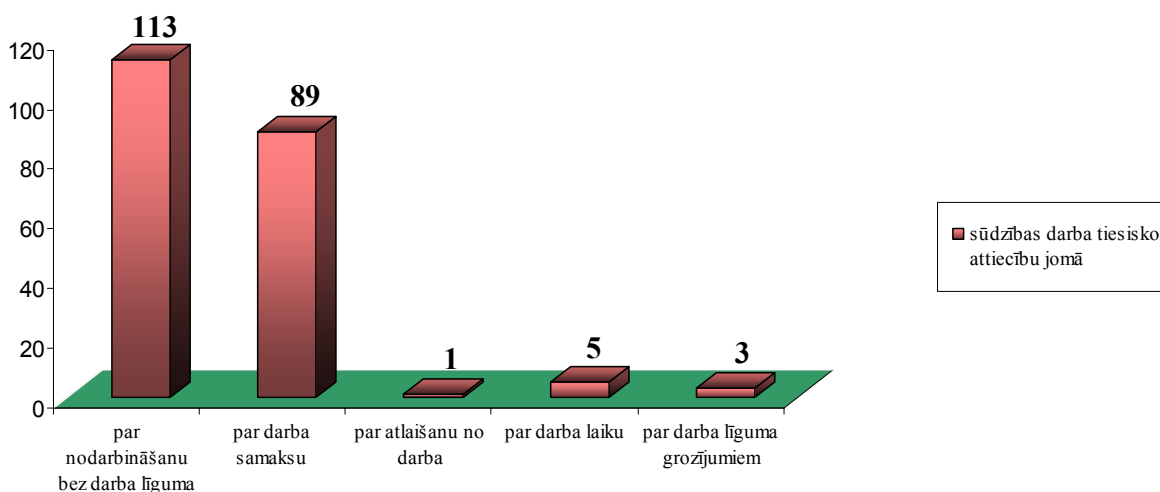
Joprojām lielākā iesniegumu daļa ir par darba samaksu (49,1% no visiem iesniegumiem). Lielākoties, tas ir sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu un visu pienākošos naudas summu (kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu, atlaišanas pabalsts) neizmaksāšanu vai izmaksas aizturēšanu. Praksē nākas sastapties ar situācijām, kurās darba devējs, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, neapņēma un neizmaksā kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu, ja darbinieks uzņēmumā nostrādājis mazāk par sešiem mēnešiem. Pieaug arī tādu iesniegumu skaits, kuros izteikta sūdzība par galīgā aprēķina izmaksas aizkavēšanu, bet VDI amatpersona, noskaidrojot lietas apstākļus, konstatē, ka pats nodarbinātais nav izpildījis nolīgtais saistības (kavējis darbu, nav ieradies darbā pēdējā darba tiesisko attiecību dienā u.c.). Līdz ar to, saskaņā ar Darba likuma 128.pantu, pašam darbiniekam vispirms ir jāpieprasa galīgais aprēķins un darba devējam tas ir jāizmaksā ne vēlāk kā nākošajā dienā no pieprasījuma saņemšanas, taču nodarbinātais grib to nokārtot ar VDI palīdzību, jo pats vairs nevēlas bijušajā darba vietā atgriezties neizpildīto saistību dēļ. Tāpat ir gadījumi, ka darbinieks, pārtraucot darba tiesiskās attiecības, parakstās par visu viņam pienākošos summu saņemšanu, bet reāli, iespējams, šo naudu nesaņem. Minētajos gadījumos VDI amatpersonām notikušo pierādīt ir neiespējami. No visiem saņemtajiem iesniegumiem 8,6 %, bija par darba aizsardzības jautājumiem.

Nr. p.k.	Izskatītie rakstiskie iesniegumi	Gadi				
		2007	2006	2005	2004	2003
1.	Darba tiesību jomā	3003	2517	2240	2805	2604
	t.sk:					
1.1.	- par nodarbināšanu bez darba līguma	281	252	166	90	90
1.2.	- par darba līgumiem	269	275	233	223	163
1.3.	- par darba samaksu	1664	1366	1375	1900	1754
2.	Darba aizsardzības jomā	291	228	208	247	246
3.	Par bīstamām iekārtām	12	10	14	11	8
4.	Pārējie	81	97	167	156	184
	Izskatītie iesniegumi kopā:	3387	2852	2629	3219	3042

11.tabula: Izskatīto rakstisko iesniegumu dinamika (2003. – 2007.)

Izskatot un pārbaudot iesniegumus, 660 gadījumos izsniegti rīkojumi, bet 677 gadījumos par pieļautajiem pārkāpumiem darba devēji administratīvi sodīti.

Lai iegūtu informāciju par nelegālo nodarbinātību vai cita veida pārkāpumiem, VDI turpina darboties uzticības (anonīmais) tālrunis. 2007.gadā tika saņemti 228 ziņojumi, no tiem 211 - darba tiesisko attiecību jomā, 16 - par darba aizsardzības jautājumiem un 1 – bīstamo iekārtu uzraudzībā. Pārsvārā tika saņemtas sūdzības par nodarbināšanu bez darba līgumiem un darba samaksas jautājumiem (skat. 20.attēlu).

20.attēls: 2007.gadā pa anonīmo tālruni saņemto sūdzību tematika darba tiesisko attiecību jomā

78 gadījumos informācija apstiprinājās pilnā apjomā, 30 gadījumos daļēji un 99 gadījumos uzticības tālrunī atstātā informācija neapstiprinājās. Tik lielu maldīgas informācijas daļu (43,4%) var skaidrot ar to, ka ziņojumi pārsvārā tiek sniegti jau pēc notikušā strīda starp darbinieku un darba devēju, un pēdējam ir bijis laiks, lai sagatavotu vajadzīgos dokumentus iespējamajam apsekojumam. Uzticības tālruņa sniegtās informācijas pārbaūžu rezultātā tika piemēroti 75 naudas sodi un izsniegti 60 rīkojumi pārkāpumu novēršanai. 2007.gadā tika veikti uzticības tālruņa līnijas modernizācijas pasākumi, kuru laikā tika uzstādīta visu ienākošo tālruņa zvanu ierakstu sistēma, saglabājot to elektroniskā formātā, lai pēc nepieciešamības izmantotu administratīvā procesa gaitā.

2007.gadā VDI direktore saņēmusi 111 pārsūdzības, kas veido 1,01% no visiem VDI amatpersonu izdotajiem administratīvajiem aktiem un veiktajām faktiskajām rīcībām, no 2418 VDI amatpersonu pieņemtajiem lēmumiem par soda uzlikšanu pārsūdzēti 1,8%, no 4737 rīkojumiem - 0,2%, no 422 izdotajiem Aktiem par nelaimes gadījumu darbā – 5,2%, bet no 3387 izskatītajiem iesniegumiem – 1%.

Salīdzinot ar 2006.gadu, 2007.gadā apstrīdēto administratīvo aktu skaits nav būtiski pieaudzis, proti, pieaugums ir tikai par 9 lietām. 2006.gadā tika apstrīdēti 102 administratīvie akti. Apstrīdēto administratīvo aktu 2007.gada analīze atspoguļota 12.tabulā.

	Skaits	Lēmumi par soda uzlikšanu	Rīkojumi	Akti par nelaimes gadījumu darbā	Faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	Citi
VDI direktoram iesniegtās sūdzības	111	43	9	23	34	2
<i>no tiem:</i>						
Atstāti spēkā	39	11	3	4	19	2
Pilnībā atcelti	12	8	3	-	1	-
Grozīti	26	13	1	9	3	-
Nodoti atkārtotai izskatīšanai	16	3	1	5	7	-
Lietvedībā	18	8	1	5	4	-

12.tabula: Apstrīdētie administratīvie akti 2007.gadā

Visvairāk, salīdzinot ar 2006.gadu, ir pieaudzis apstrīdēto lēmumu par soda uzlikšanu skaits (2006. – 27 apstrīdēti lēmumi, 2007. – 43). Tas ir izskaidrojams ar to, ka no visiem VDI izdotajiem administratīvajiem aktiem tieši administratīvais sods darba devējam rada visnelabvēlīgākās sekas. Nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā saņemti 10 apstrīdēšanas iesniegumi par administratīvajiem sodiem, no kuriem 2 atstāti spēkā, 2 atcelti, 5 grozīti (4 gadījumos samazināts soda apmērs), 1 vēl atrodas lietvedībā. Lēmumi par soda uzlikšanu nelegālās nodarbinātības samazināšanas jomā atcelti, galvenokārt, pierādījumu trūkuma dēļ, bet soda apmērs samazināts tā nesamērīguma vai lietderības apsvērumu trūkuma dēļ.

Rīkojumu un Aktu par nelaimes gadījumiem darbā apstrīdēšanu skaits, lai arī nedaudz, tomēr ir samazinājies, bet faktiskās rīcības apstrīdēšanu skaits ir palicis praktiski nemainīgs. Ir saņemti arī divi apstrīdēšanas iesniegumi par informācijas atteikumu (1 - par lēmumu par administratīvā akta termiņa pagarinājumu, 1 - par atzinumu, ka darba devējs neveic visus nepieciešamos darba aizsardzības pasākumus, kas būtiski apdraud darbinieka dzīvību un veselību).

2007.gadā spēkā atstāto administratīvo aktu skaits ir samazinājies, proti, daudz kritiskāk ir vērtēts katra administratīvā akta pamatojums un tiesiskums. Administratīvo aktu skaits, kuri pilnībā atcelti un nodoti atkārtotai izskatīšanai, praktiski palicis nemainīgs, taču gandrīz uz pusi ir pieaudzis grozīto jeb satura ziņā citādu izdoto administratīvo aktu skaits.

18 lietās atskaite periodā netika pieņemts lēmums, jo apstrīdēšanas iesniegums tika saņemts tikai 2007.gada beigās.

No visiem lēmumiem par apstrīdētajiem administratīvajiem aktiem, kurus 2007.gadā pieņēmusi VDI direktore, Administratīvajā tiesā pārsūdzēti 13 lēmumi jeb par 4 pieteikumiem mazāk kā pērn (2006.gadā - 17). Tas ir pietiekoši neliels daudzums, lai secinātu, ka apstrīdēšanas iesniegumu iesniedzēji ir bijuši apmierināti ar VDI direktores pieņemtajiem lēmumiem, jo tajos sniegts plašāks tiesiskais vērtējums nekā RVDI izdotajos administratīvajos aktos. Visvairāk bija pārsūdzēti akti par notikušu nelaimes gadījumu darbā. No 2007.gadā iesniegtajiem pieteikumiem Administratīvajā tiesā pēc būtības nav izskatīts neviens.

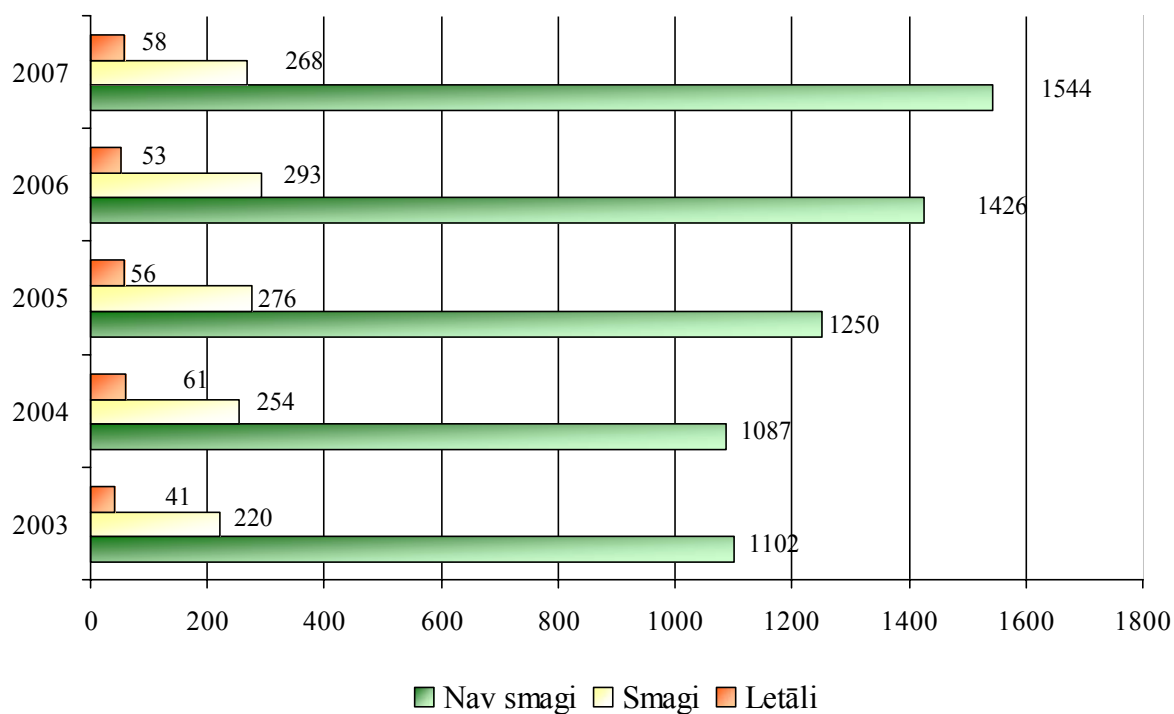
	Skaits kopā	Administratīvā rajona tiesa	Administratīvā apgabaltiesa	Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments
Vestās lietas	38	33	2	3

13.tabula: 2007.gadā Administratīvajā tiesas lietvedībā esošo lietu skaits, kurās kā atbildētājs ir VDI (t.sk. lietas, kas ierosinātas pirms 2007.gada)

Dažādās tiesu instancēs par VDI izdotajiem un pārsūdzētajiem administratīvajiem aktiem tika pieņemti 18 spriedumi (Administratīvajā rajona tiesā-12, Apgabaltiesā - 3 un Augstākajā tiesā- 3). No minētajiem 18 spriedumiem 11 gadījumos VDI izdotie administratīvie akti ir atstāti spēkā, 3 gadījumos pilnībā atcelti, 3 gadījumos atstāti bez izskatīšanas, bet 1 gadījumā uzlikts par pienākumu veikt atkārtotu lietas izskatīšanu un izdot administratīvo aktu. No minētā izriet, ka būtībā 14 gadījumos VDI administratīvie akti ir atstāti negrozīti. 3 gadījumi, kuros lieta atstāta bez izskatīšanas, saistīti ar to, ka pieteicējs iesniedz pieteikumu, bet līdz tiesas sēdei zaudē interesi par lietu un tiesas sēdē vienkārši neierodas, vai līdz tiesas sēdei jau ir likvidējies (juridiskā persona). Pienākums veikt atkārtotu administratīvā akta izdošanu uzlikts saistībā ar atzinumu Darba aizsardzības likuma 19.panta izpratnē, jo izdots atzinums nebija pietiekoši pamatots. No visiem administratīvajiem aktiem pilnībā atcelti ir 3 rīkojumi, no kuriem vienā lietā VDI atzina pieteikumu. Savukārt, visi 3 lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu, par ko pieņemts spriedums, atstāti spēkā.

2.3.1.8. 2007.gadā notikušo nelaimes gadījumu izmeklēšana un reģistrācija³

Pēc VDI rīcībā esošās informācijas 2007. gadā valstī nelaimes gadījumos cieta 1870 darbinieki, no tiem 58 gāja bojā un 268 ieguva smagas traumas. Salīdzinot ar 2006. gada datiem (skat. 21.attēlu), kopējais nelaimes gadījumos cietušo skaits ir palielinājies par 98 (5,5 %), bojā gājušo skaits par 5 (9,4 %), savukārt, smagi cietušo skaits samazinājies par 25 gadījumiem (8,5 %). Apkopotie dati par 2007.gadā darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem ļauj secināt, ka nelaimes gadījumu darbā skaita pieaugums, galvenokārt, ir izskaidrojams ar lielo VDI atklāto slēpto nelaimes gadījumu darbā skaitu.

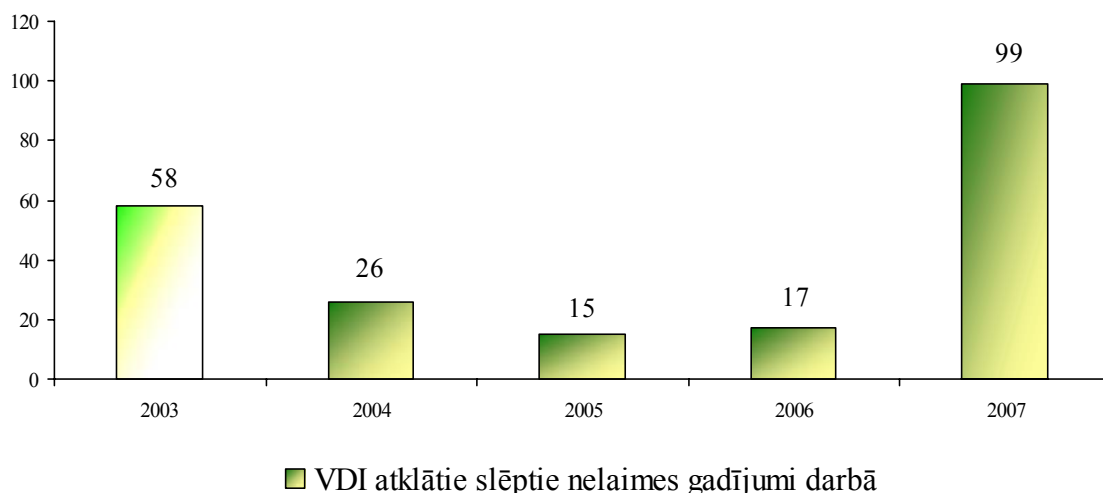

21.attēls: Darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita dinamika (2003.-2007.)

2007. gadā valstī tika atklāti 99 slēptie nelaimes gadījumi darbā. Salīdzinot ar 2006. gada datiem, ir redzams, ka atskaides periodā VDI atklāto notikušo slēpto nelaimes gadījumu darbā skaits ir palielinājušies gandrīz 6 reizes (skat. 22.attēlu). Tas izskaidrojams ar VDI aktīvu sadarbību ar citām valsts iestādēm (VSAA, VOAVA, policija, medicīnas iestādes). Sakarā ar VDI aktīvi veiktajām informēšanas

³ Statistisko informāciju par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem skatīt pievienotajās tabulās (1. pielikums).

kampaņām par darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem, arī paši darbinieki ir kļuvuši informētāki par savām tiesībām, kas saistītas ar darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem. Notiekot nelaimes gadījumam darbā, darbinieks nepakļaujas darba devēja vēlmei to uzrādīt kā sadzīvē notikušu nelaimes gadījumu, par to paziņojot VDI, jo noformējot nepieciešamos dokumentus, darbiniekam tiek nodrošinātas normatīvajos aktos paredzētās sociālās garantijas.

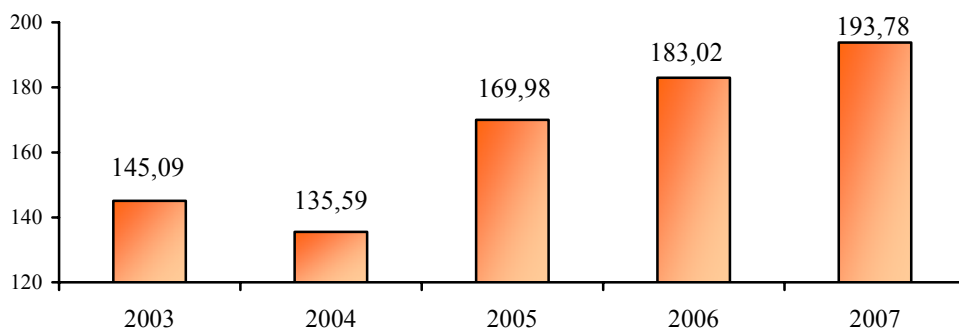

22.attēls: VDI atklāto slēpto nelaimes gadījumu darbā skaita dinamika (2003.-2007.)

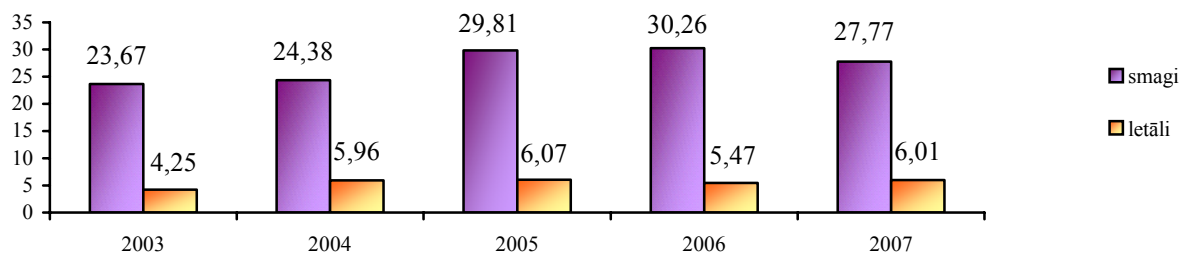
Analizējot statistiskos datus par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem 2007.gadā, var konstatēt, ka pastāv tieša sakarība starp VDI atklāto slēpto un kopējo nelaimes gadījumu darbā skaita pieaugumu. Tādējādi jāsecina, ka kopējo nelaimes gadījumu darbā skaita pieaugumu 2007.gadā lielā mērā var izskaidrot ar VDI aktīvo rīcību, atklājot slēptos nelaimes gadījumus darbā.

2007.gadā darbā notikušo nelaimes gadījumu viens no cēloņiem uzņēmumos ir ne tikai jaunpieņemto darbinieku nepietiekošas praktiskās iemaņas konkrētā darba veikšanai un formālā instruēšana darba aizsardzības jautājumos, bet arī pieredzējušu darbinieku darba drošības instrukciju neievērošana. Jāuzsver, ka vēl joprojām daudzos uzņēmumos nav izveidota stabila un funkcionējoša darba aizsardzības sistēma un netiek veikta darba vides riska faktoru novērtēšana.

Notikušo nelaimes gadījumu darbā skaita pieaugumu atskaides periodā ietekmēja arī ceļu satiksmes negadījumu, kas notikuši, veicot darba pienākumus (saistīti ar MK 2004. gada 29. jūnija noteikumu Nr. 571 „Ceļu satiksmes noteikumi” neievērošanu), skaita pieaugums. 2007.gadā kāda komandējuma laikā vienā ceļu satiksmes negadījumā vien cieta 12 uzņēmuma darbinieki. Valstī kopā atskaides periodā, pildot darba pienākumus, ceļu satiksmes negadījumos cieta 148 darbinieki (2006. gadā -115 darbinieki).

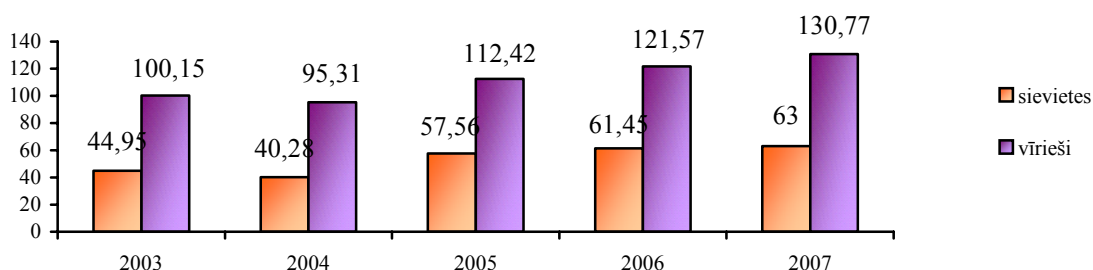

23.attēls: Nelaimes gadījumos kopējais cietušo skaits uz 100 000 strādājošiem (2003. – 2007.)

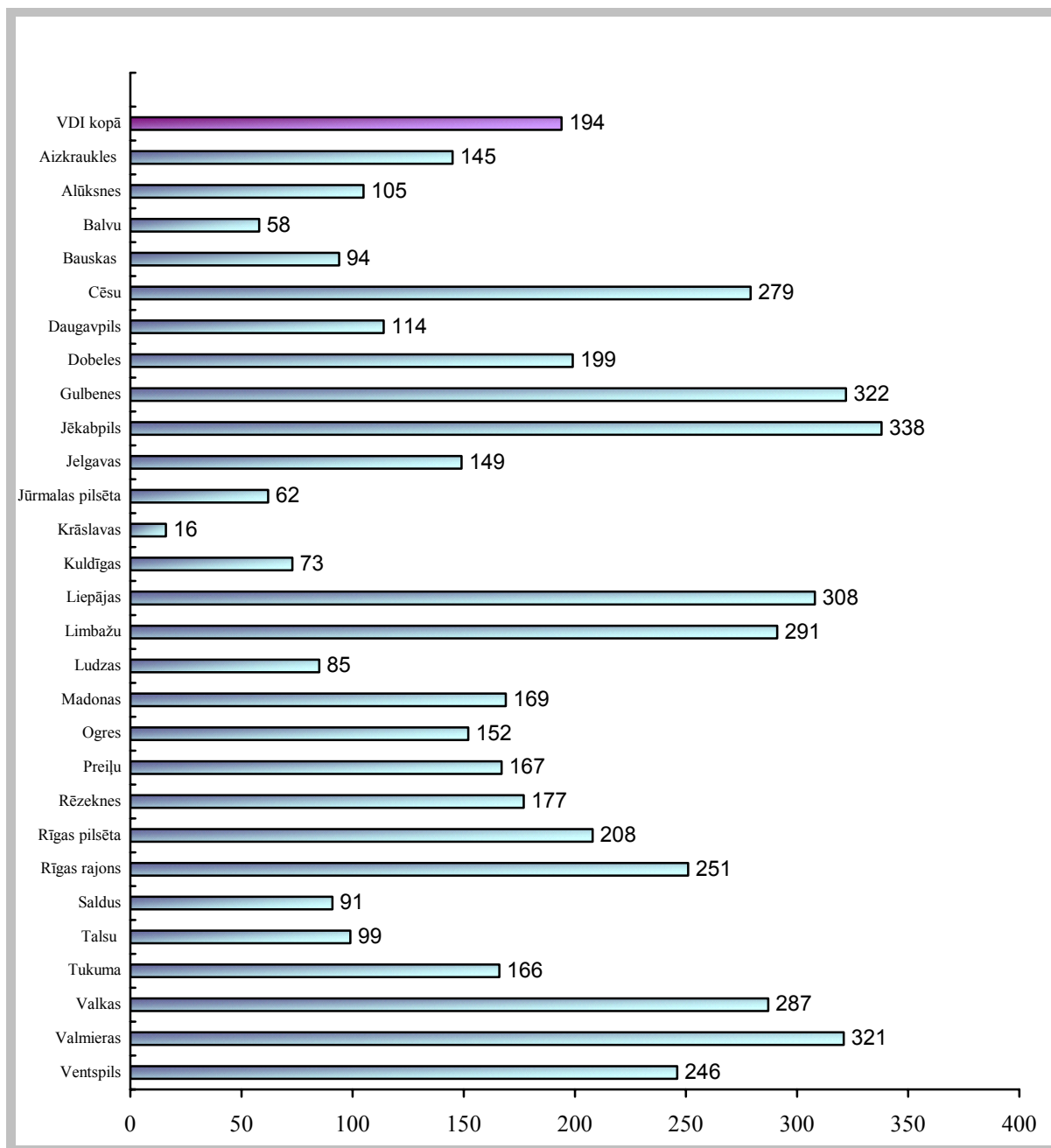
24.attēls: Nelaiemes gadījumos bojā gājušo un smagi cietušo skaits uz 100 000 strādājošiem (2003. – 2007.)

Analizējot nelaimes gadījumos darbā cietušos pēc dzimuma, konstatējam, ka 67 % gadījumu cietuši ir vīrieši. Vīrieši pārsvarā strādā bīstamajās nozarēs – būvniecībā, kokapstrādē u.c., kur nelaimes gadījumi darbā notiek visbiežāk. Jāpiebilst, ka bieži vien tieši vīrieši, pildot darba pienākumus, pret darba drošības jautājumiem attiecās vieglprātīgāk nekā sievietes – neievēro darba drošības instrukcijas, nepielieto individuālos aizsardzības līdzekļus vai darba drošības aprīkojumu, lieto neatļautas vai nepiemērotas darba metodes u.c.

25.attēls: Nelaiemes gadījumos cietušo sieviešu un vīriešu skaits uz 100 000 strādājošiem (2003. – 2007.)

Analizējot nelaimes gadījumos cietušo skaitu uz 100 000 strādājošiem sadalījumā pa Latvijas rajoniem (skat. 26.attēlu), jākonstatē, ka vislielākais cietušo skaits ir Jēkabpils, Gulbenes, Valmieras un Liepājas rajonā. Lielais nelaimes gadījumos cietušo skaits Jēkabpils rajonā izskaidrojams ar to, ka šajā rajonā notiek aktīva darbība kokapstrādes nozarē, kurā arī visvairāk ir notikuši nelaimes gadījumi. Savukārt Gulbenes rajonā vislielākais nelaimes gadījumos cietušo skaits ir būvniecības nozarē, bet Valmieras rajonā tā ir nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana. Tāpat, kā 2006. gadā arī pērn Liepājas rajons ir starp tiem rajoniem, kurā nelaimes gadījumos cietušo skaits uz 100 000 strādājošo salīdzinoši ar pārējiem Latvijas rajoniem būtiski nav samazinājies. Arī 2007. gadā šajā rajonā vislielākais nelaimes gadījumos cietušo skaits reģistrēts veselības un sociālās aprūpes nozarē, kā arī vienā no lielākajām metālu ražotnēm Latvijā.

26.attēls: 2007. gadā notikušos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums uz 100 000 strādājošiem pa Latvijas rajoniem

Analizējot nelaimes gadījumus darbā pa nozarēm, ir redzams, ka kokapstrādes nozare valstī katru gadu ir viena no tām, kas atrodas pirmajā vietā negadījumu skaita ziņā. Galvenie cēloņi lielajam negadījumu skaitam šajā nozarē ir zemā darbinieku kvalifikācija, nepietiekams darba stāžs, kā arī nepietiekamas profesionālās iemaņas. No 251 kokapstrādes nozarē cietušā darbinieka gandrīz puse (107 darbinieki jeb 43 %) guvuši traumas, kuriem darba stāžs ir bijis līdz 1 gadam. Jāatzīmē, ka nereti paši darbinieki vieglprātīgi attiecas pret uzdoto pienākumu pildīšanu (lielākoties neapturēta darbgalda attīrīšana no skaidām, nomalēm utt.). Arī IAL nelietošana vai neatbilstoša darba apģērba lietošana bieži rada ievilkšanas un amputācijas (plaukostas, rokas pirkstu) draudus.

Atskaides periodā ir palielinājies letālo un smago nelaimes gadījumu skaits būvniecības nozarē. Tas izskaidrojams ar šīs nozares straujo attīstību valstī 2007. gadā, nereti uz nepietiekoši drošu darba apstākļu un nepietiekoši apmācītu darbinieku rēķina. Tāpat var konstatēt, ka bieži būvobjektos netika novērtēti iespējamie darba vides riska faktori, jo būvobjektos darbus nereti veica vairāki uzņēmumi, bet darba vides riska faktorus pilnībā nenovērtēja neviens no uzņēmumiem. No 251 būvniecībā notikušā nelaimes

gadījuma ar darba stāžu līdz 1 gadam cieta 153 nodarbinātie (61 %). Kā galvenie negadījumu cēloņi jāmin:

- darba aizsardzības instrukciju prasību neievērošana no darbinieku puses, kā arī darbinieku nepietiekoša uzmanība pildot darba pienākumus;
- kontroles trūkums par darba drošības instrukciju prasību ievērošanu no darba devēja puses, kā arī nepietiekama darbinieku apmācība un instruēšana darba drošības un veselības aizsardzības jautājumos.

Liels nelaimes gadījumos cietušo skaits veselības un sociālās aprūpes nozarē izskaidrojams ar to, ka, pamatojoties uz MK noteikumiem Nr. 585 “Nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība”, ārstniecības iestāžu darbiniekiem darba pienākumu veikšanas laikā, nonākot saskarē ar asinīm vai citiem šķidrumiem, vai priekšmetiem, kas ir vai, iespējams, ir inficēti, bet nav iestājusies tūlītēja darbspēja, tiek sastādīts “Akts par nelaimes gadījumu darbā” par iespējamo saslimšanu turpmāk.

Mazumtirdzniecības nozare ir otrajā vietā aiz būvniecības nozares, kurā visvairāk pērn tika atklāti slēptie nelaimes gadījumi. Ja būvniecības nozarē visvairāk tika slēpti darbā notikuši nelaimes gadījumi ar nesmagiem veselības traucējumiem, tad šajā nozarē tika konstatēti gan nelaimes gadījumi ar viegliem, gan ar smagiem veselības traucējumiem.

Nelaiimes gadījumus, kuros darbinieki ieguva smagas traumas vai gāja bojā, izmeklē VDI amatpersonas. VDI inspektori atskaites periodā veica 422 nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu, kā rezultātā tika sastādīti 346 akti un 76 atzinumi. Atskaites periodā, izmeklējot darbā notikušos letālos nelaimes gadījumus un nelaimes gadījumus ar smagiem veselības traucējumiem, tika veiktas 24 ekspertīzes par darba aprīkojuma atbilstību normatīvo aktu prasībām. Bieži eksperta slēdziens bija nepieciešamas saistībā ar tiem nelaimes gadījumiem, kuri notika būvlaukumos, ražošanas cehos, lai izvērtētu darba aprīkojumu ar kuru rīkojoties cietušais guvis traumas.

Pārbaudot no darba devējiem saņemtos aktus un atzinumus par darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem, VDI inspektori konstatēja, ka bieži tie ir sagatavoti nekvalitatīvi un neatbilstoši normatīvo aktu prasībām. Tāpēc, saskaņā ar MK noteikumu Nr. 585 “Nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” 36. punktu, ja VDI inspektors, saņemot nelaimes gadījuma aktu vai atzinumu, konstatē, ka nelaimes gadījums ir izmeklēts un attiecīgie dokumenti sagatavoti, neievērojot minētos noteikumus, tā ir tiesīga neregistrēt aktu vai atzinumu un nosūta to atpakaļ darba devējam atkārtotai nelaimes gadījuma izmeklēšanai. 2007. gadā VDI inspektori no 1544 darba devēju iesniegtajiem nelaimes gadījumu darbā aktiem, vairāk kā 500 gadījumos, nosūtīja atpakaļ veikt kļūdu labojumus tajos vai pat atkārtoti izmeklēt notikušo negadījumu.

Analizējot VDI reģistrētos, darba devēju izdotos aktus par nelaimes gadījumu darbā, VDI inspektori konstatējuši sekojošas nepilnības dokumentu aizpildīšanā:

- neizprotami, pavirši nelaimes gadījumu apraksti, kas neatspoguļo notikumu secību un būtību;
- bieži trūkst pamatojuma uzrādītajiem nelaimes gadījuma cēloņiem vai tie nav konstatēti vispār;
- nav noteiktas vai nepareizi norādītas atbildīgās personas, kuras pieļāvušas normatīvo aktu pārkāpumus, kā rezultātā noticis nelaimes gadījums;
- nav norādīti nelaimes gadījuma cēloņu novēršanas pasākumi;
- nav norādīti darba vides bīstamie vai kaitīgie faktori;
- nav loģiskas sakarības starp darba vides riska faktoriem, kas izraisījuši nelaimes gadījumu, starp cēloņiem un veiktajiem novēršanas pasākumiem;
- nav aizpildītas atsevišķas “Akta par nelaimes gadījumu darbā” iedaļas, kā nosaka MK noteikumi Nr. 585 “Nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” (NACE kods, ķermeņa daļas un veselības traucējuma kodi, profesiju kodi u.c.).

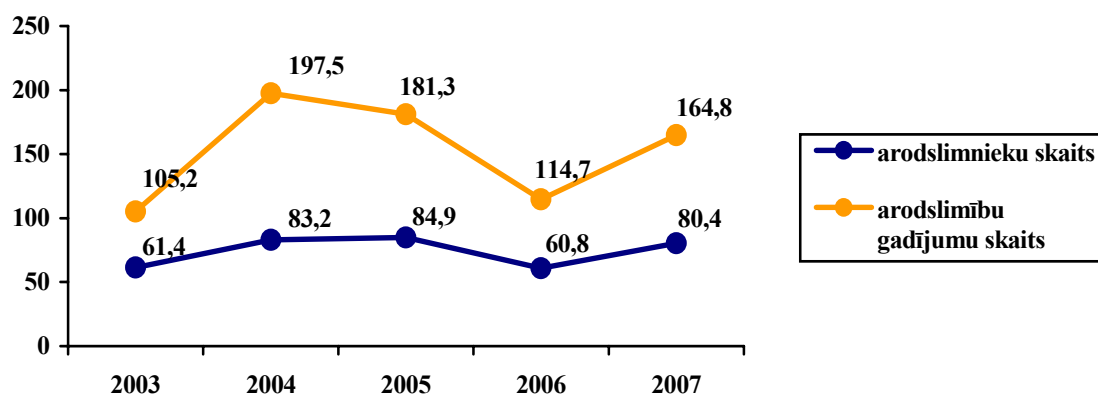
Cēlonis augstākminētajām nepilnībām ir darba aizsardzības speciālista trūkums uzņēmumā vai darba aizsardzības speciālista praktiskās pieredzes trūkums.

2.3.1.9. Piedalīšanās arodslimību gadījumu izmeklēšanā un atzīto arodslimību analīze 2007.gadā⁴

VDI piedalās arodslimību gadījumu izmeklēšanā, sagatavojot darba vietas higiēniskos raksturojumus. 2007. gadā, pamatojoties uz Paula Stradiņa Klīniskās universitātes slimnīcas Aroda un radiācijas medicīnas centra Ārstu komisijas arodslimībās un arodslimību ārstu pieprasījumiem, VDI amatpersonas sagatavoja 812 darba vietas higiēniskos raksturojumus. Apsekojot darba vietas, VDI arodveselības speciālisti izsniedza darba devējiem 203 rīkojumus konstatēto pārkāpumu novēršanai.

Latvijā 2007. gadā apstiprināti 776 pirmreizējie arodslimnieki, t.sk. 710 arodslimnieki darbojošos uzņēmumos un 66 – likvidētajos uzņēmumos. Tas ir par 187 (31,7 %) arodslimniekiem vairāk kā 2006. gadā. Arodslimnieku vīriešu skaits pieaudzis par 97 un sieviešu skaits par 90. Visvairāk arodslimnieces konstatētas apstrādes rūpniecības nozarē (160) un veselības un sociālās aprūpes nozarē (94), bet arodslimnieki - transporta un sakaru nozarē (109) un apstrādes rūpniecības nozarē (97).

Vienam cilvēkam ir konstatētas vairākas slimības, tādēļ reģistrēto arodslimību skaits (1591 arodslimība) ir daudz lielāks par arodslimnieku skaitu.

27.attēls: Pirmreizējo arodslimnieku un arodslimību gadījumu skaits Latvijā uz 100 000 strādājošiem

Atskaites periodā visvairāk arodslimnieku ir apstiprināti apstrādes rūpniecībā – 257, no tiem 130 arodslimnieki tika nodarbināti Rīgā un Rīgas rajonā. Minētajā nozarē apstiprinātajiem arodslimniekiem galvenokārt konstatētas skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 41,2%, nervu sistēmas slimības – 23,7% un elpošanas sistēmas slimības – 19,5%.

Otra nozare, kurā ir vislielākais apstiprināto arodslimnieku skaits ir transports, glabāšana un sakari – 131 arodslimnieks. Šajā nozarē arodslimības apstiprinātas nodarbinātajiem ar lielu darba stāžu profesijā. Arodslimību rašanās galvenie cēloņi ir ergonomiskie un fizikālie darba vides riska faktori (vispārējā un vietējā vibrācija, ilgstošs piespiedu ķermeņa stāvoklis sēdus), kam nodarbinātie bijuši ilgstoši pakļauti.

Raksturīgas saslimšanas transporta nozares uzņēmumu darbiniekiem ir vibrācijas slimība – 46,6% un mugurkaula slimības – 44,3%.

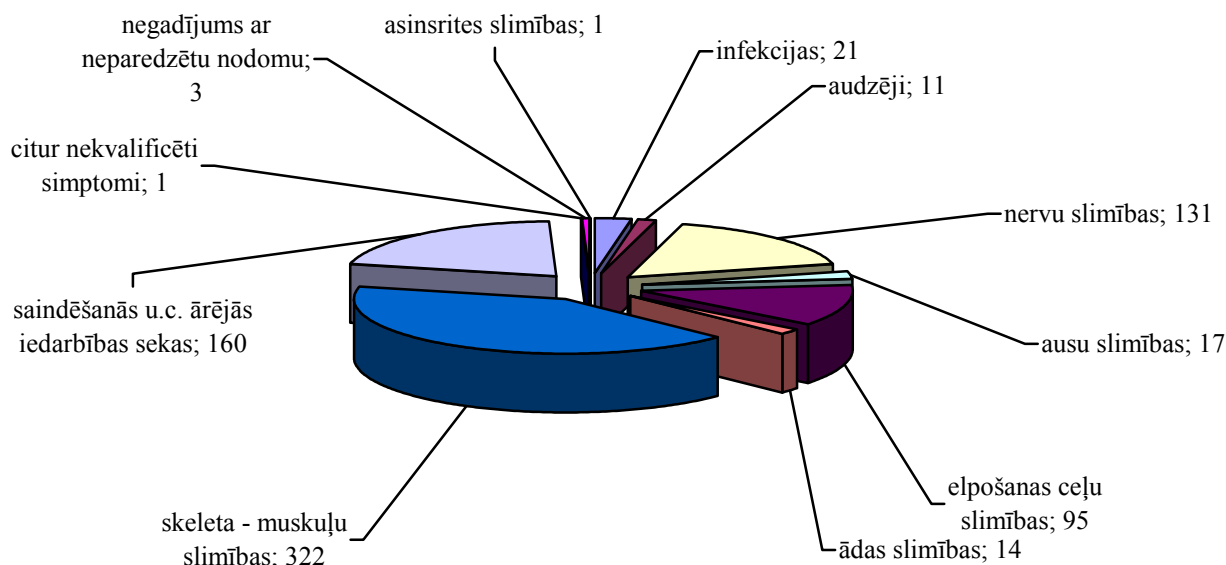
Veselības un sociālās aprūpes nozarē 2007.gadā ir trešais lielākais reģistrēto arodslimnieku skaits – 114. Visvairāk medicīnas darbiniekiem reģistrētas skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 53,5%, infekcijas – 18,4% un nervu sistēmas slimības – 14,9%.

Analizējot arodslimības pēc 10. Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikatora, jākonstatē, ka to skaits ir pieaudzis visās slimību grupās. Visvairāk saslimušo ir šādās slimību grupās:

- skeleta – muskuļu – saistaudu sistēmas slimības – 41,5,5%;
- saindēšanās un citu ārēju iedarbību sekas – 20,6% (vibrācijas slimība);
- nervu sistēmas slimības – 16,9%;
- elpošanas sistēmas slimības – 12,2%;

⁴ Statistisko informāciju par atzītajām arodslimībām un to izveidošanas cēloņiem skatīt pievienotajās tabulās (2. pielikums).

- infekcijas – 2,7% (reģistrēti 17 saslimšanas gadījumi ar “C” hepatītu, 1 - ar neprecizētu vīrusu konjunktivītu, 3 - ar tuberkulozi visi šajā grupā saslimušie ir medicīnas darbinieki);
- ausu un aizauss paugura slimības – 2,2%;
- ādas un zemādas audu slimības – 1,8%;
- audzēji – 1,4%.

28.attēls: 2007.gadā atzīto arodslimību pamatdiagnožu skaita sadalījums pa arodslimību grupām

Novērtējot situāciju 2007.gadā arodveselības jomā, var secināt:

- Latvijā pirmreizējo arodslimnieku skaits ir palielinājies, bet arodslimības reģistrācijas gads ne vienmēr sakrīt ar darba vides riska faktoru iedarbību uz nodarbināto. Minētā iemesla dēļ arodslimnieku skaits konkrētā gadā nenozīmē ne darba apstākļu, ne nodarbināto veselības stāvokļa pasliktināšanos šajā laika periodā;
- visvairāk pirmreizējie arodslimnieki reģistrēti vecumā no 45 līdz 64 gadiem, kad paasinās arī vispārējās slimības;
- lielākais arodslimnieku skaits ir ar darba vides riska faktoru iedarbības laiku no 21 līdz 30 gadiem un no 31 līdz 35 gadiem, kas norāda par nesakārtoto darba vidi pirms 10 - 20 gadiem;
- pamatā arodslimību struktūrā Latvijā konstatētas fizisko pārslodžu izraisītās arodslimības: skeleta - muskuļu slimības, vibrācijas slimība, karpālā kanāla sindroms;
- arodslimību gadījumos bieži vien nevar nosaukt atsevišķus riska faktorus, kas izraisījuši slimību, jo ilgstošā darba stāža laikā darbinieki saskārušies ar vairākiem darba vides riskiem;
- tikai 44,6% uzņēmumu, kuros apstiprinātas arodslimības, ir veikti riska faktoru mērījumi; 18,9% saslimušo netika izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi un tikai puse no darbiniekiem ir nosūtīti uz obligātajām veselības pārbaudēm;
- darba vietas higiēniskā raksturojuma sagatavošanas laikā 84,5% no iespējamajiem arodslimniekiem turpināja strādāt profesijā, kurā iespējams iegūta arodslimība, 6,1% - strādāja citā profesijā, bet nestrādāja – 9,4%.

Kopumā valstī vērojamas arī pozitīvas tendences arodveselības jomā. Attīstoties jaunām tehnoloģijām, darba procesi kļūst drošāki, kaitīgās vielas tiek aizstātas pret mazāk kaitīgām nodarbināto veselībai, pieejamais individuālo aizsardzības līdzekļu klāsts kļūst plašāks un kvalitatīvāks, ir pieejama informācija par to, kā aizsargāt savu veselību un sakārtot darba vidi (vadlīnijas, grāmatas, brošūras u.t.t.). Darba devēji sāk apzināties, ka viņiem jādomā par to, lai nodarbinātie justos labi savā darba vietā un tā būtu droša. Vairāk tiek domāts par profilaktiskajiem pasākumiem, bet mazāk par seku likvidēšanu.

2.3.2. Uzlabojumi pakalpojumu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā

Viens no VDI uzdevumiem ir sniegt konsultācijas darba devējiem, darbiniekiem un bīstamo iekārtu valdītājiem par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības un bīstamo iekārtu tehniskās uzraudzības normatīvo aktu prasībām. VDI amatpersonas par minētajiem jautājumiem konsultē gan apsekojumu laikā uzņēmumos, gan VDI birojos apmeklētāju pieņemšanas laikā, bet, lai interesenti varētu operatīvi iegūt nepieciešamo informāciju, VDI darbojas bezmaksas konsultatīvais tālrunis (tāl. nr. 80008004). RVDI amatpersonas konsultē pa konsultatīvo tālruni atbilstoši izveidotam grafikam. Diemžēl VDI resursu trūkuma dēļ arī 2007.gadā nebija iespējas ierīkot daudzkanālu tālruņa līniju un tāpēc atbildes varēja saņemt tikai 10 – 15% zvanītāju. Lai uzlabotu RVDI pa konsultatīvo tālruni sniegto konsultāciju kvalitāti, 2007.gadā tika uzstādīta ierakstu sistēma, kurā iespējams informāciju uzglabāt 3 līdz 4 mēnešus. Pateicoties minētajai sistēmai, ir iespējams izvērtēt un uzlabot sniegto konsultāciju kvalitāti.

Lai iekļautos topošajā e-pārvaldē un padarītu VDI sniegtos publiskos pakalpojumus arī e-vidē, 2007.gadā VDI ir definējusi un aprakstījusi 10 iespējamus e-pakalpojumus: atbilde uz personas iesniegumu; atļauja bērnu (izpildītāju) nodarbināšanai kultūras, mākslas, sporta un reklāmas pasākumos; VDI atzinums par šautuves atbilstību; bīstamās iekārtas reģistrācija; izmaiņu veikšana bīstamo iekārtu reģistra datos; bīstamās iekārtas noņemšana no uzskaites; reģistrācijas apliecība; reģistrācijas apliecības pārreģistrācija; rūpnieciskās spridzināšanas atļauja; izziņa par uzņēmuma reģistrāciju VDI, uzsākot bīstamo iekārtu montāžu, remontu, apkopi un /vai modernizāciju.

Lai pilnveidotu darba drošības un darba tiesisko attiecību uzraudzības sistēmu valstī uz uzlabotu tās kvalitāti, 2007. gadā VDI turpināja realizēt Eiropas sociālā fonda (ESF) nacionālās programmas “Atbalsts kapacitātes stiprināšanai par darba tirgus un dzimumu līdztiesības politikas ieviešanu atbildīgajās institūcijās, informācijas izplatīšanai un izpratnes paaugstināšanai” projekta “Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana” aktivitātes.

Projekta otrās komponentes “Vispārīgās apmācības VDI” ietvaros tika realizētas sekojošas aktivitātes: VDI darbību vislabāk pārzina paši iestādes speciālisti, kas gan apmāca VDI jaunos darbiniekus, gan arī iepazīstina kolēģus ar jaunāko VDI darbības sfērās. Šie speciālisti varētu būt vislabākie apmācītāji, taču ne katrs, kurš ir labs speciālists kādā jautājumā, prot šīs zināšanas efektīvi nodot tālāk. 35 mācību kursa “*Train of Trainers*” dalībnieki apguva nepieciešamās prasmes citu cilvēku efektīvai izglītošanai un prasmju trenēšanai, uzzināja pieaugošo mācīšanas un mācīšanās pamatprincipus.

Komponentes ietvaros atbilstoši VDI jaunpieņemto amatpersonu un darbinieku apmācības kārtībai tika apmācīta 21 persona (apmācību ilgums 200 stundas). VDI jaunpieņemtajām amatpersonai un darbiniekam, piesaistot jau pieredzējušos inspektoros, sešās kārtās tika organizētas mācības par VDI kompetences jautājumiem.

5 darbinieki papildināja un uzlaboja angļu valodas zināšanas “Language Studies International” Londonā, Lielbritānijā.

Projekta trešās komponentes “Ar VDI darbības specifiku saistītas apmācības un apmācību programmu izstrāde” ietvaros 25 VDI darbinieki studēja (un saņēma diplomus) profesionālās augstākās izglītības maģistra studiju programmā “Darba aizsardzība” Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas fakultātē, bet 10 darbinieki otrā līmeņa profesionālās izglītības studiju programmā “Vides aizsardzība un ekspertīze” Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātē.

Projekta ietvaros tika organizēti 3 vietēja un starptautiska mēroga pieredzes apmaiņas semināri: pieredzes apmaiņas seminārs Latvijas, Lietuvas un Igaunijas Valsts darba inspekcijām, ESF projekta noslēguma seminārs VDI darbiniekiem un seminārs “Pārrunas un savu interešu lobēšana”.

Projekta ceturtās komponentes “Sabiedrības informēšanas kampaņas izstrāde un realizācija par darba drošības un veselības aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem” ietvaros turpināja darboties anonīmais uzticības tālrunis ar automātiskā atbildētāja režīmu (tāl. nr. 67312176), kas darbojas visu diennakti katru dienu. Zvanot pa šo tālruni, ikviens Latvijas iedzīvotājs var informēt VDI par jebkādiem konstatētiem vai iespējamajiem darba tiesiskās attiecības, darba aizsardzību un bīstamo iekārtu ekspluatāciju regulējošo normatīvo aktu prasību pārkāpumiem. Sniegtā informācija tiek ierakstīta un uzglabāta izveidotajā zvanu arhīvā.

2007. gadā projekta ietvaros tika pabeigts darbs pie VDI institucionālās identitātes (rokasgrāmata) izstrādes, kas nozīmēs virzību uz sakārtotību un drošību VDI funkciju izpildē (pakalpojumu sniegšanā), iekšējās attiecībās, kā arī attiecībās ar klientiem un sadarbības partneriem.

Projekta ietvaros tika organizēts informatīvi izglītojošais seminārs Vaidavas pamatskolas skolniekiem un pasniedzējiem par darba drošības jautājumiem. Seminārā piedalījās 86 dalībnieki.

Lai paaugstinātu VDI amatpersonu kvalifikāciju un līdz ar to uzlabotu VDI sniegto pakalpojumu kvalitāti, 2007.gadā turpinājās arī Transition facility projekta LV/2004/SO/01 "Arodveselības un darba drošības sistēma (tālāka attīstība)" trešās komponentes "VDI kapacitātes attīstība, ieviešot jaunus apmācības modeļus un sektoriālo pieeju" realizācija.

Jau 2006. gada beigās aktivitātes „Apmācītāju apmācības un apmācību programmu (moduļu) tālāka attīstība” ietvaros, sadarbībā ar Twinning projekta Vācijas puses partneriem, tika izstrādāta VDI apmācības sistēma, kas sastāv no vairākiem moduļiem.

Lai izveidotu mācību moduļu dokumentāciju, 15 VDI amatpersonas divu dienu seminārā tika iepazīstinātas ar mācību programmu aprakstu veidošanu un vēlamā rezultāta standarta noteikšanu. Šajos semināros piedalījās arī projekta sadarbības partneri no Darba vides institūta. Projekta ietvaros uzsāktā sadarbība turpinās – Darba vides institūta speciālisti iepazīstina jaunpieņemtās amatpersonas un darbiniekus ar ķīmisko risku faktoriem darba vidē un to novēršanas iespējām.

2007.gadā ciešā sadarbībā ar Vācijas ekspertiem, tika pabeigta Specializētā nozaru moduļa izstrāde, un, saskaņā ar projekta aktivitāti „Mācību programmu praktiska pārbaude”, tika veikta arī VDI amatpersonu apmācība. Vācijas puse sagatavoja mācību materiālus visām trīs izvēlētajām Specializētā nozaru moduļa tēmām.

Pilotseminārs notika arī pamatapmācības moduļa tēmai – Risku noteikšana, novērtēšana un novēršana.

Jaunā VDI mācību sistēma tika aprakstīta VDI mācību vadlīnijās. Transition facility projektā realizācijas laikā tika izstrādāts Vadlīniju projekts, kurš tika precizēts un apspriests jau pēc projekta noslēguma. Sakarā ar to, ka izmaiņas VDI darbību reglamentējošos normatīvajos aktos nav pieņemtas un stājušās spēkā, aizkavējusies arī Vadlīniju apstiprināšana un iedzīvināšana VDI ikdienā.

Projekts noslēdzās 28.martā ar divu dienu Nacionālo konferenci par darba aizsardzības sistēmas attīstību "Drošs darbs Latvijā". VDI amatpersonas piedalījās konferencē un referēja par inspektoru specializācijas problēmām un risinājumiem, VDI darbības stratēģijas 2007.-2013.gadam izstrādes procesu, VDI jauno apmācības sistēmu, VDI sociālā dialoga veicināšanas modeli.

VDI sniegto pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai, VDI amatpersonas iesaistās arī starptautiskajās aktivitātēs. 2007. gadā maijā VDI parakstīja sadarbības līgumu ar Norvēģijas Darba inspekcijas pārvaldi par informācijas apmaiņu, kas attiecas uz strādājošiem, kuri norīkoti veikt darbu Latvijā vai Norvēģijā. Līguma puses apmainās ar informāciju par nodarbinātības nosacījumiem, atklātiem noteikumu neievērošanas gadījumiem un sniedz informāciju, kas saistīta ar nelaimes gadījumiem darbā.

Atskaites periodā tika atjaunots sadarbības līgums ar Igaunijas un Lietuvas darba inspekcijām par sadarbību darba drošības un veselības jomā. Baltijas valstu sadarbības līguma ietvaros tika organizēta apspriede Rīgā, kurā inspekciju pārstāvji sniedza informāciju par inspektoru vērtēšanas kritērijiem un indikatoriem, inspicēšanas metožu izvēli, kā arī sabiedrības informēšanas kampaņām.

VDI amatpersonas piedalījās Eiropas Komisijas (EK) organizētos pasākumos. SLIC divās plenārsēdēs izskatīja jautājumus, kas saistīti ar darba grupu darbu: „Stratēģija”, “Azbests -2006”, “MACHEX” (Mašīnu direktīva), “Ieviešana”, „Vardarbība pret inspektoriem”, „Smaguma pārvietošana ar rokām – 2007”, „Inspekciju vērtēšana”, „CHEMEX” (REACH regula). VDI pārstāvji darbojās četrās darba grupās (izņemot „MACHEX”).

Līdzdalība SLIC un tās darba grupu darbā dod iespēju iegūt ES dalībvalstu pieredzi darba drošības un veselības aizsardzības problēmu risināšanā un iesaistīties ES inspicēšanas kampaņās.

VDI pārstāvjiem bija iespēja piedalīties arī starptautiskās konferencēs: Diseldorfā – Starptautiskās Darba organizācijas konferencē un A+A kongresā „Starptautiskās un Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības stratēģijas”, kā arī apmeklēt pasaulē lielāko darba drošības izstādi; Bulgārijā - konferencē „Darba drošība un veselība – Eiropas stratēģija, prakse un izaicinājumi”, kas bija veltīta jaunajai Eiropas stratēģijai darba drošībā un veselībā. Starptautiskajā simpozijā Prāgā „Pamatdirektīvas ieviešana mazos un vidējos uzņēmumos (MVU)” ir iegūta informācija no Kipras, Slovākijas Polijas, Vācijas, Šveices un Zviedrijas par riska novērtēšanu MVU. Uztāšanās laikā bieži tika nonākts pie šādiem secinājumiem:

- MVU nav pietiekošu zināšanu, finanšu līdzekļu un laika, lai veiktu kvalitatīvu riska novērtēšanu;
- precīzs un objektīvs riska novērtējums palīdz pareizi un droši organizēt darba procesu uzņēmumā, pasargājot darbiniekus no darba vides riskiem;
- veicot riska novērtējumu ar ārējo ekspertu piesaisti, jāsadarbojas ar uzņēmuma darba aizsardzības speciālistu un darbinieku pārstāvjiem;
- ieguldītie līdzekļi darba vides drošībā ar laiku atmaksājas.

Konferencē „Jaunas tendences drošībā un veselībā” Košicē, Slovākijā VDI amatpersona sniedza informāciju un VDI pieredzi par nelaimes gadījumu darbā un arodslimību izmaksu aprēķināšanu uzņēmuma un valsts līmenī. Šī informācija piesaistīja lielu konferences dalībnieku interesi.

VDI amatpersona piedalījās Tehniskās darba grupas sanāsmē Luksemburgā, kurā tika izskatīti jautājumi, kas saistīti ar Eiropas statistika par nelaimes gadījumiem darbā (ESAW) metodoloģijas 3. kārtas rādītāju (nelaimes gadījuma apraksta rādītāji) ieviešanu ES dalībvalstīs. Īpaša uzmanība tika pievērsta jaunā Vispārējās ekonomiskās darbības klasifikatora (NACE) ieviešanai no 2008.gada.

VDI pārstāvju līdzdalība starptautiskos pasākumos dod iespēju iegūt plašāku informāciju par direktīvu prasību ieviešanu praksē un iepazīties ar citu valstu labas prakses piemēriem VDI kompetencē esošo aktuālo problēmu risināšanā, kā arī dalīties pieredzē.

2.4. Informācija par īstenotajām jaunajām politikas iniciatīvām

2007.gadā VDI realizēja jauno politikas iniciatīvu „Darba un darba aizsardzības likumdošanas pārkāpumu un nelaimes gadījumu skaita, kā arī nedeklarētās nodarbinātības samazināšana”. Atskaites perioda budžeta prioritāšu īstenošanai tika piešķirti 1 303 652 Ls.

2007.gadā minētās jaunās politikas iniciatīvas realizēšanas ietvaros VDI nomāja 28 automašīnas.

2007.gadā 1.janvārī spēku zaudēja MK 2005.gada 9.augusta noteikumu Nr. 585 „Nelaiimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” 51.2.4.punkts. Tas nozīmē, ka, sākot ar 2007.gada 1.janvāri, izmeklējot darbā notikušu nelaimes gadījumu, ja rodas nepieciešamība, VDI ir tiesības pieaicināt ekspertus. 2007.gadā pēc VDI iniciatīvas veiktas 24 ekspertīzes, tam kopā izlietojot 9097,23 Ls.

Plašāk VDI rezultāti, kas sasniegti, realizējot jaunās politikas iniciatīvu „Darba un darba aizsardzības likumdošanas pārkāpumu un nelaimes gadījumu skaita, kā arī nedeklarētās nodarbinātības samazināšana”, aprakstīti 2. nodaļā.

2.5. Pārskats par vadības un darbības uzlabošanas sistēmām efektīvas darbības nodrošināšanai

2.5.1. Iekšējais audits

Saskaņā ar VDI Iekšējā audita stratēģisko plānu un VDI 2007.gada darbības programmu, pārskata periodā VDI tika veikti auditi 6 sistēmās:

1. Datortehnikas un programmatūras apkope;
2. Fizisko personu datu apstrāde un aizsardzība VDI;
3. Institucionālais audits;
4. Sabiedrisko attiecību un komunikācijas nodrošināšana valsts un starptautiskā līmenī;
5. Reģionālās inspekcijas darba plānošana un tās vadība, nodrošinot RVDI funkciju veikšanu;
6. Darba aizsardzības kontroles un uzraudzības funkcijas izpildes organizācija reģionālajā inspekcijā.

Informācijas tehnoloģiju jomā, veicot auditu par datortehnikas un programmatūras apkopi, nācās secināt, ka VDI rīcībā esošais datorparks ir morāli un fiziski novecojis, t.i. garantijas termiņš beidzies 64% darbstaciju un 85% serveru. VDI pēdējos divos gados ir nomainīti 74 datori, kas ir mazāk par trešdaļu no kopējā to skaita. Pārbaudēs konstatēts, ka detaļu izmaksas remonta vajadzībām, iekārtām bez garantijas nodrošinājuma, faktiski ir vairāk kā divas reizes lielākas nekā jaunajām datoriekārtām, kā arī tās iegādāties Latvijā ir problemātiski. Lai neapstātos darba process, Informatīvo sistēmu nodaļas speciālisti veic nepieciešamos remontdarbus, taču tas neizslēdz risku, ka kādā brīdī vienlaicīgi var

sabojāties vairākas datoriekārtas un tās nebūs ar ko aizvietot, kas vistiešākā veidā ietekmēs VDI struktūrvienību darbību. Minētie secinājumi attiecināmi arī uz printeriem un kopēšanas iekārtām.

Atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likuma 26.panta prasībām, tika veikts periodiskais audits par likumdošanas normu ievērošanu attiecībā uz mērķtiecīgu fizisko personu datu izmantošanu.

Saskaņā ar MK 2007.gada 20.marta lēmumu (protokols Nr.19, 49§), VDI tika veikts Institucionālais audits. Minētā audita apjomā tika iekļauts: VDI darba organizācijas novērtējums, t. sk., organizatoriskās struktūras, personāla resursu un darbības procesu novērtējums, kā arī atsevišķu valsts budžeta izdevumu pozīciju analīze. Kopsavilkumā secināts, ka VDI mērķu sasniegšanai izveidotā institucionālā sistēma ir atbilstoša un spēj nodrošināt tiesību aktos noteikto funkciju īstenošanu.

Ziņojumi par visiem veiktajiem auditiem ar ieteikumiem konstatēto nepilnību novēršanai VDI darbības efektivitātes uzlabošanai iesniegti VDI direktorei.

Reizi pusgadā, lai optimizētu VDI resursu izmantošanu, balstoties uz iepriekš minēto reģionālo struktūrvienību auditu rezultātiem, RVDI vadītājiem, viņu vietniekiem un sektoru vadītājiem tika organizēti semināri par iekšējās kontroles mehānismu praktisku pielietošanu ikdienas darbā.

Veikta sistēmu audita ieteikumu uzraudzība – pēcauditi par 2007.gadā apstiprināto un no iepriekšējā atskaites perioda pagarināto termiņu ieteikumu ieviešanu. Izvērtējot 2006.g. ieteikumus VDI iekšējās kontroles pilnveidošanai, konstatēts, ka 85 % no tiem ir realizēti. Savukārt, no atskaites gadā sniegtajiem ieteikumiem, 2007.gadā ieviesti 86 % no tiem, kuru ieviešanas termiņi konkrēti attiecas uz atskaites gadu. Atskaites gadā no pārbaudītajiem iekšējā audita ieteikumiem, netika izpildīti 13%, kuri savu aktualitāti nav zaudējuši, līdz ar to tika veikts to ieviešanas termiņu pagarinājums.

2007.g. pēcaudita norises laikā Iekšējā audita nodaļas darbinieki ne tikai sistematizēja un analizēja atbildīgo amatpersonu iesniegto informāciju par ieteikumu ieviešanu, bet paši izbrauca uz vairākiem RVDI birojiem, lai faktiski pārliecinātos par to izpildi.

Saistībā ar virkni normatīvo aktu grozījumiem audita jomā, kā arī pamatojoties uz LR MK 2007.gada 24.aprīļa instrukciju Nr.8 „Iekšējā audita metodiku”, tika veikta VDI iekšējā audita esošās procedūras izvērtēšana un tās aktualizācija..

2.5.2.VDI vadības sistēmas audits

Projekta “Darba drošības sistēmas un darba attiecību uzraudzības pilnveidošana” 1. komponentes “VDI darbības sistēmas vērtējums un tās pilnveidošana” ietvaros 2007. gadā tika realizēts VDI vadības sistēmas audits, kura ietvaros tika veikts vadības sistēmas novērtējums pēc valsts pārvaldes izcilības modeļa “Common Assessment Framework” (CAF) kritērijiem; pēc starptautiskā kvalitātes vadības standarta ISO 9001: 2000 “Kvalitātes pārvaldības sistēmas – Prasības”; vadības sistēmas atbilstības novērtējums pēc starptautiskā izcilības standarta “Investors in Excellence” (IiE) prasībām. VDI vadības sistēmas novērtējums ietver arī esošo VDI vadības sistēmas stipro pušu un pilnveidojamo jomu, kā arī galveno (kritisko) procesu aprakstus un risku novērtējumu, kā arī pilnveidošanas rekomendācijas - noteiktus VDI vadības sistēmas pilnveidošanas mērķus 5 gadiem.

3. Budžeta informācija

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	1 462 495	2 699 659	2 699 207
1.1.	dotācijas	1 462 495	2 699 659	2 699 659
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	1 462 487	2 699 659	2 699 207
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	1 400 087	2 668 738	2 668 287
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	-	350	336
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	1 400 087	2 668 388	2 667 951
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	62 400	30 921	30 920

14.tabula: Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (latos)

4. Personāls

2007. gada 2. janvārī stājās spēkā VDI Personāla sastāva saraksts ar 219 amata vietām, bet 2007.gada 31.oktobrī tika apstiprināts VDI Personāla sastāva saraksts ar 238 amata vietām . Uz 2007.gada 31.decembri VDI strādāja 172 ierēdņi un 48 darbinieki, brīvas bija 7,56% jeb 18 amata vietas, no tām – 12 ierēdņu un 3 darbinieku amata vietas.

VDI kopā 2007. gadā darbu uzsācis 31 ierēdnis (2006. gadā – 38 ierēdņi) un 11 darbinieki (2006. gadā – 10 darbinieki), bet no darba aizgājuši 13 ierēdņi (par 2 vairāk nekā 2006. gadā) un 15 darbinieki (par 1 vairāk nekā 2006. gadā). Lai gan absolūtie skaitļi attiecībā uz personāla mainību ir palikuši gandrīz tādi paši kā 2006.gadā, 2007.gadā VDI kopējais amata vietu skaits ir pieaudzis par 12,8%, tāpēc jāsecina, ka proporcionāli personāla lielā un straujā mainība 2007.gadā ir mazinājusies. Personālsastāva izmaiņas vērojamo pozitīvo tendenču attīstību veicinājis jau 2006.gadā aizsāktais un 2007.gadā turpinātais VDI ierēdņu un darbinieku motivēšanas process – tika paaugstināts atalgojums, noformētas veselības apdrošināšanas polises u.c.

	Sievietes	Vīrieši
Līdz 20 gadiem	2	0
20-29 gadi	36	11
30-39 gadi	26	12
40-49 gadi	31	16
50-59 gadi	31	26
60-69 gadi	12	16
70 gadi un vairāk	1	0

15.tabula: 2007.gadā VDI strādājošo darbinieku un ierēdņu skaita sadalījums pēc dzimuma un vecuma

Izglītības līmenis	Strādājošo skaits	
	Ir ieguvuši	Turpina studijas
Bakalaura grāds	22	0
Vairāki bakalaura grādi	1	0
Maģistra grāds	40	6
Vairāki maģistra grādi	2	0
Profesionālā augstākā izglītība	127	28
Doktora grāds	0	1
Ārvalstīs iegūta izglītība	0	
Kopā darbinieki ar augstāko izglītību	192	
Kopā darbinieki ar vidējo izglītību	18	
Kopā darbinieki ar vidējo speciālo izglītību	11	
Kopā darbinieki ar citu izglītību	1	

16.tabula: 2007.gadā VDI strādājošo ierēdņu un darbinieku skaita sadalījums pēc izglītības

2007.gadā VDI personāla rotācijas koeficients, salīdzinot ar 2006.gadu, ir samazinājies par 0,04 un bija 0,34 (Personāla rotācijas koeficients = (pieņemto skaits + atlaisto skaits)/personu vidējais skaits).

5. Komunikācija ar sabiedrību

5.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

2007.gadā turpinājās aktīvs darbs pie VDI Sabiedrisko attiecību stratēģijas (2005. - 2007.) īstenošanas, kas ļāva būtiski paaugstināt elektroniskā medija „Darba Aizsardzības Ziņas” kvalitāti. „Darba Aizsardzības Ziņas” ar e-pasta starpniecību reizi mēnesī tiek izsūtītas vairāk kā 4000 lasītāju, turklāt šis izdevums ir pieejams arī Kontaktpunkta mājas lapā www.osha.lv.

Nozīmīga VDI mērķauditorija ir tās darbinieki, un lai uzlabotu organizācijas iekšējo komunikāciju, 2007.gada martā Sabiedrisko attiecību nodaļa sāka izdot elektronisku VDI iekšējo laikrakstu „VDI Vēstis”, kas katru mēnesi pa e-pastu tiek izsūtīts visiem darbiniekiem. Izdevumā VDI darbinieki tiek informēti par aktualitātēm, tai skaitā likumdošanā, darbības prioritātēm un rezultātiem. Būtiski, ka tiek veidotas rubrikas, lai iepazīstinātu ar jaunajiem kolēģiem un ilggadējo kolēģu hobijiem, ceļojumiem.

2007.gada 22.maijā, Rīgas Centrālās stacijas laukumā, organizējot informatīvo telti, VDI atklāja informatīvo kampaņu “Darba līgums strādā!”, kuras mērķis bija akcentēt darba līguma nepieciešamību un nozīmi stabilās darba attiecībās. Kampaņas ietvaros, laika posmā no 22.maija līdz 1.jūnijam, VDI informatīvās teltis viesojās vairākās Latvijas pilsētās: Daugavpilī, Jēkabpilī, Tukumā, Ogrē un Madonā. Speciāli kampaņai VDI mājas lapā www.vdi.gov.lv tika atjaunota sadaļa “Darba līgums strādā”, kurā interesentiem visi informatīvie materiāli bija pieejami elektroniskā versijā.

2007.gadā VDI sadarbībā ar Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru (Aģentūra) rīkoja kampaņu „Drošas darbavietas iniciatīva”. Kampaņas „Drošas darbavietas iniciatīva” mērķa grupas bija darba devēji, nodarbinātie, un to pārstāvji, kā arī institūcijas un organizācijas, kas sniedz atbalstu un informāciju MVU, sociālie partneri un politikas veidotāji. Kampaņas vispārējais mērķis ir attīstīt preventīvās kultūras attīstību jaunajās ES dalībvalstīs un atbalstīt jaunās Kopienas stratēģijas darba drošības un veselības aizsardzības jomā 2007. – 2012.gadam ieviešanu. Kampaņas specifiskie mērķi ietver zināšanu nodošanu un izpratnes veicināšanu darba drošībā un veselības aizsardzībā, ņemot vērā MVU raksturīgās vajadzības. Kampaņas ietvaros 2007.gada septembrī tika organizēti pieci bezmaksas semināri Rīgā, Tukumā, Daugavpilī, Cēsīs un Liepājā. Semināru laikā dalībnieki tika informēti par aktualitātēm darba aizsardzības jomā, tika sniegti praktiski padomi darba vides risku izvērtēšanai (uzsverot balsta un kustību sistēmas darbības traucējumus), kā arī popularizēti „labas prakses” piemēri. Semināru dalībniekiem bija iespēja saņemt arī bezmaksas informatīvos materiālus.

Turpinot 2006.gadā iesāktās aktivitātes skolas vecuma jauniešiem, VDI arī 2007.gadā īstenoja vairākus izglītojošus pasākumus tieši šai mērķauditorijai. 2007.gada 19. februārī VDI aicināja Rīgas Franču liceja audzēkņus un skolotājus uz lekciju, kurā viņus ar VDI galvenajām darbības jomām un aktualitātēm iepazīstināja VDI direktore. Lekcijas turpinājumā darba tiesisko attiecību pamatus skaidroja VDI Juridiskās nodaļas vadītājs. Savukārt, VDI Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītāja skolēnus informēja par VDI un tās sociālo partneru plānotajiem izglītojošajiem pasākumiem 2007.gadā. Pēc lekcijas jauniešiem bija iespēja noskatīties Aģentūras veidotās darba drošības animācijas filmiņas “Napo”.

VDI 2007.gada 6.decembrī piedalījās biedrības „Junior Achievement – Latvija” rīkotajā Ēnu dienā, kuras laikā četri skolēni no Rīgas, Ķekavas un Talsiem kļuva par „ēnām” VDI direktorei, Darba tiesību nodaļas vadītājam un Sabiedrisko attiecību nodaļas vadītājam un iepazinās ar minēto amatpersonu darbu visas dienas garumā.

Jau otro gadu pēc kārtas VDI piedalījās arī starptautiskajā izglītības izstādē „Skola 2007”, kas norisinājās Starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā 2007. gada 1.– 4. martā. Izstādes laikā VDI speciālisti konsultēja apmeklētājus darba tiesisko attiecību jautājumos un piedāvāja bukletus, kuros apkopota svarīgākā informācija par darbā drošību un veselību, kā arī kontaktinformācija, kur meklēt palīdzību attiecīgajos pārkāpumu gadījumos.

No 2007.gada 22. – 24.novembrim VDI kopā ar LM piedalījās izstādē „Drošam darbam 2007”, kuras norises laikā piedāvāja semināru programmu par aktualitātēm darba aizsardzības likumdošanā, kā arī semināru ciklu, kas bija veltīts ļoti aktuālai un svarīgai tēmai – BKAS profilakse. Labākie nozares speciālisti sniedza skaidrojumu pareizai darba organizācijai, darbavietas iekārtošanai un darba apstākļu uzlabošanai.

Lielāko sabiedrības daļu iespējams sasniegt ar masu mediju starpniecību, tāpēc arī 2007. gadā VDI tieši šim informācijas kanālam turpināja pievērst lielu uzmanību, sniedzot masu medijiem informāciju par VDI darbību, projektiem un kampaņām; organizējot žurnālistu intervijas ar VDI amatpersonām un īstenojot citus informatīvos pasākumus. Pēc VDI apkopotajiem datiem, 2007. gadā dažāda veida masu medijos vairāk kā 1500 reizes bija publicēta vai pārraidīta informācija par VDI un tās īstenotajām aktivitātēm. Masu medijos visbiežāk tika atspoguļota informācija par nelaimes gadījumiem darbavietās (24%), VDI darbību (20%), nelegālās nodarbinātības aspektiem (18%) un darba tiesisko attiecību jautājumiem (18%). Analizējot informācijas kanālu veidus, jāsecina, ka visvairāk 2007.gadā informāciju saistībā ar VDI izplatīja prese - 65 %, TV - 23% un radio - 12%.

Viens no būtiskākajiem sabiedrības informēšanas veidiem ir institūcijas mājas lapa internetā. VDI uztur divas mājas lapas, viena no tām ir VDI mājas lapa www.vdi.gov.lv, savukārt, otra - Kontaktpunkta mājas lapa www.osha.lv, kurā pieejama plašākā informācija par darba aizsardzību Latvijā.

2006. gada nogalē ar ESF projekta atbalstu tika uzsākts nozīmīgs darbs pie VDI institucionālās identitātes izstrādes, kas tika pabeigts 2007.gada pavasarī. Rezultātā tika izstrādāta „VDI Institucionālās identitātes rokasgrāmata”. Paredzams, ka līdz ar institucionālās identitātes pakāpenisku ieviešanu viennozīmīgi uzlabosies arī VDI atpazīstamība tās mērķauditoriju vidū.

5.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

Lai panāktu pozitīvas izmaiņas darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jomā, ir nepieciešama sadarbība starp visām iesaistītajām pusēm – sociālajiem partneriem (darba devējiem un arodbiedrībām) un arī pašiem darbiniekiem. Sociālā dialoga stratēģiskais mērķis ir ekonomiskās izaugsmes, nodarbinātības un sociālās aizsardzības līdzsvarota attīstība. Minētā sadarbība jeb sociālais dialogs starp darba devēju un darbinieku ir viena no uzņēmumos maz izmantotajām iespējām. Tāpēc pašlaik Latvijā ir būtiski attīstīt sociālo dialogu uzņēmumu līmenī – paplašināt darba devēju un darbinieku zināšanas par darba koplīgumu slēgšanu, darba strīdu risināšanu, palielināt iesaistīto pušu administratīvo un organizatorisko potenciālu, pilnveidot pārrunu procedūru. Lai veicinātu sociālā dialoga attīstību uzņēmumu līmenī, VDI sadarbībā ar ES Twinning projektu “Arodveselības un darba drošības sistēmas tālāka attīstība” 5. martā Valmierā, 6.martā Daugavpilī un 8.martā Liepājā organizēja seminārus “Sociālais dialogs – ieguvums visiem”. Semināru mērķis bija informēt par sociālā dialoga nozīmi darba aizsardzības pasākumu īstenošanā un par tā ieviešanas veidiem, lai nodrošinātu uzņēmuma attīstību. Bezmaksas semināru apmeklētājiem bija iespēja tikties ar darba aizsardzības un sociālā dialoga speciālistiem, uzklaustīt to uzņēmumu pieredzi, kas ir sociālā dialoga veidošanas labas prakses piemēri, kā arī saņemt praktiski pielietojamus informatīvos materiālus.

Lai sniegtu ierosmes un motivētu tos uzņēmumus, kuros vēl nav attīstīts sociālais dialogs, tika rīkota arī apaļā galda diskusija „Ko mēs varam darīt”. Tajā piedalījās darba devēju, darbinieku un VDI pārstāvji.

VDI sadarbojās ar LBAS un LDDK arī VDI organizēto kampaņu ietvaros. Inspicēšanas kampaņas pasta un telekomunikāciju nozarē norises laikā kopā ar VDI inspektoriem pāris uzņēmumu apsekojumos devās arī pārstāvji no Latvijas Sakarnieku arodbiedrības (LSA). Savukārt, minētās kampaņas noslēgumā rīkotajā apaļā galda diskusijā, kurā tika apspriesta kampaņas gaita un rezultāti, aktualizētas nozarē pastāvošās problēmas un izteikti priekšlikumi to iespējamajiem risinājumiem, piedalījās arī A/S „Diena” pārstāvji un LSA viceprezidents.

Tāpat inspicēšanas kampaņu būvniecībā un kokapstrādē norises laikā VDI inspektoriem līdzī uzņēmumu apsekojumos devās arī attiecīgi Latvijas Celtnieku arodbiedrības un Latvijas Meža nozaru arodbiedrības pārstāvji, lai praksē iepazītos ar VDI pamatprincipiem un pieeju, pārbaudot un novērtējot uzņēmumus.

Savukārt, EN informatīvās kampaņas „Muskuļu, balsta un kustību sistēmas traucējumi” pasākumos piedalījās arī LDDK un LBAS pārstāvji (plašāk skat. 2.1.2.1.nodaļu).

VDI sadarbībā ar Latvijas Tirgotāju asociāciju (LTA) 2007.gadā organizēja semināru LTA biedriem par aktuāliem darba tiesību jautājumiem, kā arī piedalījās sanāksmē, kurā tika apspriesti LTA izstrādātie priekšlikumi grozījumiem Darba likumā.

12.aprīlī „GE Money” birojā, Rīgā tika atklāta acu veselības kampaņa biroju darbiniekiem „Atpūtiņi acis!”, kuras ietvaros līdz pat 31. maijam darba devēji tika aicināti pieteikt acu ārstes un darba aizsardzības speciālistes bezmaksas vizīti savā uzņēmumā, lai izglītotu darbiniekus, kā rūpēties par savām acīm, kā arī noteiktu, vai birojā ir darbam draudzīga vide.

Kampaņas ietvaros acu veselības speciālistes apmeklēja 47 uzņēmumu un iestāžu birojus, sniedzot medicīnisku informāciju un profesionālus padomus par acu veselību. Rezultātā vairāk kā 500 biroju darbinieki tika informēti par to, kā rūpēties par savām acīm un sakārtot darba vidi. Birojos tika veikti mērījumi, kas noteica, vai darba vide ir piemērota un atbilstoša veselības standartiem, kā arī atraktīvā veidā tika pasniegti acu vingrinājumi, ko ieteicams veikt dienas laikā, strādājot ar datoru.

Acu veselības kampaņas oficiālajā mājas lapā www.atputiniacis.lv bija iespējams ne tikai pieteikt kampaņas vizīti savā uzņēmumā, bet arī aizpildīt anketu par acu veselības problēmām. Aptaujas rezultāti liecināja, ka trīs ceturtdaļas (74%) respondentu apstiprina redzes pasliktināšanos, kopš strādā ar datoru. 94% no aptaujas dalībniekiem atzīst, ka darba dienas beigās jūt acu nogurumu, tai skaitā, 19% norāda, ka šādas sajūtas piedzīvo vienmēr, 40% bieži un 35% atzīst, ka reizēm. Aptauja uzrāda, ka 57% no respondentiem neveic nekādus vingrinājumus acu atpūtināšanai darba dienas laikā, bet 18% savas acis atpūstina, skatoties tālumā vai vienkārši aizejot uz citu vietu (14%). 74% no aptaujas dalībniekiem nelieto acu vitamīnus vai pilienus, lai gan gandrīz katrs otrais (48%) ir vērsies ar acu veselības problēmām pie acu ārsta. Kā visbiežākās sūdzības tiek minētas graušanas sajūta acīs (34%), acu apsārtums (19%), acu asarošana (16%) un attēla dubultošanās (11%).

Lai pievērstu uzņēmēju un nodarbināto uzmanību BKAS darbavietās, tās izraisošajiem faktoriem un ergonomisku darbavietu ierīkošanas nepieciešamībai, VDI 2007.gadā organizēja kampaņu „Drošas darbavietas iniciatīva”. 90% cilvēku noteiktā dzīves posmā cieš no balsta un kustību sistēmas darbības, kā arī ar darbu saistītiem kakla un augšējo ekstremitāšu traucējumiem un slimībām, kas ir plaši izplatīta problēma darbavietās. Īpaši neaizsargāti no BKAS ir nodarbinātie MVU, jo ne visos MVU strādā darba drošības speciālists, kurš konsultē un uzrauga ergonomisku darba vietu ierīkošanu.

2007.gada 12.septembrī uzņēmuma "Grīvas mēbeles" telpās Rīgā ar preses konferenci un semināru „Drošas darbavietas iniciatīva – labāka darba vieta visiem” Latvijā tika uzsākta Aģentūras, VDI un Eiropas informācijas centra kopīgi rīkotā kampaņa MVU „Drošas darbavietas iniciatīva”. Kampaņas mērķis bija veicināt integrētu vadības pieeju ergonomisku darba vietu ierīkošanai, tādējādi nepakļaujot darbiniekus balsta un kustību sistēmas darbības traucējumu riskam, kā arī aktualizēt „labas prakses” piemērus.

Kampaņas ietvaros VDI Latvijā rīkoja piecus bezmaksas seminārus MVU vadītājiem un darbiniekiem Rīgā, Tukumā, Daugavpilī, Cēsīs un Liepājā, kuru uzdevums bija informēt darba devējus un darba ņēmējus par darba drošības un veselības aizsardzības aktualitātēm, kā arī skaidrot ergonomiskas darbavietas nozīmi mūsdienu uzņēmējdarbībā.

Pateicoties Eiropas informācijas centra sniegtajam atbalstam kampaņai „Drošas darbavietas iniciatīva”, tika izveidotas piecas labās prakses īsfilmas par veiksmīgiem darba aizsardzības risinājumiem dažādās nozarēs.

Semināru laikā darba ņēmējiem un darba devējiem bija iespēja satikt profesionāļus no darba drošības un veselības aizsardzības nozares. Semināru ietvaros dalībniekiem bija iespēja aplūkot datortehnoloģiju ražotāja HP piedāvāto ergonomisko un darbiniekam draudzīgo biroja darbavietas iekārtojuma risinājumu. Savukārt, DVVI pārstāvis demonstrēja veidu, kā pareizi celt un pārvietot smagumus. Visi semināru apmeklētāji bija laipni aicināti izmēģināt gan ergonomisko biroja tehniku, gan iejusties noliktavas darbinieka lomā.

29.attēls: Semināra „Drošas darbavietas iniciatīva – labāka darba vieta visiem” apmeklētāja iepazīstas ar ergonomiskiem biroja darba vietu risinājumiem

Kampaņas ietvaros tika izdota praktiska rokasgrāmata darba vides risku novērtēšanai, kas sniedz iespēju darba devējiem un darba ņēmējiem analizēt un izvērtēt darba vidi savā uzņēmumā saskaņā ar konkrētā sektora vajadzībām. Rokasgrāmatu un citus informatīvos materiālus ikviens var saņemt VDI un RVDI vai arī iepazīties ar tiem elektroniskā veidā VDI mājas lapā - www.vdi.gov.lv/ddi2007 vai <http://hwi.osha.europa.eu/>.

6. Plāni 2008.gadam

VDI nākotnes plāni ir saistīti ar prioritāro darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas uzraudzību. 2008.gadā VDI turpinās uzņēmumu uzraudzības procesa un inspicēšanas metožu pilnveidošanu, pamatdarbības rezultātu izpildes rādītāju kvantitatīvu izpildi, darbības kvalitātes uzlabošanu un inspektoru skaita palielināšanu, nodrošinot Eiropas Kopienas stratēģiju darba drošības un

veselības aizsardzības jomā 2007. – 2012.gadam īstenošanu Latvijā, lai nodrošinātu darba aizsardzības sistēmas darbību un harmonisku attīstību, kā arī Darba aizsardzības pamatnostādņu projektā paredzēto letālo nelaimes gadījumu darbā skaita samazināšanu un darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumu samazināšanu.

VDI darbības prioritātes 2008. gadā:

- ES līmenī VDI īstenos Vecāko darba inspektoru komitejas informatīvās un inspicēšanas kampaņu “Smaguma pārvietošana ar rokām” un Eiropas nedēļas informatīvo kampaņu “Riska novērtēšana”.

- Nacionālajā līmenī VDI turpinās realizēt Valdības deklarācijā noteikto prioritāti par nelegālās nodarbinātības samazināšanu, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 2.novembra rīkojumam Nr.836 „Pasākumu plāns 2005.-2009. gadam VDI administratīvās spējas paaugstināšanai saistībā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu”.

- VDI līmenī tiks organizētas inspicēšanas kampaņas tajos uzņēmumos, kuru saimnieciskā darbība ir nozarēs ar paaugstinātu nelaimes gadījumu un arodslimību risku: būvniecības nozarē; šūšanas un tekstilizstrādājumu ražošanas uzņēmumos; frizētavās un skaistumkopšanas salonos; uzņēmumos ar paaugstinātu sprādzienbīstamību.

2008.gadā VDI turpinās piesaistīt ES struktūrfondu finansiālo atbalstu un plāno uzsākt šādus projektus: ESF „Darba tiesisko attiecību un darba drošības sistēmas uzraudzības pilnveidošana”, ESF „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos”(kopā ar LDDK), ERAF „VDI informatīvā centra izveide un darba apstākļu nodrošināšana atbilstoši veicamajām funkcijām” un ERAF „VDI IS pilnveidošana un e-pakalpojumu ieviešana”.

Atbilstoši apstiprinātajai VDI 2008.gada darbības programmai, 2008.gadā plānots izpildīt šādus kvantitatīvos rādītājus:

- kopējais uzņēmumu apsekojumu skaits – 14 300, t.sk. apsekojumi sakarā ar nelegālās nodarbinātības samazināšanu – 6 300;
- semināru skaits darba devējiem un darbiniekiem – 28.

1. pielikums

VDI pārskats - analīze par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2007.gadā

1.	Reģistrētos nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pa republikas rajoniem						
	Rajons	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	Austrumvidzemes RVDI	60	73	11	15	5	5
	Alūksnes rajons	10	9	2	1	2	2
	Balvu rajons	4	5	1	1	0	0
	Gulbenes rajons	22	32	5	7	2	2
	Madonas rajons	24	27	3	6	1	1
	Dienvidu RVDI	115	133	18	17	8	3
	Aizkraukles rajons	34	23	10	3	3	0
	Jēkabpils rajons	38	67	4	5	1	0
	Ogres rajons	43	43	4	9	4	3
	Kurzemes RVDI	248	238	42	24	5	5
	Liepājas rajons	18	20	6	2	1	0
	Liepāja	111	107	18	13	1	1
	Talsu rajons	31	18	5	0	0	0
	Saldus rajons	23	13	4	1	0	0
	Kuldīgas rajons	8	19	1	6	1	0
	Ventspils rajons	12	8	1	1	1	0
	Ventspils	45	53	7	1	1	4
	Latgales RVDI	139	144	28	29	5	6
	Daugavpils	37	55	6	14	0	2
	Rēzekne	34	31	4	3	2	1
	Daugavpils rajons	7	8	3	2	1	1
	Rēzeknes rajons	29	18	7	2	1	0
	Ludzas rajons	5	9	0	2	0	0
	Krāslavas rajons	6	2	0	0	0	1
	Preiļu rajons	21	21	8	6	1	1
	Rīgas RVDI	914	929	151	133	22	29
	Rīgas rajons	195	200	28	29	5	11
	Rīga	696	714	118	100	17	18
	Jūrmala	23	15	5	4	0	0
	Ziemeļvidzemes RVDI	174	204	23	23	4	2
	Cēsu rajons	47	65	8	9	1	1
	Limbažu rajons	32	26	2	2	1	0
	Valkas rajons	31	35	3	5	1	0
	Valmieras rajons	64	78	10	7	1	1
	Zemgales RVDI	122	149	20	27	4	8
	Jelgavas rajons	16	24	6	4	0	1
	Jelgava	33	41	7	7	0	1
	Bauskas rajons	19	19	4	6	1	1
	Dobeles rajons	18	30	1	4	1	2
	Tukuma rajons	36	35	2	6	2	3
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

2. Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pa nozarēm							
	Nozares	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	78	72	20	16	8	3
01	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN AR TO SAISTĪTI PAKALPOJUMI	34	30	10	3	4	2
02	MEŽSAIMNIECĪBA, KOKMATERIĀLU SAGATAVOŠANA UN AR TO SAISTĪTI PAKALPOJUMI	44	42	10	13	4	1
B	ZVEJNIECĪBA	3	1	2	0	0	1
05	ZVEJNIECĪBA, ZIVAUDZĒTAVU UN ZIVSAIMNIECĪBU DARBĪBA, AR ZVEJNIECĪBU SAISTĪTI PAKALPOJUMI	3	1	2	0	0	1
C	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	10	11	1	4	1	0
10	OGĻU UN BRŪNOGĻU IEGUVE; KŪDRAS IEGUVE	7	7	1	3	0	0
14	PĀRĒJĀ IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	3	4	0	1	1	0
D	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	611	593	89	72	17	9
15	PĀRTIKAS PRODUKTU UN DZĒRIENU RAŽOŠANA	95	71	16	12	1	2
16	TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	1	1	0	0	0	0
17	TEKSTILIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	21	12	2	1	0	0
18	APĢĒRBU RAŽOŠANA; KAŽOKĀDU APSTRĀDE UN KRĀSOŠANA	14	9	0	1	0	0
20	KOKSNES, KOKA UN KORĶA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MĒBELES; SALMU UN PĪTO IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	243	251	31	28	11	1
21	CELULOZES, PAPĪRA UN PAPĪRA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	7	10	3	2	0	0
22	IZDEVĒJDARBĪBA, POLIGRĀFIJA UN IERAKSTU REPRODUCĒŠANA	20	21	2	0	0	0
23	NAFTAS PĀRSTRĀDES PRODUKTU, KOKSA UN KODOLDEGVIELAS RAŽOŠANA	0	2	0	2	0	0
24	ĶĪMISKO VIELU, TO IZSTRĀDĀJUMU UN ĶĪMISKO ŠĶIEDRU RAŽOŠANA	10	13	1	1	0	0
25	GUMIJAS UN PLASTMASAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	12	8	5	1	1	0
26	NOMETĀLISKO MINERĀLU IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	34	36	5	2	1	0
27	METĀLU RAŽOŠANA	18	17	2	5	1	1
28	GATAVO METĀLIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MAŠĪNAS UN IEKĀRTAS	62	76	12	7	0	2
29	IEKĀRTU, MEHĀNISMU UN DARBA MAŠĪNU RAŽOŠANA	8	7	1	0	0	0
31	ELEKTRISKO MAŠĪNU UN APARĀTU RAŽOŠANA	9	7	0	0	0	0
32	RADIO, TELEVĪZIJAS UN SAKARU IEKĀRTU UN APARATŪRAS RAŽOŠANA	1	1	0	0	0	0
33	MEDICĪNISKO, PRECĪZIJAS UN OPTISKO INSTRUMENTU, PULKSTEŅU RAŽOŠANA	0	1	0	0	0	0

34	AUTOMOBILU, PIEKABJU UN PUSPIEKABJU RAŽOŠANA	2	1	1	0	0	1
35	CITU TRANSPORTLĪDZEKĻU RAŽOŠANA	17	12	0	4	1	1
36	MĒBEĻU RAŽOŠANA; CITUR NEKLASIFICĒTA RAŽOŠANA	32	30	5	2	0	0
37	OTRREIZĒJĀ PĀRSTRĀDE	5	7	3	4	1	1
E	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES UN ŪDENS APGĀDE	37	53	3	6	1	2
40	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES, TVAIKA UN KARSTĀ ŪDENS APGĀDE	34	44	3	3	1	2
41	ŪDENS IEGUVE, ATTĪRĪŠANA UN SADALE	3	9	0	3	0	0
F	BŪVNIECĪBA	222	251	66	75	10	21
45	BŪVNIECĪBA	222	251	66	75	10	21
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBILU, MOTOCIKLU, INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	152	178	22	21	0	4
50	AUTOMOBILU UN MOTOCIKLU PĀRDOŠANA, APKOPE UN REMONTS; AUTODEGVIELAS MAZUMTIRDZNIECĪBA	18	18	7	3	0	0
51	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN KOMISIJAS TIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS UN MOTOCIKLUS	34	42	10	7	0	1
52	MAZUMTIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS, MOTOCIKLUS UN AUTODEGVIELU; INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	100	118	5	11	0	3
H	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	15	29	0	1	1	1
55	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	15	29	0	1	1	1
I	TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	294	275	34	29	8	14
60	SAUSZEMES TRANSPORTS; CAURUĻVADU TRANSPORTS	132	96	14	17	4	6
61	ŪDENSTRANSPORTS	16	26	2	3	0	3
62	GAISA TRANSPORTS	13	9	0	0	1	0
63	TRANSPORTA PAPILDDARBĪBA UN PALĪGDARBĪBA; TŪRISMA AĢENTŪRU DARBĪBA	60	87	12	7	1	4
64	PASTS UN TELEKOMUNIKĀCIJAS	73	57	6	2	2	1
J	FINANŠU STARPNIECĪBA	1	9	0	1	0	0
65	FINANŠU STARPNIECĪBA, IZŅEMOT APDROŠINĀŠANU UN PENSIJU FINANSĒŠANU	1	7	0	1	0	0
67	FINANŠU STARPNIECĪBU PAPILDINOŠA DARBĪBA	0	2	0	0	0	0
K	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU, NOMA, DATORPAKALPOJUMI, ZINĀTNE UN CITI KOMERCPAKALPOJUMI	25	34	7	3	2	1
70	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	9	16	4	1	1	1
71	TRANSPORTLĪDZEKĻU, MAŠĪNU UN IEKĀRTU, INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU IZNOMĀŠANA	4	2	2	0	0	0
73	ZINĀTNISKĀS PĒTNIECĪBAS DARBS	0	1	0	0	0	0
74	CITI KOMERCPAKALPOJUMI	12	15	1	2	1	0
L	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	68	68	8	5	0	1

75	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	68	68	8	5	0	1
M	IZGLĪTĪBA	56	59	10	11	2	0
80	IZGLĪTĪBA	56	59	10	11	2	0
N	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	128	148	11	10	0	0
85	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	128	148	11	10	0	0
O	SABIEDRISKIE, SOCIĀLIE UN INDIVIDUĀLIE PAKALPOJUMI	69	87	20	14	3	1
90	ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA, TERITORIJAS TĪRĪŠANA	13	12	3	1	1	1
91	SABIEDRISKO, POLITISKO UN CITU ORGANIZĀCIJU DARBĪBA	0	6	0	2	0	0
92	ATPŪTA, KULTŪRA UN SPORTS	5	12	1	1	0	0
93	PĀRĒJO INDIVIDUĀLO PAKALPOJUMU SNIEGŠANA	51	57	16	10	2	0
Q	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	3	2	0	0	0	0
99	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	3	2	0	0	0	0
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

3.	Nelaiimes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma veidiem						
	Uzņēmuma veidi	2006		2007			
	Valsts iestāde	66		80			
	Akciju sabiedrība	407		364			
	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	1152		1297			
	Individuālais komersants	25		20			
	Pašvaldību uzņēmums	121		109			
	Sabiedriskā organizācija	1		0			
	kopā	1772		1870			

4.	Nelaiimes gadījumu sadalījums pa uzņēmuma grupām						
	Uzņēmuma grupas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	līdz 5 strādājošiem	35	34	14	10	5	4
	no 6 līdz 49 strādājošiem	373	445	98	108	22	30
	no 50 līdz 249 strādājošiem	588	620	111	97	16	11
	no 250 līdz 499 strādājošiem	236	257	27	20	3	8
	500 strādājošie un vairāk	540	514	43	33	7	5
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

5.	Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pa profesijām						
	Profesijas	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
1	LIKUMDEVĒJI, VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	36	58	11	13	3	5
1.1	Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	2	8	1	2	0	1
1.2	Kolektīvie vadītāji	30	39	9	8	3	3
1.3	Vispārēji vadītāji	4	11	1	3	0	1

2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	68	96	6	12	0	0
2.1	Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri un tiem radniecīgu profesiju vecākie speciālisti	7	7	1	4	0	0
2.2	Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	28	45	2	3	0	0
2.3	Vecākie izglītības iestāžu speciālisti	20	21	2	4	0	0
2.4	Citi vecākie speciālisti	13	23	1	1	0	0
3	SPECIĀLISTI	103	127	15	13	4	3
3.1	Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	23	34	5	5	2	2
3.2	Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	48	52	2	3	0	0
3.3	Izglītības iestāžu speciālisti	7	7	1	1	1	0
3.4	Citi speciālisti	25	34	7	4	1	1
4	KALPOTĀJI	102	99	7	9	2	2
4.1	Iestāžu kalpotāji	88	93	5	8	1	1
4.2	Klientu apkalpotāji	14	6	2	1	1	1
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	192	211	13	15	0	1
5.1	Individuālo pakalpojumu un apsardzes darbinieki	138	156	9	10	0	1
5.2	Modeļi, pārdevēji, tērpu un preču demonstrētāji	54	55	4	5	0	0
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	25	15	6	2	1	1
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	24	15	5	2	1	1
6.2	Personiskā patēriņa lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	1	0	1	0	0	0
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	456	480	92	85	12	19
7.1	Ieguves rūpniecības un celtniecības strādnieki	123	139	37	44	8	12
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	223	201	46	31	3	7
7.3	Precīzijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespaidēji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	5	8	0	1	0	0
7.4	Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	105	132	9	9	1	0
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	425	424	72	56	18	15
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	171	161	20	15	7	0
8.2	Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	76	97	15	12	0	2
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	178	166	37	29	11	13
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	365	360	71	63	13	12
9.1	Tirdzniecības un apkalpošanas jomas vienkāršās profesijas	90	77	24	11	2	0
9.2	Lauksaimniecības, zivsaimniecības un tām radniecīgu nozaru vienkāršās profesijas	21	17	8	7	1	0
9.3	Raktuvju, būvniecības, rūpniecības un transporta vienkāršās profesijas	254	266	39	45	10	12
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

6.	Nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc to instruēšanas						
	Ievadinstruktaža	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	veikta	1652	1756	255	237	44	49
	nav veikta	120	114	38	31	9	9
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

	Instruktāža darba vietā	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	veikta	1658	1775	257	245	44	48
	nav veikta	67	48	26	13	7	6
	nav nepieciešama	47	47	10	10	2	4
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

7.	Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc darba stāža amatā, kuru izpildot noticis nelaimes gadījums						
	Darba stāžs	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	līdz 1 gadam	618	760	123	127	24	33
	no 1 līdz 3 gadiem	551	536	90	71	18	15
	no 4 līdz 10 gadiem	364	349	57	45	7	7
	no 11 līdz 15 gadiem	104	109	8	9	2	2
	no 16 līdz 20 gadiem	33	38	3	3	1	0
	virs 20 gadiem	102	78	12	13	1	1
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

8.	Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc dzimuma						
	Dzimums	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	Sievietes	595	608	53	46	3	4
	Vīrieši	1177	1262	240	222	50	54
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

9.	Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc to vecuma						
	Vecums	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	līdz 18 gadiem	12	16	4	4	1	0
	no 18 līdz 24 gadiem	232	280	25	25	4	7
	no 25 līdz 34 gadiem	325	367	50	36	7	11
	no 35 līdz 44 gadiem	387	389	65	51	12	12
	no 45 līdz 54 gadiem	437	446	79	72	20	14
	no 56 līdz 64 gadiem	308	288	50	59	4	9
	virs 65 gadiem	71	84	20	21	5	5
	kopā	1772	1870	293	268	53	58

10.	Nelaiimes gadījumos cietušo skaits pa mēnešiem						
	Mēnesis	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
	janvāris	148	175	24	29	2	4
	februāris	140	137	36	24	2	5
	marts	182	164	31	16	6	6
	aprīlis	128	120	27	16	4	9
	maijs	131	158	19	19	3	4
	jūnijs	132	177	21	26	5	1

jūlijs	158	164	20	33	5	1
augusts	176	183	25	28	5	5
septembris	143	148	22	18	4	7
oktobris	154	172	28	18	7	8
novembris	144	156	21	29	5	4
decembris	136	116	19	12	5	4
kopā	1772	1870	293	268	53	58

11. Nelaiemes gadījumu sadalījums pēc nelaiemes gadījumu cēloņiem							
	Nelaiemes gadījumu cēloņi	Tajā skaitā					
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
1	Neapmierinoši apstākļi darba vietā	180	147	47	42	8	5
	Trūkst drošības aprīkojums, tas nedarbojas vai ir nepietiekošs	67	58	26	26	4	1
	Bojātas iekārtas, instrumenti vai darba rīki	20	21	1	4	1	1
	Kļūme darba materiālā, produktā vai vielā	11	15	1	2	0	1
	Šauras vai nepiemērotas telpas	3	4	0	2	0	0
	Nepietiekoša kārtība darba vietā	25	22	5	5	3	0
	Nepiemērotie individuālās aizsardzības līdzekļi, vai to trūkums	20	13	9	2	0	1
	Pārējie (Neapmierinoši apstākļi darba vietā)	34	14	5	1	0	1
2	Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	1410	1512	216	221	38	31
	Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	722	823	102	125	25	20
	Nav lietots drošības aprīkojums vai IAL	42	48	7	14	0	4
	Lietotas nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes	61	69	20	12	3	1
	Lietoti nepiemēroti vai nepieļauti darba rīki, instrumenti, mašīnas	5	8	0	4	0	0
	Nepietiekoša uzmanība	519	533	66	56	4	3
	Darbs alkohola reibumā	30	17	13	7	5	3
	Pārējie (Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks))	31	14	8	3	1	0
3	Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	227	250	116	114	18	27
	Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	72	94	33	50	11	13
	Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	80	86	46	34	4	9
	Nepareiza darba tehnoloģijas izvēle	23	16	12	2	0	0
	Neapmierinoša darba uzdevumu deleģēšana, atbildības sadalījums	6	9	4	4	1	2
	Neapmierinoša darba vietas izveidošana	30	29	16	18	1	1
	Neapmierinoša darba telpas uzturēšana	4	5	1	1	0	0
	Pārējie (Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi)	12	11	4	5	1	2
4	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	115	148	24	27	10	14
	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	115	148	24	27	10	14
5	Vardarbība (uzbrukumi)	96	94	4	7	1	0
	Vardarbība (uzbrukumi)	96	94	4	7	1	0
6	Pārējie	34	23	5	3	3	4
	Pārējie	34	23	5	3	3	4
	kopā	2062	2174	412	414	78	81

12.	Nelaiimes gadījumos cietušo sadalījums pēc traumēšanas faktoriem						
	Traumēšanas faktori	Kopā		Tajā skaitā			
				Smagi		Letāli	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
00	Nav informācijas	1	2	1	0	0	0
10	Saskarsme ar elektropriegumu, ar temperatūru, ar bīstamām vielām	80	69	12	8	5	8
11	Netiešs kontakts ar metināšanas elektrisko loku, ar elektrisko dzirksteli, ar zibeni (pasīvs)	5	5	1	0	0	0
12	Tiešais kontakts ar elektrību, elektriskā lādiņa saņemšana ķermenī (elektrotrieciens)	7	8	1	2	3	2
13	Saskarsme ar atklātu uguni, karstu vai degošu priekšmetu vai vidi	39	27	6	3	2	3
14	Saskarsme ar aukstu vai saldētu priekšmetu vai vidi	4	0	2	0	0	0
15	Saskarsme ar indīgām vielām, ieelpojot tās caur degunu, muti	4	10	1	1	0	3
16	Saskarsme ar indīgām vielām, absorbējot tās caur ādu vai acīm	15	15	1	0	0	0
17	Saskarsme ar indīgām vielām caur gremošanas sistēmu, norijot tās	0	3	0	1	0	0
19	Citi 10.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	6	1	0	1	0	0
20	Iegrimšana šķidrā vielā, iegrūšana, nosmakšana – sīkāk nav norādīts	9	12	1	5	7	4
21	Iegrimšana, sūkšana šķidrumā	4	1	0	0	4	1
22	Iegrimšana, iegrūšana, apbēšana zem cietām vielām	4	11	1	5	2	3
23	Nosmakšana ar gāzi vai ar elementārdaļiņām gaisā	1	0	0	0	1	0
30	Horizontāla vai vertikālā sadursme ar/prestacionāru objektu (cilvēks kustībā) – sīkāk nav norādīts	629	592	145	131	19	15
31	Vertikāla kustība – sadursme/trieciens ar vai prestacionāru objektu (kritiena (no augstuma) rezultātā)	582	516	137	123	16	11
32	Sadursme, trieciens ar vai prestacionāru objektu horizontālas kustības rezultātā	45	75	7	7	3	4
39	Citi 30.grupas Kontakts - Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	2	1	1	1	0	0
40	Sadursme vai sitiens ar kustībā esošu priekšmetu – sīkāk nav norādīts	464	507	71	78	18	22
41	Sitiens – lidojoša priekšmeta iedarbība	81	82	14	9	4	0
42	Sitiens – krītoša priekšmeta iedarbība	175	192	27	27	1	5
43	Sitiens – piekarināta, šūpojoša priekšmeta iedarbība	16	21	1	4	0	0
44	Sitiens – ripojoša priekšmeta iedarbība, ieskaitot transportlīdzekļus	74	61	4	6	3	2
45	Saduršanās ar kustībā esošiem objektiem, t.sk. transportlīdzekļiem – saduršanās ar personu (cietušais kustībā)	117	150	25	32	10	15
49	Citi 40.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	1	1	0	0	0	0
50	Saskarsme ar asu, smailu, raupju, nelīdzenu Materiālo agentu – sīkāk nav norādīts	217	277	3	5	1	1
51	Saskarsme ar asu Materiālo agentu (naži, asmeņi, utt.)	137	169	2	5	1	0
52	Saskarsme ar smailu Materiālu agentu (naglas, asi instrumenti, utt.)	49	73	0	0	0	0

53	Saskarsme ar nelīdzenu, raupju, cietu Materiālu agentu	30	35	1	0	0	1
59	Citi 50.grupas Kontakta – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	1	0	0	0	0	0
60	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana, sasmalcināšana (saberžot), utt. – sīkāk nav norādīts	247	289	54	35	2	7
61	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – iekšienē	37	24	9	5	1	1
62	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – zem	31	35	6	2	1	1
63	Ievilkšana, saspiešana, iespiešana – starp	96	122	15	7	0	5
64	Ķermeņu daļas, rokas vai pirksta noraušana vai atgriešana (amputācija)	83	108	24	21	0	0
70	Fiziska vai garīga spriedze, stress – sīkāk nav norādīts	22	27	1	1	0	1
71	Fiziska spriedze – skeleta-muskuļu sistēmā	21	24	1	1	0	1
73	Garīga spriedze, stress vai šoks	1	3	0	0	0	0
80	Kodums, dzēliens, spēriens, situms, utt. (cilvēka vai dzīvnieka)	100	93	5	5	1	0
81	Dzīvnieku kodiens	40	32	0	0	0	0
82	Insektu vai zivju kodiens, dzēliens	2	0	0	0	0	0
83	Trieciens, sitiens, grūdiens, spēriens, sitiens, žņaugšana (gan cilvēku, gan dzīvnieku)	58	60	5	5	1	0
89	Citi 80.grupas Kontakti – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš	0	1	0	0	0	0
99	Pārējie Kontakti – Ievainojuma veidi, kas nav minēti iepriekš šajā klasifikācijā	3	2	0	0	0	0
kopā		1772	1870	293	268	53	58

13.	Nelaiemes gadījumu sadalījums pēc ievainotām ķermeņu daļām			
	Ievainota ķermeņu daļa	2006	2007	
00	Cietušo ķermeņa daļu nav iespējams noteikt	6	8	
10	Galva (bez detalizēta uzskaitījuma)	197	222	
11	Galvas un galvaskausa nervi un asinsvadi, smadzeņu asinsvadi	14	12	
12	Sejas daļa	57	57	
13	Acs (acis)	50	52	
14	Auss (ausis)	1	2	
15	Zobi	1	0	
18	Galva, cietušas daudzas daļas	13	22	
19	Galva, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	9	6	
20	Kakls (bez detalizēta uzskaitījuma)	9	10	
21	Kakls, neieskaitot mugurkaulu un kakla skriemeļus	4	2	
22	Kakls, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	2	0	
30	Mugura (bez detalizēta uzskaitījuma)	15	22	
31	Mugura, ieskaitot mugurkaulu un muguras skriemeļus	38	41	
39	Mugura, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	2	1	
40	Rumpis un orgāni (bez detalizēta uzskaitījuma)	17	8	
41	Krūškurvis, ribas (arī locītavas) un plecu lāpstiņas	59	63	
42	Krūšu daļa, ieskaitot orgānus	18	12	
43	Iegurnis un vēdera daļa, ieskaitot orgānus	27	24	
48	Rumpis, ievainotas daudzas vietas	1	1	
49	Rumpis, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	1	2	
50	Augšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	28	32	
51	Plecs un plecu locītavas	48	30	
52	Roka, ieskaitot elkoni	115	111	
53	Plauksta	125	133	
54	Rokas pirksts (pirksti)	360	421	

55	Delnas locītava	25	20
58	Augšējās ekstremitātes, cietušas daudzas vietas	8	4
59	Augšējās ekstremitātes, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	13	13
60	Apakšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	71	74
61	Gūža un gūžas locītava	19	19
62	Kāja, ieskaitot celi	92	107
63	Potīte	91	83
64	Pēda	120	146
65	Kājas pirksts (pirksti)	47	42
68	Apakšējās ekstremitātes, skartas daudzas vietas	11	9
69	Apakšējās ekstremitātes, citas daļas, kas iepriekš nav minētas	25	20
70	Viss ķermenis (bez detalizēta uzskaitījuma)	13	7
71	Viss ķermenis (sistēmiskā iedarbība)	3	6
78	Cietušas daudzas ķermeņa vietas	16	23
99	Citas ķermeņa daļas, kas nav iepriekš minētas	1	3
	kopā	1772	1870

14.	Nelaiimes gadījumu sadalījums pēc ievainojuma rakstura		
	Ievainojuma raksturs	2006	2007
000	Ievainojuma veids nezināms vai nav norādīts	19	26
010	Brūces un virspusēji ievainojumi	171	227
011	Virspusēji ievainojumi	182	235
012	Atvērtas brūces	236	250
019	Citi brūču un virspusēju ievainojumu veidi	44	51
020	Kaulu lūzumi	205	216
021	Slēgti lūzumi	305	271
022	Atklāti lūzumi	103	100
029	Citi kaulu lūzumu veidi	6	9
030	Izmežģījumi, sastiepumi un izstiepumi	82	90
031	Izmežģījumi un muguras skriemeļu mežģījumi (subluksācijas)	2	4
032	Sastiepumi un izstiepumi	55	52
039	Citi izmežģījumu, sastiepumu un izstiepumu veidi	17	10
040	Traumatiskas amputācijas (ķermeņa daļu zaudējums)	97	116
050	Smadzeņu satricinājums un iekšējie ievainojumi	61	60
051	Smadzeņu satricinājums un intrakraniālie ievainojumi	40	22
052	Iekšējie ievainojumi	24	15
059	Citi smadzeņu satricinājuma un iekšējo ievainojumu veidi	10	9
060	Apdegumi, applaucējumi un apsaldējumi	16	9
061	Apdegumi un applaucējumi (termālie)	33	31
062	Ķīmiskie apdegumi	17	13
063	Apsaldējumi	2	0
069	Citi apdegumu, applaucējumu un apsaldējumu veidi	1	2
070	Saindēšanās un infekcijas	0	3
071	Akūtas saindēšanās	1	5
072	Akūtas infekcijas	5	1
079	Citi saindēšanās un infekciju veidi	0	3
080	Slikšana un asfiksija (nosmakšana)	4	1
081	Asfiksija (nosmakšana)	2	2
091	Akūts dzirdes zudums	0	2
099	Citas skaņas iedarbības un vibrācijas sekas	1	0
101	Karstuma un saules dūriens	1	0
109	Citas temperatūras galējību, gaismas un radiācijas sekas	2	0
110	Šoks	1	3
111	Šoks pēc agresijas, vardarbības un draudiem	0	1

112	Traumatiskais šoks	1	0
120	Daudzi ievainojumi	14	17
119	Citi šoka veidi	0	1
999	Citi ievainojumi, kas nav minēti iepriekš	12	13
	kopā	1772	1870
15.	Nelaiimes gadījumu sadalījums pa darba nespējas darba dienām		
		2006	2007
	Zaudēto dienu skaits	47242	38274

16.	Darba devēja zaudējumi, kas saistīti ar nelaiimes gadījumu		
		2006	2007
	Pēc darba nespējas lapām (A) izmaksātā nauda, Ls	173271	227373
		2006	2007
	Zaudējumi, kas radušies sabojāto ražošanas līdzekļu dēļ, Ls	113595	270281
		2006	2007
	Sagrauto ēku un būvju vērtība, Ls	5889	431

17.	Ierosinātas krimināllietas, Ls		
		2006	2007
	Krimināllietu skaits	38	50

2. pielikums

VDI pārskats par pirmreizējiem arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2007.gadā

1.	Reģionos reģistrēto pirmreizējo arodslimnieku skaits	2006	2007
	Austrumvidzemes RVDI	18	27
	Alūksnes rajons	1	7
	Balvu rajons	0	2
	Gulbenes rajons	4	5
	Madonas rajons	13	13
	Dienvidu RVDI	32	37
	Aizkraukles rajons	2	6
	Jēkabpils rajons	7	6
	Ogres rajons	23	25
	Kurzemes RVDI	56	65
	Liepājas rajons	5	4
	Liepāja	7	18
	Talsu rajons	21	25
	Saldus rajons	4	4
	Kuldīgas rajons	13	8
	Ventspils rajons	0	0
	Ventspils	6	6
	Latgales RVDI	37	66
	Daugavpils	18	19
	Rēzekne	11	17
	Daugavpils rajons	1	1
	Rēzeknes rajons	1	5
	Ludzas rajons	0	5
	Krāslavas rajons	1	4
	Preiļu rajons	5	15
	Rīgas RVDI	303	415
	Rīgas rajons	38	45
	Rīga	259	361
	Jūrmala	6	9
	Ziemeļvidzemes RVDI	65	85
	Cēsu rajons	13	17
	Limbažu rajons	21	30
	Valkas rajons	9	5
	Valmieras rajons	22	33
	Zemgales RVDI	78	81
	Jelgavas rajons	4	7
	Jelgava	17	21
	Bauskas rajons	6	2
	Dobeles rajons	37	33
	Tukuma rajons	14	18
	kopā	589	776

2.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc vecuma	2006	2007
	no 0 līdz 17 gadiem	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	0	0
	no 25 līdz 34 gadiem	6	11
	no 35 līdz 44 gadiem	53	93
	no 45 līdz 54 gadiem	247	292
	no 55 līdz 64 gadiem	226	313
	virs 65 gadiem	57	67
	kopā	589	776
3.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc dzimuma	2006	2007
	Sievietes	312	402
	Vīrieši	277	374
	kopā	589	776
4.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc profesiju grupām atbilstoši profesiju klasifikatoram	2006	2007
1	LIKUMDEVĒJI VALSTS AMATPERSONAS, IERĒDŅI VADĪTĀJA AMATĀ UN VADĪTĀJI	2	4
1.2	Kolektīvie vadītāji	2	3
1.3	Vispārēji vadītāji	0	1
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	52	68
2.1	Fiziķi, ķīmiķi, matemātiķi, inženieri	4	0
2.2	Vecākie dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	40	46
2.3	Vecākie izglītības iestāžu speciālisti	7	14
2.4	Citi vecākie speciālisti	1	8
3	SPECIĀLISTI	48	68
3.1	Fizikas un inženierzinātņu speciālisti	12	10
3.2	Dabaszinātņu un veselības aprūpes speciālisti	27	47
3.3	Izglītības iestāžu speciālisti	4	1
3.4	Citi speciālisti	5	10
4	KALPOTĀJI	13	17
4.1	Iestāžu kalpotāji	10	15
4.2	Klientu apkalpotāji	3	2
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	41	49
5.1	Individuālo pakalpojumu un apsardzes darbinieki	34	42
5.2	Modeļi, pārdevēji, tērpu un preču demonstrētāji	7	7
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	20	32
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	20	32
7	KVALIFICĒTI STRĀDNIEKI UN AMATNIEKI	138	198
7.1	Ieguves rūpniecības un celtniecības strādnieki	19	25
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	63	100
7.3	Precīzijas izstrādājumu, roku darba mākslas priekšmetu izgatavotāji, iespiedēji un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	12	8
7.4	Citi radniecīgu profesiju strādnieki un amatnieki	44	65
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	224	279
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	30	40
8.2	Stacionāro iekārtu un mašīnu operatori, montieri un montētāji	48	62
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	146	177

9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	51	61
9.1	Tirdzniecības un apkalpošanas jomas vienkāršās profesijas	17	21
9.2	Lauksaimniecības, zivsaimniecības un tām radniecīgu nozaru vienkāršās profesijas	12	13
9.3	Raktuvju, būvniecības, rūpniecības un transporta vienkāršās profesijas	22	27
	kopā	589	776
5.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem atbilstoši NACE klasifikatoram	2006	2007
A	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN MEŽSAIMNIECĪBA	64	88
01	LAUKSAIMNIECĪBA, MEDNIECĪBA UN AR TO SAISTĪTI PAKALPOJUMI	48	68
02	MEŽSAIMNIECĪBA, KOKMATERIĀLU SAGATAVOŠANA UN AR TO SAISTĪTI PAKALPOJUMI	16	20
B	ZVEJNIECĪBA	4	8
05	ZVEJNIECĪBA, ZIVAUDZĒTAVU UN ZIVSAIMNIECĪBU DARBĪBA, AR ZVEJNIECĪBU SAISTĪTI PAKALPOJUMI	4	8
C	IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	5	8
10	OGĻU UN BRŪNOGĻU IEGUVE; KŪDRAS IEGUVE	1	5
14	PĀRĒJĀ IEGUVES RŪPNIECĪBA UN KARJERU IZSTRĀDE	4	3
D	APSTRĀDES RŪPNIECĪBA	191	257
15	PĀRTIKAS PRODUKTU UN DZĒRIENU RAŽOŠANA	31	43
16	TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	1	0
17	TEKSTILIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	36	39
18	APĢĒRBU RAŽOŠANA; KAŽOKĀDU APSTRĀDE UN KRĀSOŠANA	14	26
19	ĀDAS MIECĒŠANA UN APSTRĀDE; SOMU UN LĪDZĪGU IZSTRĀDĀJUMU, ZIRGLIETU, APAVU RAŽOŠANA	2	0
20	KOKSNES, KOKA UN KORĶA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MĒBELES; SALMU UN PĪTO IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	30	37
21	CELULOZES, PAPĪRA UN PAPĪRA IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	1	3
22	IZDEVĒJDARBĪBA, POLIGRĀFIJA UN IERAKSTU REPRODUCĒŠANA	3	7
23	NAFTAS PĀRSTRĀDES PRODUKTU, KOKSA UN KODOLDEGVIELAS RAŽOŠANA	1	0
24	ĶĪMISKO VIELU, TO IZSTRĀDĀJUMU UN ĶĪMISKO ŠĶIEDRU RAŽOŠANA	5	7
25	GUMIJAS UN PLASTMASAS IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	2	3
26	NEMETĀLISKO MINERĀLU IZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA	21	25
27	METĀLU RAŽOŠANA	2	5
28	GATAVO METĀLIZSTRĀDĀJUMU RAŽOŠANA, IZŅEMOT MAŠĪNAS UN IEKĀRTAS	6	10
29	IEKĀRTU, MEHĀNISMU UN DARBA MAŠĪNU RAŽOŠANA	3	0
31	ELEKTRISKO MAŠĪNU UN APARĀTU RAŽOŠANA	8	12
32	RADIO, TELEVĪZIJAS UN SAKARU IEKĀRTU UN APARATŪRAS RAŽOŠANA	1	0
34	AUTOMOBILU, PIEKABJU UN PUSPIEKABJU RAŽOŠANA	0	2
35	CITU TRANSPORTLĪDZEKĻU RAŽOŠANA	20	31
36	MĒBEĻU RAŽOŠANA; CITUR NEKLASIFICĒTA RAŽOŠANA	2	3
37	OTRREIZĒJĀ PĀRSTRĀDE	2	4
E	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES UN ŪDENS APGĀDE	12	21
40	ELEKTROENERĢIJA, GĀZES, TVAIKA UN KARSTĀ ŪDENS APGĀDE	9	13
41	ŪDENS IEGUVE, ATTĪRĪŠANA UN SADALE	3	8
F	BŪVNIECĪBA	36	41
45	BŪVNIECĪBA	36	41
G	VAIRUMTIRDZNIECĪBA UN MAZUMTIRDZNIECĪBA; AUTOMOBILU, MOTOCIKLU, INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	24	28

50	AUTOMUBIĻU UN MOTOCIKLU PĀRDOŠANA, APKOPE UN REMONTS; AUTODEGVIELAS MAZUMTIRDZNIECĪBA	5	0
51	VAIRUMTIDZNIECĪBA UN KOMISIJAS TIDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS UN MOTOCIKLUS	3	7
52	MAZUMTIRDZNIECĪBA, IZŅEMOT AUTOMOBILUS, MOTOCIKLUS UN AUTODEGVIELU; INDIVIDUĀLĀS LIETOŠANAS PRIEKŠMETU, SADZĪVES APARATŪRAS UN IEKĀRTU REMONTS	16	21
H	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	5	6
55	VIESNĪCAS UN RESTORĀNI	5	6
I	TRANSPORTS, GLABĀŠANA UN SAKARI	98	131
60	SAUSZEMES TRANSPORTS; CAURUĻVADU TRANSPORTS	85	85
61	ŪDENSTRANSPORTS	5	4
62	GAISA TRANSPORTS	1	1
63	TRANSPORTA PAPILDDARBĪBA UN PALĪGDARBĪBA; TŪRISMA AĢENTŪRU DARBĪBA	5	38
64	PASTS UN TELEKOMUNIKĀCIJAS	2	3
J	FINANŠU STARPNIECĪBA	2	2
65	FINANŠU STARPNIECĪBA, IZŅEMOT APDROŠINĀŠANU UN PENSIJU FINANSĒŠANU	2	1
67	FINANŠU STARPNIECĪBU PAPILDINOŠĀ DARBĪBA	0	1
K	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU, NOMA, DATORPAKALPOJUMI, ZINĀTNE UN CITI KOMERCPAKALPOJUMI	3	5
70	OPERĀCIJAS AR NEKUSTAMO ĪPAŠUMU	3	5
L	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	16	11
75	VALSTS PĀRVALDE UN AIZSARDZĪBA; OBLIGĀTĀ SOCIĀLĀ APDROŠINĀŠANA	16	11
M	IZGLĪTĪBA	26	31
80	IZGLĪTĪBA	26	31
N	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	82	114
85	VESELĪBA UN SOCIĀLĀ APRŪPE	82	114
O	SABIEDRISKIE, SOCIĀLIE UN INDIVIDUĀLIE PAKALPOJUMI	20	23
90	ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA, TERITORIJAS TĪRĪŠANA	4	4
91	SABIEDRISKO, POLITISKO UN CITU ORGANIZĀCIJU DARBĪBA	2	1
92	ATPŪTA, KULTŪRA UN SPORTS	0	3
93	PĀRĒJO INDIVIDUĀLO PAKALPOJUMU SNIEGŠANA	14	15
P	MĀJSAIMNIECĪBU DARBĪBA	1	0
97	INDIVIDUĀLO MĀJSAIMNIECĪBU PAŠPATĒRIŅA PAKALPOJUMI	1	0
Q	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	0	2
99	ĀRPUSTERITORIĀLĀS ORGANIZĀCIJAS UN INSTITŪCIJAS	0	2
	kopā	589	776
6.	Arodslimnieku skaits pēc arodslimību grupas un koda atbilstoši 10. starptautiskai slimību klasifikācijai	2006	2007
A00-B99	Infekcijas un parazitārās slimības	11	21
C00-D48	Audzēji (ļaundabīgi un pirmsvēža saslimšanas)	5	11
G00-G99	Nervu sistēmas slimības	188	131
H00-H59	Acs un tās palīgorgānu slimības	1	0
H60-H95	Ausu un aizauss paugura slimības	11	17
I00-I99	Asinsrites slimības	1	1
J00-J99	Elpošanas sistēmas slimības	71	95
L00-L99	Ādas un zemādas audu slimības	7	14

M00-M99	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	161	322
R00-R99	Cituro neklasificēti simptomi, pazīmes un anomāla klīniska un laboratorijas atrade	0	3
S00-T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	133	160
Y10-Y34	Negadījums ar neprecizētu nodomu	0	1
	kopā	589	776
7.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc seku grupām (darbspēju zaudējums)	2006	2007
000	Slimības smaguma pakāpe nav zināma	0	0
A00	Pārejoša arodslimība, darbnespējas lapa nav precīzi norādīta	0	0
A01	0-3 zaudētas dienas (vieglais pārejošais gadījums)	0	0
A02	4-6 zaudētas dienas	0	0
A03	7-13 zaudētas dienas	0	0
A04	14-20 zaudētas dienas	0	0
A05	Vismaz 21 zaudēta diena, bet mazāk kā mēnesis	0	0
A06	Vismaz 1 mēnesis, bet mazāk kā 3 mēneši	0	0
A07	Vismaz 3 mēneši, bet mazāk kā 6 mēneši	0	0
A08	6 mēneši un ilgāk	0	0
B00	Pastāvīga darba nespēja bez pensijas, ar nenoteiktu darbspēju zudumu	0	0
B01-B05	Noteikts darbspēju zudums % bez invaliditātes piešķiršanas	368	501
B06	Piešķirta invaliditāte	193	210
998	Nāve	0	0
999	Nekur citur neminēta slimības smaguma pakāpe	0	0
	Pēc Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas datiem:	561	711
8.	Arodslimnieku skaits pēc arodslimību grupu klasifikācijas	2006	2007
1	Slimības, ko izraisījušas sekojošas ķīmiskās vielas	0	5
2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļauti citās sadaļās	0	11
3	Slimības, ko izraisījuši vielas un aģentu ieelpošana, kas nav iekļautas citās sadaļās	0	70
4	Infekciozas un parazitiskas slimības	0	22
5	Slimības, ko izraisījuši sekojoši fizikālie aģenti:	0	253
2.1	Sekojošu aģentu izraisītas slimības:	0	1
2.2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļautas citās sadaļās	0	2
2.3	Ieelpojamo vielas izraisītas slimības, kas nav iekļautas citās sadaļās	0	26
2.4	Infekciozas un parazitiskas slimības, kas nav minētas citās sadaļās	0	0
2.5	Fizikālu aģentu izraisītas slimības	0	386
	kopā	589	776
9.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc riska faktoriem	2006	2007
1000000000	ĶĪMISKAIS FAKTORS (Ķīmiskie savienojumi)	0	168
2000000000	FIZIKĀLIE FAKTORI (FIZIKĀLIE AĢENTI)	0	1228
3000000000	BIOĻĢISKIE FAKTORI (BIOĻĢISKIE AĢENTI)	0	204
4000000000	BIOMEHĀNISKIE FAKTORI	0	2078
5000000000	PSIHOSOCIĀLIE FAKTORI	0	769
6000000000	RŪPNIECISKIE FAKTORI, MATERIĀLI UN PRODUKCIJA	0	521
9999999999	Citi cēloniskie faktori	0	3
	kopā	589*	4971
*Par 2006. gadu nav detalizētu datu, jo MK 2006. gada 6. novembra noteikumi Nr. 908 „Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība”, kas paredz iegūt un analizēt šādu informāciju, ir spēkā no 2007. gada 1. janvāra.			

18.9.	Kaitīgo faktoru pielietojuma kategoriju sadalījums konstatētajiem pirmreizējiem arodslimniekiem		
		2006.	2007.
A02	Līmvielas, savienojošas vielas	0	12
A03	Aerosoli	0	17
B04	Anti-kondensēšanās vielas	0	0
B05	Anti-sasalšanas vielas	0	0
B06	Līdzekļi pret nosmērēšanos un antiadhezīvie līdzekļi	0	0
B07	Antistatistiskie līdzekļi	0	0
B08	Balināšanas līdzekļi	0	0
C09	Tīrīšanas, mazgāšanas līdzekļi	0	17
B10	Krāsvielas	0	10
A11	Komplektus veidojošas vielas	0	0
B12	Elektrības vadītāji	0	4
C13	Būvmateriāli	0	21
B14	Pretkorozijas vielas	0	0
B15	Kosmētiskie līdzekļi	0	0
D56	Kodīgi šķidrums	0	2
B16	Putekļus veidojošas vielas	0	93
D62	Elektromehāniskie komponenti	0	9
B17	Galvanizācijas līdzekļi	0	0
A18	Eksplozīvas vielas	0	0
A19	Mēslošanas līdzekļi	0	2
B20	Pildvielas	0	0
B21	Fiksācijas vielas	0	2
C22	Līdzekļi pret aizdegšanos un dzēšanas līdzekļi	0	0
B23	Peldošie aģenti	0	0
C24	Vielas emaljēšanai uzlejot vai sakausējot	0	0
B25	Putojošas vielas	0	0
C26	Aromatizētāji un uzturvielas kā piedevas pārtikai	0	1
D57	Vielas, kas rada berzi	0	0
B27	Degviela	0	32
A28	Degvielas piedevas	0	2
D58	Abrāzīvi	0	8
B29	Karstumizturīgas vielas	0	3
B30	Hidrauliskie šķidrums un piedevas	0	1
B31	Impregnācijas materiāli	0	1
B32	Izolācijas materiāli	0	2
B33	Starpprodukti	0	0
B34	Laboratorijā lietojamās ķīmikālijas	0	4
B35	Lubrikanti un piedevas	0	1
A36	Aromatizējošas vielas	0	2
A37	Oksidējošas vielas	0	0
D59	Krāsas un lakas	0	9
A38	Lauksaimniecībā lietojamie pesticīdi	0	4
C38	Pesticīdi un konservanti, ko nelieto lauksaimniecībā	0	0
A40	pH regulētāji	0	0
B41	Medikamenti	0	21
B42	Fotoķīmiskas vielas	0	2
A43	Plūsmas regulatori	0	0
D60	Radioaktīvās vielas	0	0
A44	Reducējošas vielas	0	0
B45	Reprogrāfijas vielas	0	1
A46	Pusvadītāji	0	0
B47	Mikstinātāji	0	0
B48	Šķīdinātāji	0	4

B49	Stabilizētāji	0	0
B50	Virsmaktīvās vielas	0	0
D61	Vielas virsmas apstrādei	0	10
B51	Miecvielas	0	0
B52	Viskozitātes regulētāji	0	1
B53	Vulkanizācijas līdzekļi	0	0
A54	Metināšanas un lodēšanas līdzekļi	0	36
E55	Mājdzīvnieki	0	18
E56	Meža dzīvnieki	0	1
E57	Dzīvnieku izcelsmes produkti	0	10
E58	Dzīvnieku izcelsmes atkritumi	0	10
E59	Notekūdeņi	0	4
E60	Asi vai grieztīgi medicīnas materiāli	0	15
E61	Trausli, plīstoši medicīnas materiāli	0	4
E62	Citi medicīnas instrumenti	0	8
E63	Produkti bakterioloģijas vai bioloģijas laboratorijām	0	2
E64	Asinis un citi cilvēka audu šķidrums	0	52
E65	Citi cilvēka audi	0	3
E66	Pacienti	0	41
X99	Citas pielietojuma kategorijas	0	5585
	kopā	589*	6087

*Par 2006.gadu nav detalizētu datu, jo MK 2006.gada 6.novembra noteikumi Nr. 908 „Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība”, kas paredz iegūt un analizēt šādu informāciju, ir spēkā no 2007.gada 1.janvāra.

10.	Arodslimnieku skaita sadalījums pa uzņēmumu veidiem	2006	2007
	Valsts iestāde	33	47
	Akciju sabiedrība	159	193
	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību	330	454
	Individuālais komersants	17	12
	Pašvaldību uzņēmums	44	53
	Sabiedriskā organizācija	0	4
	Kolhozi,sovhozi	6	13
	kopā	589	776

11.	Arodslimnieku skaita sadalījums pa uzņēmumu grupām	2006	2007
	līdz 5 strādājošiem	19	15
	no 6 līdz 49 strādājošiem	90	98
	no 50 līdz 249 strādājošiem	172	231
	no 250 līdz 499 strādājošiem	82	115
	500 strādājošie un vairāk	206	251
	(Nav datu par likvidētajiem uzņēmumiem)	569	710
	kopā		

12.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc darba riska faktoru iedarbības laika	2006	2007
	līdz 5 gadiem	3	8
	no 6 līdz 10 gadiem	12	48
	no 11 līdz 15 gadiem	43	97
	no 16 līdz 20 gadiem	63	95
	no 21 līdz 30 gadiem	248	283
	no 31 līdz 35 gadiem	117	114
	no 36 līdz 40 gadiem	68	93
	ilgāk par 40 gadiem	35	38
	kopā	589	776

13.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc arodslimnieku	2006	2007
	kopējā darba stāža		
	līdz 5 gadiem	1	2
	no 6 līdz 10 gadiem	0	2
	no 11 līdz 15 gadiem	8	26
	no 16 līdz 20 gadiem	23	22
	no 21 līdz 30 gadiem	161	194
	no 31 līdz 35 gadiem	141	162
	no 36 līdz 40 gadiem	129	170
	ilgāk par 40 gadiem	104	132
	(Nav datu par likvidētajiem uzņēmumiem)	569	710
	kopā		
14.	Arodslimnieku skaita sadalījums pēc seku grupām	2006	2007
	(darba attiecības)		
	Turpina strādāt profesijā (amatā)	469	600
	Strādā citā darbā un citā profesijā (amatā)	34	43
	Nestrādā	66	67
	(Nav datu par likvidētajiem uzņēmumiem)	569	710
	kopā		
15.	Darba devēju veiktie pasākumi arodslimību profilaksei	2006	2007
	Riska faktoru mērījumi ir/nav veikti	216/353	346/364
	Instruktāža un apmācība darba aizsardzībā ir/nav	12/557	699/11
	Obligātās veselības pārbaudes ir/nav veiktas	304/265	391/319
	Izsniegti IAL/nav izsniegti	463/106	562/148
	(Nav datu par likvidētajiem uzņēmumiem)		